

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

СУЛАЦЬКИЙ ВЛАДИСЛАВ СЕРГІЙОВИЧ

УДК 342.95:351:741(477)

**ДИСЕРТАЦІЯ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ПРЕВЕНТИВНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

08 – Право

081 – Право

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ **В.С. Сулацький**

Науковий керівник: **Куліков Володимир Анатолійович**, кандидат юридичних
наук, доцент

Київ – 2022

АНОТАЦІЯ

Сулацький В.С. Адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності Національної поліції України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2022.

Дисертація присвячена дослідженню адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України.

У дисертаційному дослідженні автором акцентовано увагу на низці актуальних проблемних питань функціонування адміністративно-правового механізму превентивної діяльності. Надано змістовний структурний аналіз поняття та структури адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, що в свою чергу обґрунтовує позицію про те, що превентивною діяльністю є будь-які дії добровільного або примусового характеру або комплекс таких дій, передбачених законодавством України, вчинені уповноваженими особами поліції перед початком вчинення правопорушення та спрямовані на його попередження. Додатково обґрунтовано сутність та значення такої діяльності та вказано, що саме цей вид правоохоронної діяльності в довгостроковій перспективі є найбільш дієвим і безпечним.

Аналіз, також дав підстави віднести до структури відповідного механізму: норми адміністративного права, що регулюють галузь превентивної діяльності; акти застосування права та такі, що визначають статус і зміст діяльності посадових осіб (поліцейських) які відповідно до покладених на них функційних обов'язків здійснюють превентивну діяльність; адміністративно-правові відносини в сфері здійснення превентивної діяльності, що виникають як в загальному розумінні так і ситуативно; наявні адміністративні процедури у

сфері превентивної діяльності, котрі забезпечують його реалізацію та досягнення визначених законодавством цілей і мети.

Досліджено низку наукових і практичних джерел щодо функціонування адміністративно-правового механізму загалом і ролі та місця в ньому Національної поліції України. Утверджено думку про те, що відповідний орган є ключовим і виконує таку діяльність в різних контекстах і значеннях. Детальне вивчення відповідного питання, стало можливим за умови підтвердження необхідності забезпечення належного рівня функціонування всіх інституцій поліції, що спрямовані на забезпечення, та власне формують і реалізують превентивний напрям роботи Національної поліції України. До кола органів правопорядку, що найбільш активно здійснюють превентивну діяльність, на думку автора відносяться: Державна прикордонна служба України; Національна гвардія України; Державна міграційна служба; Державна фіскальна служба; Державна кримінально-виконавча служба України та, власне, Національна поліція України, котра вживає заходів у більш широкому колі правовідносин.

Опрацювання таких структурних елементів адміністративно-правового механізму превентивної діяльності, як функції та завдання, дало підстави сформулювати обґрунтовану позицію щодо їх удосконалення. Так, поняття завдань, не може бути розглянуто уособлено від мети, як і остання розглядатись без завдань, оскільки вони є тісно взаємопов'язаними категоріями, котрі уможлиблюють здійснення конкретної діяльності, що спрямована на досягнення фактичного результату. В свою чергу, крізь призму того, що мета визначається як є організація системного та раціонального функціонування інституту превентивної діяльності в поліції як елемента правоохоронної системи держави, що діє для забезпечення прав і свобод людини і громадянина, у спосіб недопущення порушень законодавства України, завдання характеризуються як базові покрокові елементи її досягнення.

Доведено думку, що правовими засадами функціонування відповідного інституту є конкретні акти законодавства, що набули чинності в установленому

законодавством України порядку та дотичні до них норми, що впливають на здійснення такої діяльності. Ураховуючи поділ засад на: конституційні; законодавчі; підзаконні, найбільш вагомими серед них, втілені в конкретних нормативно-правових актах є такі накази Національної поліції України: «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення», «Про затвердження положення про Департамент превентивної діяльності Національної поліції України», «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції», «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України» та інші.

З'ясовано, що напрямами реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України є галузі (сфери) правовідносин, котрі формують окремі сегменти соціально-владного взаємозв'язку під час реалізації (здійснення) превентивної діяльності Національної поліції України. Уточнено їх структурне та змістовне наповнення, охарактеризовано подальші перспективи застосування відповідної теоретико-практичної категорії.

Водночас, автор стверджує, що форми адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, притаманні процесу втілення теоретичних правових конструкцій у життя та можуть: виражатись як система способів, засобів і конкретних дій підрозділів превентивної діяльності щодо здійснення запобігальної діяльності в сфері правоохорони; втілює як правові так і не правові (організаційні) інструменти для забезпечення дії інституту превентивної діяльності не лише в системі підрозділів Національної поліції України, й серед органів правопорядку також; виражатись у широкому колі правовідносин у формі організації, впорядкування та правозастосування.

Методи ж, належить, на думку автора поділяти на внутрішні (спрямовані на забезпечення реалізації повноважень суб'єктами превентивної діяльності) та

зовнішні (що є безпосередніми інструментами впливу на соціально-владні відносини та виступають додатковим регулятором і гарантом правопорядку).

Автором також проаналізовано низку прикладів зарубіжного досвіду функціонування інституту адміністративно-правового механізму превентивної діяльності органів правопорядку та запропоновано інтегрувати відповідний досвід у діяльність Національної поліції України, з метою оптимізації правозахисних процесів. Проведення роз'яснювально-превентивної роботи, за прикладом діяльності поліції Грузії, змістовно впливатиме на об'єкти превентивної діяльності засобами як правового виховання, так можливо й фрагментарного поліцейського примусу чи переконання.

Автором обґрунтовано, що до кола напрямків, (консолідованих за об'єктним принципом векторів розвитку дії відповідного механізму) слід віднести: організаційний, нормативно-правовий і інформаційно-аналітичний, що дозволить оптимізувати діяльність зазначених підрозділів і шляхом спрощення попередньо регламентованих у законодавстві України процедур, ґрунтовно укріпити інститут прав і свобод людини і громадина.

Ключові слова: адміністративне право, адміністративно-правовий механізм, поліція, превентивна діяльність, права людини, превенція, правове регулювання.

ABSTRACT

Sulatsky V.S. Administrative and legal mechanism of preventive activities of the National Police of Ukraine. – Qualifying scientific work on manuscript rights.

Dissertation for the Doctor of Philosophy degree in specialty 081 «Law» - National Academy of Internal Affairs, Kyiv, 2022.

The dissertation is devoted to the study of the administrative and legal mechanism of preventive activities of the National Police of Ukraine.

In the dissertation study, the author focused attention on a number of topical problematic issues of the functioning of the administrative-legal mechanism of preventive activity. A meaningful structural analysis of the concept and structure of the administrative-legal mechanism of preventive activities of the National Police of Ukraine is provided, which in turn justifies the position that preventive activities are any actions of a voluntary or coercive nature or a set of such actions, provided for by the legislation of Ukraine, committed by authorized persons to the police before the commission of an offense and aimed at its prevention. In addition, the essence and significance of such activity is substantiated and it is indicated that this type of law enforcement activity is the most effective and safe in the long term.

The analysis also gave reasons to attribute to the structure of the relevant mechanism: norms of administrative law regulating the field of preventive activity; acts of application of the law and those that determine the status and content of the activities of officials (police officers) who, in accordance with the functional duties assigned to them, carry out preventive activities; administrative and legal relations in the field of preventive activities, which arise both in the general sense and situationally; existing administrative procedures in the field of preventive activity, which ensure its implementation and achievement of the goals and objectives defined by legislation.

A number of scientific and practical sources regarding the functioning of the administrative-legal mechanism in general and the role and place of the National Police of Ukraine in it have been studied. The opinion that the relevant body is key

and performs such activities in different contexts and meanings is confirmed. A detailed study of the relevant issue became possible under the condition of confirming the need to ensure the proper level of functioning of all police institutions aimed at ensuring, and actually forming and implementing the preventive direction of the work of the National Police of Ukraine. According to the author, the circle of law enforcement agencies that most actively carry out preventive activities include: the State Border Service of Ukraine; National Guard of Ukraine; State Migration Service; State Fiscal Service; The State Criminal Enforcement Service of Ukraine and, in fact, the National Police of Ukraine, which takes measures in a wider range of legal relations.

Elaboration of such structural elements of the administrative-legal mechanism of preventive activity as functions and tasks gave grounds to form a justified position regarding their improvement. Thus, the concept of tasks cannot be considered separately from the goal, just as the latter can be considered without tasks, since they are closely interrelated categories that enable the implementation of specific activities aimed at achieving an actual result. In turn, through the prism of the fact that the goal is defined as the organization of the systematic and rational functioning of the institute of preventive activity in the police as an element of the law enforcement system of the state, which acts to ensure the rights and freedoms of a person and a citizen, in a way to prevent violations of the legislation of Ukraine, the tasks are characterized as basic step-by-step elements of its achievement.

The opinion is proved that the legal basis of the functioning of the relevant institute are specific acts of legislation that have entered into force in accordance with the procedure established by the legislation of Ukraine and related norms affecting the implementation of such activities. Taking into account the division of bases into: constitutional; legislative; the following orders of the National Police of Ukraine are sub-legal, the most significant among them, embodied in specific legal acts: «On the approval of the Instructions for the preparation of materials on administrative offenses», «On the approval of the regulations on the Department of Preventive Activities of the National Police of Ukraine», «On the approval of the Instructions on

the organization of the activities of precinct police officers», «On the approval of the Instructions on the organization of the work of the juvenile prevention units of the National Police of Ukraine» and others.

It has been found that the directions of implementation of the administrative-legal mechanism of preventive activities of the National Police of Ukraine are the branches (spheres) of legal relations that form separate segments of the social-power relationship during the implementation (implementation) of preventive activities of the National Police of Ukraine. Their structural and substantive content has been specified, further prospects for the application of the corresponding theoretical-practical category have been characterized.

At the same time, the author claims that the forms of the administrative-legal mechanism of preventive activity of the National Police of Ukraine are inherent in the process of implementing theoretical legal structures into life and can: be expressed as a system of methods, means and specific actions of units of preventive activity regarding the implementation of preventive activities in the field of law enforcement; implements both legal and non-legal (organizational) tools to ensure the effectiveness of the institute of preventive activity not only in the system of units of the National Police of Ukraine, but also among law enforcement agencies; be expressed in a wide range of legal relations in the form of organization, regulation and law enforcement.

According to the author, the methods should be divided into internal (aimed at ensuring the exercise of powers by the subjects of preventive activity) and external (which are direct instruments of influence on social-power relations and act as an additional regulator and guarantor of law and order).

The author also analyzed a number of examples of foreign experience of the functioning of the institute of the administrative-legal mechanism of preventive activity of law enforcement agencies and proposed to integrate relevant experience into the activities of the National Police of Ukraine in order to optimize human rights processes. Carrying out explanatory and preventive work, based on the example of the Georgian police, will meaningfully affect the objects of preventive activity by

means of both legal education and, possibly, fragmentary police coercion or persuasion.

The author substantiated that the circle of directions (consolidated according to the objective principle of vectors of the development of the action of the corresponding mechanism) should include: organizational, normative-legal and information-analytical, which will allow to optimize the activity of the specified units and by simplifying the procedures previously regulated in the legislation of Ukraine, thoroughly strengthen the institution of rights and freedoms of man and society.

Keywords: administrative law, administrative-legal mechanism, police, preventive activity, human rights, prevention, legal regulation.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, у яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Сулацький В.С. Завдання та функції адміністративно-правового механізму діяльності національної поліції України. *KELM*. 2020. №8 (36). Vol 2. С. 204–208. URL: <http://kelmczasopisma.com/ru/jornal/36>
2. Sulatskyi, Vladyslav. The concept and structure of the administrative and legal mechanism of preventive activity of the National Police of Ukraine. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2021. № 3, pp. 196 – 200. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/3/32.pdf>
3. Sulatskyi, Vladyslav. Actors of prevention and the place of the National Police of Ukraine among them. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2021. No. 8, pp. 65–70. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/8/11.pdf>
4. Сулацький В.С. Сутність та види форм адміністративно-правового механізму превентивної діяльності національної поліції України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2022. Випуск 1. С. 130–134. URL: <http://nvppp.in.ua/vip/2022/1/21.pdf>
5. Sulatskyi, V. Concept and system of methods of the administrative and legal mechanism for preventive action by the National Police of Ukraine. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2022. №2. Р. 92–96. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2022/2/14.pdf>

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Сулацький В.С. Поняття та сутність методів адміністративно-правового механізму превентивної діяльності національної поліції України. Сучасні проблеми юридичної науки в Україні: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 17–18 березня 2020 р. – Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2020. С. 55–57.
2. Сулацький В.С. Досвід адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності поліції в Чехії та можливості його використання в

Україні. Виклики сучасності та наукові підходи до їх вирішення: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 12–13 серпня 2020 р. – Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2020. С. 41–43.

3. Сулацький В.С. Особливості завдань адміністративно-правового механізму превентивної діяльності національної поліції України: загальноправовий підхід. Перспективні напрямки розвитку юридичної науки у XXI сторіччі: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 17–18 лютого 2021 р. – Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2021. С. 29–32.

4. Сулацький В.С. Національна поліція України як суб'єкт превентивної діяльності. Актуальні питання науки і практики та шляхи їх вирішення: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 21–22 квітня 2021 р. – Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2021. С. 40–43.

5. Сулацький В.С. Адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності національної поліції України: до визначення структури. Актуальні проблеми імплементації наукових досягнень у практичну діяльність: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 19–20 січня 2022 р. – Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2022. С. 22–24.

ЗМІСТ

ВСТУП	14
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	22
1.1. Поняття та структура адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України	22
1.2. Суб'єкти превентивної діяльності та місце серед них Національної поліції України	37
1.3. Завдання та функції адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України	56
1.4. Правові засади здійснення превентивної діяльності Національної поліції України та місце серед них адміністративного законодавства	73
Висновки до розділу 1	91
РОЗДІЛ 2. ЕЛЕМЕНТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	93
2.1. Напрямки реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України	93
2.2. Сутність та види форм адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України	109
2.3. Поняття та система методів адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України	125
Висновки до розділу 2	142

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	144
3.1. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності поліції та можливості його використання в Україні	144
3.2. Напрямки вдосконалення адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності Національної поліції України	160
Висновки до розділу 3	176
ВИСНОВКИ	177
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	184
ДОДАТКИ	210

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Інтеграція України до європейського співтовариства та цивілізаційні перетворення української нації, що спрямовані на демократизацію та підвищення пріоритету інституту прав і свобод людини і громадянина, ставлять нові цілі перед органами державної влади, щодо вдосконалення дії інституту прав і свобод людини і громадянина, котрий є базовим у будь-кій сучасній системі права та держави.

Інститут прав і свобод людини і громадянина, як цілісна юридична категорія та комплекс нормативних засад, перш за все регулює питання нормального існування всіх, без виключення, членів суспільства та забезпечує вільний вибір і розвиток кожної індивідуальності. Водночас, збільшення кількості вчинюваних правопорушень, а також їх якісна трансформація, зумовлює обставини в яких неможливо є зупинення злочинних посягань та притягнення до відповідальності винуватців, вже після порушення прав і свобод людей і громадян.

В свою чергу, науковці та практики, сходяться в думці про те, що станом на сьогодні, з урахуванням науково-технічного та ментального процесів розвитку сучасного суспільства, найбільш ефективним у забезпеченні правопорядку, а також організації дотримання прав і свобод людини і громадянина є здійснення превентивних (попередніх запобіжних) заходів. Саме тому, адміністративно-правових механізм відповідного напрямку роботи, віднедавна посідає центральне місце в системі наукових розробок проблем правоохоронної діяльності в Україні.

Поряд із цим, необхідність удосконалення проблемних питань превентивної діяльності зумовлюється низкою соціально-правових факторів, котрі погіршують її роботу, а ускладнюється зазначений процес тим, що система превентивних органів є досить розгалуженою, багатоскладовою та не має єдиного нормативно-правового акта, що її регулює. Водночас, справедливо відзначити, що чільне місце в системі органів правопорядку, котрі мають серед

кола повноважень, у тому числі превентивні функції, посідає Національна поліція України, що є одним із центральних органів виконавчої влади в галузі правопорядку.

Саме через комплексний і багатоскладовий характер відповідних органів із системи Національної поліції України, а також зазначені соціально-правові особливості реалізації превентивного напрямку в контексті захисту прав і свобод людини і громадянина, додаткового та концептуального нового дослідження, потребує адміністративно-правовий механізм такої діяльності. Проте, слід зазначити, що вказана проблематика не є новою для вітчизняної юриспруденції та досліджувалась багатьма авторитетними вченими та дослідниками, які неодноразово звертали увагу на провідній ролі превенції в діяльності органів правопорядку, а також фрагментарних особливостях відповідного адміністративно-правового механізму.

Слід зауважити, що адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності загалом та окремі його структурні компоненти, розглядалися як на рівні дисертаційних досліджень так і менш комплексному (в статтях і тезах наукових доповідей), що безсумнівно складає стійку та змістовну основу для здійснення новітніх наукових розвідок, крізь призму європейських цінностей та досвіду організації роботи в превентивному напрямі, органів правопорядку.

Як зазначено нами, значна кількість учених опрацьовували питання превентивної діяльності як правоохоронного явища, а також характеризували дію адміністративно-правових механізмів у системі права України, а саме: Абрамов В., Алексеєв С., Алфьоров С., Андреева В., Атаманчук Г., Бандурка О., Бахин В.П., Бахін В., Беспалова О., Бернадін В., Бесчастний В., Бобровник С., Бондаренко І., Борисенко М., Бортняк В., Бугайчук К., Витченко А., Галуцько В., Глушков В., Гойман В., Голубов С., Грицай І., Дембіцька С., Демків Р., Діденко М., Дрозд О., Дудар С., Єрмошенко М., Жбанчик А., Железняк Н., Жидецька В., Закалюк А., Захарова В., Іващенко О., Ієрусалімова І., Калайда А., Калаянов Д., Карпінєць Ю., Карпов Н., Кікінчук В., Кісіль З., Кобрусєва Є., Коваленко Н., Ковалів М., Коваль Р., Козачок Н.,

Колодяжний М., Кононець В., Котелевець А., Кравченко І., Крегул Ю., Криволапчук В., Крутов В., Кукоба В., Куліш А., Курдова В., Лазарев Б., Лазур Я., Лемеш Д., Лук'янець Д., Марцеляк О., Матвійчук А., Миронюк С., Моргунов О., Мосьондз С., Нашинець-Наумова А., Негодченко О., Нерсисянц В., Онищук І., Оніщенко Н., Осауленко О., Петровський О., Петков С., Посохова Я., Предместніков О., Прилипко С., Протасов В., Рабінович П., Рабінович П., Разводовський В., Ровинський Ю., Романов М., Ромашов Р., Рустамова М., Сахнюк В., Сердюк А., Середа В., Середницька І., Скакун О., Скороход І., Слабунова Ю., Сонцева К., Стеблянко А., Стеценко С., Стринжа В., Тарахонич Т., Ткаля О., Цвірюк Д., Цимбалюк В., Червонюк В., Чорна А., Чумак В., Шкарупа К., Шматова Ю., Шутак І., Юнін О., Якимчук М. та інші.

Проте, враховуючи євроінтеграційні намагання України, майбутні перспективи та вже наявні досягнення на ниві утвердження прав і свобод людини і громадянина крізь призму демократичних цінностей і зокрема, верховенства права даний науковий напрям, на нашу думку, потребує додаткового аналізу та обґрунтування загалом, а зокрема в частині аналізу та вироблення механізмів використання міжнародного нормативного та організаційного досвіду забезпечення превенції.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Тема дисертації ґрунтується на Плані дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на 2021-2023 роки (розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 року № 756-р), Національній стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021), Цілях сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019), Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки, що затверджена постановою загальних зборів НАПрН України від 26.03.2021 р. № 12-21; відповідає тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України № 454/2020).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Національної академії внутрішніх справ від 26 листопада 2019 року (протокол № 23).

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертаційного дослідження є опрацювання на підставі аналізу законодавства України та міжнародного нормативно-правового підґрунтя, а також статистичних даних і результатів соціологічних досліджень, у тому числі позицій вітчизняних дослідників-правознавців, основних проблемних питань функціонування адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України та сформулювати можливі шляхи їх вирішення.

Поставлена мета зумовила необхідність розв'язання таких *завдань*:

- проаналізувати поняття та структуру адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України;
- охарактеризувати суб'єкти превентивної діяльності та місце серед них Національної поліції України;
- здійснити дослідження завдань та функцій адміністративно-правового механізму діяльності Національної поліції України;
- окреслити правові засади здійснення превентивної діяльності Національної поліції України та місце серед них адміністративного законодавства;
- сформулювати та уточнити напрямки реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України;
- з'ясувати сутність та види форм адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України;
- дослідити поняття та систему методів адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України;
- вивчити та узагальнити зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності поліції та можливості його використання в Україні;
- визначити напрямки вдосконалення адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності Національної поліції України.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, у сфері здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України.

Предмет дослідження – адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності Національної поліції України.

Методи дослідження. В дослідженні, автором було використано низку як загальних методів наукового розроблення проблемних питань так і спеціальні (специфічні) юридичні методи пізнання правової матерії, що уможливило отримання практично та теоретично застосовних результатів дисертаційного дослідження. Наприклад, використання філософських і загальнонаукових методів (такого як *діалектичний* – в спосіб аналізу праць дослідників із різних галузей гуманітарної науки в контексті здійснення превентивної діяльності Національної поліції України (підрозділ 1.1., 1.2., 1.3., 2.2., 2.3., 3.2.)), а також *історико-правовий метод* – в спосіб дослідження історичних закономірностей дії відповідного інституту та нормативного підґрунтя, що його регламентував, (підрозділ 1.1., 1.2., 1.3., 3.1., 3.2.) дозволило поглибити зміст дослідження інституту превентивної діяльності підрозділами поліції та надати йому типових і характерних для цього явища рис, що зробили можливим подальше опрацювання виявлених проблемних питань. Водночас, *логічний метод* було використано автором у контексті планомірного та системного дослідження всіх структурних елементів адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, а *логіко-семантичний метод*, уможливив поглиблення понятійно-категоріального апарату дослідження в усіх його аспектах (використано у всіх підрозділах). Крім цього, автором було ґрунтовно використано один із спеціально-юридичних методів (*порівняльно-правовий*), для з'ясування змісту й сутності функціонування інституту превентивної діяльності в органах поліції зарубіжних країн, а також встановлення ймовірних шляхів використання такого досвіду у вітчизняній практиці Національної поліції України (підрозділ 3.1.).

Наукова новизна отриманих результатів. Наукові положення, що стали основою отриманих результатів дисертаційного дослідження, перш за все

формують уявлення про дію адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України та формують фундаментальні наукові основи для подальшого вдосконалення його діяльності. Виокремлені проблемні питання його функціонування та подальші науково обґрунтовані шляхи їх вирішення можуть суттєво оптимізувати його дію як на фрагментарному так і фундаментальному рівнях.

вперше:

– встановлено значення та конкретні форми міжнародного досвіду превентивної діяльності Національної поліції України, що полягає в необхідності докорінної зміни системи взаємодії з громадськістю та необхідністю інтеграції широкого комплексу соціальних і громадських програм у превентивній діяльності;

– охарактеризовано напрями вдосконалення адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, ключовими серед яких визначено організаційний (як спосіб і основний інструмент менеджменту в діяльності органів правопорядку, нормативно-правовий (крізь призму положень законодавства України, щодо неможливості здійснення будь-якої діяльності суб'єктами правоохорони без зазначення про це безпосередньо в актах законодавства), а також інформаційно-аналітичний (що полягає в зборі необхідної для встановлення конкретних закономірностей інформації, залученні технічних і людських ресурсів у проведенні аналітичних операцій, а також використанні отриманих результатів у стратегічному й оперативному плануванні превентивної діяльності Національної поліції України);

удосконалено:

– зміст і сутність окремих елементів понятійно-категоріального апарату дослідження, що полягає в установленні дефініцій пов'язаних зі здійсненням превентивної діяльності Національною поліцією України;

– підходи до розуміння системи й окремих елементів адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України,

шляхом уточнення ролі й місця методів, способів, засобів, а також форм і напрямів його реалізації;

– розуміння сутності та змісту форм адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, що уможливило виокремлення авторських елементів у даному контексті та обґрунтуванні їх значення та можливих шляхів використання;

дістали подальшого розвитку:

– положення про роль і місце завдань та функцій адміністративно-правового механізму діяльності Національної поліції України, як основних елементів правового статусу органів, що їх здійснюють, а також ключові характеристики в системі відповідного адміністративно-правового механізму загалом;

– позиція про необхідність суттєвого вдосконалення правових засад здійснення превентивної діяльності Національної поліції України та місце серед них адміністративного законодавства, що є ключовим у зазначеній діяльності.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягатиме у тому, що дисертація, на підставі новітніх позицій дослідників і вчених, а також нормативно-правового підґрунтя суттєво вдосконалює окремі елементи здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України, а фрагментарні положення висновків можуть бути використані в різних галузях науки і практики, в законотворчій діяльності, а також під час розроблення організаційно-розпорядчих нормативно-правових актів, а саме в:

– *законотворчому процесі* – під час удосконалення законодавства, що регламентує здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України (акт впровадження Інституту законодавства Верховної Ради України від 12 січня 2022 року № 22/703-1-15);

– *правозастосовній практиці* – для підвищення ефективності діяльності підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України (акт ДПД Національної поліції України від 18 січня 2022 року);

– *освітньому процесі* – у системі професійної освіти працівників поліції до кола компетенції яких віднесено здійснення превентивної діяльності, під час викладання таких навчальних дисциплін, як: «Актуальні проблеми адміністративного права і процесу», «Взаємодія підрозділів Національної поліції з громадськістю», «Організаційно-правові основи діяльності Національної поліції», «Управління підрозділами Національної поліції», тощо (акт Національної академії внутрішніх справ від 27.01.2022);

– *науковій діяльності* – для подальшого дослідження проблем дії адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України (акт Національної академії внутрішніх справ від 28.01.2022).

Особистий внесок здобувача, в рамках науки адміністративного права полягає в тому, що автором було суттєво опрацьовано питання дії адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України та опрацьовано основні проблемні питання відповідного процесу, що за умов ефективної імплементації окресленого, дозволить позитивно вплинути на його функціонування.

Апробація матеріалів дисертації. Результати та висновки отримані в процесі дисертаційного дослідження використані та відображені в: п'яти наукових статтях, що опубліковані в виданнях уключених до категорії «Б», а також п'яти науково-практичних конференціях міжнародного та всеукраїнського рівня.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (253 найменування). Повний обсяг дисертації становить 219 сторінок, із них обсяг основного тексту – 170 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

1.1. Поняття та структура адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України

Однією із найважливіших засад будь-якого демократичного суспільства є надійність функціонування інституту прав і свобод людини і громадянина, а також, як рівень дотримання цих прав і свобод всіма громадянами так і рівень нагляду за їх дотриманням спеціально уповноваженими органами державної влади та подальше притягнення до відповідальності винних у їх порушенні.

Такі вихідні положення, а також факт про те, що Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [165], а також наше власне переконання про те, що саме Національна поліція України здійснює основні та найбільш комплексні дії з утвердження інституту прав і свобод людини і громадянина в державі обґрунтовують необхідність проведення наукових розвідок у даному напрямі.

В свою чергу, реагування на вчинені правопорушення, це лише одна із функцій Національної поліції України, а крім неї, не менш важливою на нашу думку, є превентивна діяльність. Даний напрям дозволяє сформувати базові, засадничі положення у формуванні правосвідомості кожного громадянина окремо та соціуму загалом, з питань дотримання прав і свобод людини і громадянина [203].

В свою чергу, науковцями неодноразово досліджувались різні елементи адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, проте комплексного відображення в працях дана тематика не

знайшла. Саме тому, автором пропонується здійснити наукове дослідження за визначеним напрямом.

На нашу думку, слід перш за все, почати з аналізу понятійно-категоріального апарату окресленої теми та визначити, що закладено в сутність понять «адміністративно-правовий механізм» та «превентивна діяльність» з подальшим окресленням їх змісту та встановлення взаємозв'язку.

Так, у Великому тлумачному словнику сучасної Української мови поняття механізму тлумачить як внутрішня побудова, система, сукупність станів і процесів, що формують фізичне, хімічне та інше явище [32, с. 523]. На нашу думку, таке описове поняття найбільш точно виражає теоретико-побутову сутність поняття механізму, що може бути корисним при інтерпретації визначених у словнику ознак на поняття адміністративного права. Проте, в праві, існують власні напрями наукового тлумачення поняття «адміністративно-правового механізму».

Інші ж словники також підкреслюють, що механізмом є пристрій, що передає або перетворює рух чи є внутрішньою будовою, системою чого-небудь, устроєм (сукупністю станів і процесів) [224, с. 482]. Крім цього, необхідно звернути увагу на те, що етимологічно, поняття механізму характеризується як «знаряддя» чи «споруда» й використовується тривалий час у наукових дослідженнях як описова складова здійснення складного процесу [131, с. 722]. Водночас, застосування поняття механізм у праві, на нашу думку є цілком виправданим, оскільки це питання зумовлено складністю функціонування права як соціального явища. Воно насичене значною кількістю структурних компонентів, його дія і реалізація безпосередньо залежить від кола суб'єктів й інших, незалежних від них факторів.

Деякі дослідники, надаючи тлумачення поняттю механізму в його загально гуманітарному розумінні стверджують, що останній є сукупністю процесів, на якому ґрунтуються певні явища [31, с. 523], а оскільки в даному випадку предметом дослідження виступають адміністративно-правові

відносини, слід зауважити, що саме одна з галузей адміністративно-правової сфери регулюється сукупністю процесів і ґрунтується на них.

В. Авер'янов та Д. Лафт, більш точно формулюють поняття механізму, що в подальшому може бути застосовано в контексті тематики, та визначають його як «певний набір взаємоузгоджених відносин, методів і засобів, які забезпечують належне функціонування системи, або складне системне утворення, що органічно поєднує в собі різні складові елементи» [46, с. 36; 104]. Тому, на нашу думку, безпосередньо поняттям механізму в праві охоплюється комплекс взаємоузгоджених методів, способів, засобів, що даються можливість належним чином організувати системне та послідовне функціонування будь-якого інституту права чи його галузі.

Поряд із цим, Ю. Тодика стверджує, що категорія «механізм» характерна тим, що «недостатньо мати матеріальні норми, розвинену систему законодавства, необхідні ще чіткі механізми їх впровадження в життя, що повною мірою стосується і адміністративно-правової сфери [223, с. 337]. Нами цілком підтримується ця позиція, оскільки дійсність відображаючи об'єктивні реалії, вказує саме на це. Регулююча сутність будь-якого механізму, відображає його місце в системі права та спрямовує вектор подальшого розвитку.

Серед інших напрацювань, автори дослідження основних юридичних галузей знань, звертають увагу, що поняття правового механізму може бути розглянуто з урахуванням його дії в соціальній сфері, в правовому просторі, під час правотворчості, а також в управлінні та багатьох інших аспектах [220, с. 199], що на нашу думку дає підстави формувати позицію про поліваріативність застосування поняття механізм у праві загалом і гуманітарних галузях знань зокрема. В межах дисертаційного дослідження це також свідчить про те, що вітчизняні напрацювання визначають механізм у праві як комплекс послідовних алгоритмізованих дій, де кожне діяння (дія чи бездіяльність) має власні юридичні наслідки.

К. Шундиків, звертає увагу, що механізм права може бути розглянутий як структурна частини позитивного права, якій притаманна системна

організація для досягнення визначеної мети [240, с. 18]. Така позиція на нашу думку, хоч і не може бути застосована до вітчизняної правової системи, проте певною мірою відображає зміст і сутність поняття правового механізму (механізму правового регулювання).

Е. Калахан, Т. Дворкін акцентують увагу на тому, що механізм охорони і механізм захисту прав є динамічними й мають тісний взаємозв'язок, оскільки суб'єкти такого права, які мають бути захищені державою від протиправних посягань, водночас є елементами правового механізму держави з точки зору його забезпечення [245, с. 151-184]. На нашу думку, така взаємопов'язаність та циклічність є характерною ознакою всіх правових механізмів, оскільки в їх структурі обов'язковими елементами є об'єкти, суб'єкти-учасники й предмет правовідносин (ті умови, за яких власне й відбуваються конкретні події).

Водночас, розглядаючи механізм дії права, Т. Тарахонич акцентує, що відповідна конструкція передбачає дію послідовно організованих юридичних засобів, які дають можливість досягти конкретну юридичну ціль із дотриманням відповідної процедури» [211, с. 13], що на нашу думку є найбільш об'єктивним відображенням поняття механізму в праві, оскільки воно окреслює конкретні межі його дії, та орієнтовну сутність такого механізму.

О. Лукашева аналізуючи механізм захисту прав і свобод людини і громадянина узагальнює, що він є сукупністю інститутів, процедур і правил, покликаних забезпечити перехід проголошених прав і свобод від декларацій до реалій та контроль за їх дотриманням. При цьому вона зазначає, що такі механізми виступають як юридичні гарантії, що забезпечують охорону і захист прав громадян [112, с. 5]. Проте, на нашу думку загалом і в конкретному дослідженні зокрема, неможливим є застосування механізму в праві в якості гарантій, оскільки відповідний елемент і є складовою частиною механізму й гарантії не можуть діяти відокремлено від іншого.

Про це у своїх дослідженнях також зазначав О. Марцеляк, який визначає механізм забезпечення прав і свобод людини і громадянина як закріплену в законі, взяту в єдності систему основних прав і свобод, їх гарантій, органів

державної влади, місцевого самоврядування та інших інститутів держави і суспільства, діяльність яких спрямована на правомірну реалізацію прав і свобод громадян, а в необхідних випадках – на їх охорону і захист [117], що в цілому формує уявлення юридичного механізму й розширює межі його розуміння, оскільки він не тільки регулює конкретне коло правовідносин (крізь призму предмета дослідження – адміністративно-правовий механізм регулює превентивну діяльність Національної поліції України), а перш за все діє в синергії з іншими й у контексті загального розуміння механізму держави, механізму правової системи суспільства та іншого [203].

Водночас, аналіз відповідних елементів понятійно-категоріального апарату, від загально до точкового, дає можливість більш детально опрацювати відповідний предмет дослідження. Так, поняття правового регулювання, дозволить виявити сутність саме «адміністративно-правового механізму».

А. Олейко та М. Співак під час структурного аналізу адміністративно-правового механізму забезпечення прав і свобод людини в діяльності Національної поліції обґрунтовують позицію про те, що він є способом організації поліцейської діяльності в спосіб уповноваження відповідного органу необхідним обсягом прав і обов'язків. Відповідно, адміністративно-правове забезпечення прав громадян діяльності органів Національної поліції повинно розумітися, як здійснюване державою впорядкування за допомогою адміністративно-правових норм у сукупності із адміністративно-правовими засобами суспільних відносин з метою юридичного закріплення, охорони, реалізації і розвитку права громадян [134, с. 158]. На нашу думку, така позиція дає підстави виділити також те, що категорія адміністративно-правового механізму, як комплексна й неподільна покликана врегульовувати певне коло правовідносин, в спосіб наділення відповідних суб'єктів правами і обов'язками. Адміністративно-правовий механізм, у даному випадку виступає інструментом упорядкування суспільних відносин в галузі діяльності поліції в сфері превентивної діяльності [203].

Наприклад, П. Рабінович правове регулювання розглядає як «здійснюваний державою за допомогою всіх юридичних засобів владний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, закріплення, охорони і розвитку» [174, с.44], а поряд із цим, подібної думки притримується й С. Алексєєв, який тлумачить правове регулювання, як здійснюване за допомогою системи правових засобів (юридичних норм, правовідносин, індивідуальних приписів і інших) результативного, нормативно-організаційного впливу на суспільні відносини з метою їх упорядкування, охорони, розвитку відповідно до суспільних потреб [14, с.145].

М. Пришляк аналізуючи механізм адміністративно-правового забезпечення медичного обстеження наречених в Україні підкреслює, що механізм за своїм змістом є системою, котра має свою структуру та відповідно наповнення. Це дає підстави стверджувати про те, що всі елементи цієї системи є цілісними й єдиними в контексті застосування. Система також характеризується тим, що всі її структурні елементи перебувають у певних зв'язках і відносинах між собою, характеризують сутність об'єкта як ціле і відносно незалежне зовні явище. Поняття механізму правового забезпечення обумовлено специфікою таких елементів, як сфера реалізації, зміст норм, засоби, способи, об'єкт, коло суб'єктів здійснюваного процесу упорядкування [149, с. 46-52].

Виходячи з такого тлумачення, належить звернути увагу на те, що структура механізму, в даному випадку може бути охарактеризована як сформований за принципом потрібності склад елементів, що в свою чергу є інструментами здійснення впливу під час правового регулювання. Відповідно, структура елементів механізму забезпечення певного явища, перш за все має містити засади (принципи) такого регулювання, інструменти (способи і засоби) та безпосередньо суб'єкти, об'єкти, регулювання яких (якими) й здійснюється.

Ми вважаємо, що отримання ефективної та результативної роботи в превентивному напрямі Національною поліцією України можливе лише за умови стабільного й об'єктивно збалансованого адміністративно-правового

механізму. Наявність та дієвість всіх відповідних компонентів є запорукою ефективною реалізації функцій та виконання поставлених завдань.

Аргументом до висловленого може слугувати раніше обґрунтована позиція О. Негодченка, котрий розглядав дію механізму організаційно-правового забезпечення прав і свобод людини в діяльності органів правопорядку та визначав його як сукупність правових засобів, організаційних форм та методів діяльності відповідних державних органів, спрямовану на створення необхідних умов для реалізації поставлених завдань в межах конкретної бажаної цілі [128]. Слід звернути увагу, що оскільки права і свободи людини і громадянина визначають зміст і спрямованість державної політики, надзвичайно важливим елементом є те, що будь-яке регулювання в сфері превентивної діяльності поліції здійснюється крізь таку призму та задля функціонування ефективного й стабільного демократичного ладу.

Проаналізовані підходи, дають підстави стверджувати, що крім звичного тлумачення поняття механізму, механізм правового регулювання, залишає свою регулюючу сутність та загальні способи функціонування, але все ж набуває окремих, специфічних ознак, таких як унормованість, формальна визначеність, необхідність проходження певної процедури, а також найважливіша – поширення на усі верстви суспільства для обов'язкового виконання.

Крім цього, для цілкового розуміння предмета дослідження та відмежування зазначених суміжних категорій одна від одної, на нашу думку слід встановити зміст і сутність поняття «адміністративно-правове регулювання», що уможливить подальше дослідження в вірному напрямі.

Безпосередньо сутність поняття адміністративно-правового регулювання, виступала предметом досліджень багатьох авторитетних учених, що дозволить узагальнивши їх позиції та інтерпретувавши вже сформоване попередньо бачення, удосконалити відповідне поняття та зрозуміти його сутність.

Так, В. Разводовський визначає адміністративно-правове регулювання як комбінацію способів правового регулювання, в якій переважають зобов'язання та заборони [177, с.169]. З цієї позиції, виходить, що сутність адміністративно-

правового регулювання полягає виключно у встановленні зобов'язань і заборон, проте таку позицію, на нашу думку слід доповнювати також і правами, повноваженнями та іншими елементами, що наявні в системі взаємодії з державницьким апаратом. Суб'єктивні юридичні права визначені та закріплені у чинних нормативно-правових актах – виступають одним із базових елементів адміністративно-правового регулювання.

У свою чергу А. Матвійчук розуміє адміністративно-правове регулювання, як «виконавчо-розпорядчу діяльність державних організацій, наділених державно-владними повноваженнями, спрямовану на стабілізацію суспільних відносин шляхом прийняття нормативно-правових актів та забезпечення їх виконання» [119, с.122]. Що в повній мірі висвітлює зазначену нами сутність та особливість саме адміністративно-правового механізму від механізму загального – його нормативну визначеність, котра регламентована чинним законодавством і без нього (тобто дотримання відповідних юридичних процедур) діяти не буде.

Крім цього у підручнику Адміністративне право, за авторством В. Четверікова, правове регулювання в адміністративній юридичній галузі, визначається як нормотворча і правозастосовча діяльність органів виконавчої влади, державного управління щодо здійснення функцій реєстрації юридичних осіб, здійснення податкової політики, ліцензуванню, акредитації, контролю, адміністративному нагляду, стандартизації, сертифікації, квотування тощо [229, с.204]. Даний погляд, на нашу думку, деталізує лише окремі аспекти адміністративно-правового механізму, що виступає основним суспільним регулятором у взаємовідносинах «особа-держава».

Так, узагальнивши наявні позиції, слід акцентувати увагу на тому, що адміністративно-правовим механізмом є комплекс чинних положень законодавства, що складаються із взаємоузгоджених методів, способів, засобів, що дають можливість належним чином організувати системне та послідовне функціонування будь-якого інституту права чи його галузі. Водночас. Адміністративно-правове регулювання є безпосередньою функцією

адміністративно-правового механізму – змістом його функціонування, що витікає з «регулювальної» та «впорядкувальної» природи відповідного структурного утворення.

Крім цього, зміст і сутність поняття превенція та превентивна діяльність є тотожними та співвідносяться як функція та конкретна діяльність, основною метою якої є забезпечення недопущення вчинення правопорушень, що безпосередньо відносить до кола посадових обов'язків певних посадових осіб. Водночас, деякі структурні елементи відповідних понять та особливості їх відмежування все ще потребують аналізу.

Поняття превентивної діяльності Національної поліції України, також не тлумачиться одностайно, що викликає певні питання та потребує додаткової наукової уваги, як і проблематика взаємопов'язаності функціонування адміністративно-правового механізму та превентивної діяльності Національної поліції України.

На сьогоднішній день, такі довідкові видання як Великий тлумачний словник сучасної української мови, сутність терміна «превенція» розглядають як запобігання злочинам, попередження чогось, або запобігання чомусь [33]. Якщо звернутися до значення слова «превенція» (від лат. prevention), в інтерпретації Тлумачного словника сучасної української мови, то воно означає «попереджаю» – попередження, запобігання кримінальним правопорушенням. У праві превентивними заходами називають профілактичні та інші заходи, спрямовані на запобігання кримінальним правопорушенням та іншим правопорушенням [222].

Слід зазначити, що наведена у довідкових виданнях єсна сутність поняття «превенції», в контексті діяльності Національної поліції України хоч і не визначає всього комплексу заходів, проте дає підстави стверджувати про характерну ознаку такої діяльності – попередність, тобто це будь-які дії, вчинені уповноваженими особами Національної поліції України, що здійснені перед початком вчинення правопорушення та спрямовані на його попередження.

Подібної думки, притримується й український лінгвістичний простір, котрий має аргументи, що синонімами слова «превентивний» є: запобіжний, профілактичний, попереджувальний [225].

С. Сафронов звертає увагу на те, що в порівнянні з попередженням, запобіганням та припиненням результат превенції є кращим, оскільки він не обтяжений наслідками дій і не потребує інших заходів. Превенція порушень здійснюється на етапі формування наміру та мотивів протиправної діяльності [186]. Ми також підтримуємо аналогічну позицію та звертаємо увагу на те, що зміст превентивної діяльності полягає у впливі на конкретне коло осіб (одну особу), що покликаний змінити погляди й життєві (соціальні та ціннісні) орієнтири на рівні свідомості особи, з метою цілковитого виключення можливості провадження антисоціального типу поведінки в побуті та суспільстві.

Водночас, законодавство України регламентує, що поліція відповідно до покладених на неї завдань здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень [29]. Крім того, окремі науковці підкреслюють, що термін «превенція» використовується при визначенні поняття поліцейського заходу, котрий визначається як дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень [29].

Крім цього, слід звернути увагу на наукові тлумачення термінів «превенція» та «превентивна діяльність», а також їх співвідношення, оскільки останні тлумачаться як базове (функція) та похідне (змістовно наповнена діяльність), що досить широко застосовується в діяльності адміністративному праві та, зокрема, діяльності Національної поліції України.

О. Безпалова, О. Джафарова, С. Князев звертають увагу на тому, що превентивна діяльність найчастіше використовується при розкритті основних повноважень поліції, а деталізуються вони в такій діяльності поліції, як: правове виховання; постійне інформування населення про стан правопорядку і

боротьби із злочинністю; агітаційно-роз'яснювальна робота серед населення; критика антигромадських проявів; застосування заходів заохочення; робота з правопорушниками, особами з так званих груп ризику; поширення і популяризація передового досвіду в боротьбі з порушеннями громадського порядку [5, с. 34]. Зазначені форми превентивної діяльності, зокрема Національної поліції України, визначають певне коло правовідносин, що безпосередньо має регулюватись елементами адміністративно-правового механізму. Відповідні складові, на нашу думку присутні повною мірою: наявний суб'єкт, що здійснює таку діяльність; об'єкти відповідно яких вона здійснюється; перелік способів, засобів і методів здійснення; зміст правовідносин, котрий полягає в необхідності забезпечення правопорядку (в розумінні суспільством такого правового становища) та інші елементи.

На думку О. Проневич, превентивний напрям передбачає відхід від репресивної інтервенційної державної політики у правоохоронній сфері, визнання особливої соціальної значущості проблеми протидії правопорушенням, налагодження тісної взаємодії державних і комунальних суб'єктів поліцейської діяльності з інститутами громадянського суспільства у здійсненні роз'яснювально-превентивної діяльності для коригування деструктивної поведінки окремих громадян й усунення чинників, що детермінують правопорушення [171, с. 639-640]. Тобто, автором зазначається, що більш значущим в контексті магістрального підходу до вирішення питання зростаючої злочинності є здійснення саме попередження та профілактики, роз'яснювальної роботи щодо недопущення таких проявів, оскільки на етапі превентивному не має місце посягання на права і свободи людини і громадянина, що охороняються державою.

Д. Булатін також звертає увагу на нетипових тлумаченнях поняття превентивної діяльності, котра іноді може використовуватись як запобігання виникненню несприятливого (кризового) стану певної сфери адміністрування або об'єкту управління – з точки зору адміністрування певних управлінських процесів [30]. Водночас, нами звертається увага на класичному розумінні

терміна «превентивна діяльність» як попередження вчиненню правопорушень, що здійснюється, серед інших, також Національною поліцією України, визначеним колом її структурних підрозділів зокрема, а також всіма поліцейськими загалом.

Так, О. Бандурка вважає, що поняття превентивної діяльності найчастіше використовується при розкритті основних повноважень поліції, одним з яких є здійснення превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень (правове виховання; постійне інформування населення про стан правопорядку і боротьби із злочинністю; агітаційно-роз'яснювальна робота серед населення; критика антигромадських проявів; застосування заходів заохочення; робота з правопорушниками, особами з так званих груп ризику; поширення і популяризація передового досвіду в боротьбі з порушеннями громадського порядку та інші) [5, с. 34]. В свою чергу, слід цілком погодитись із запропонованими формами превентивної діяльності Національної поліції України, оскільки саме в них уточнюється та відображається сутність такої діяльності. Належить також підкреслити, що цим, частково і взаємообумовлюється тісний взаємозв'язок поняття адміністративно-правового механізму та превентивної діяльності поліції, що, на нашу думку, в даному контексті, розуміються як ціле та частина.

Я. Посохова, деталізує та звертає увагу на психологічних особливостях реалізації превенції, що полягає, перш за все у здійсненні поліцейськими в процесі профілактики та запобігання вчиненню правопорушень, в ході реалізації профілактичного контролю стосовно додержанням вимог законів та інших нормативно-правових актів щодо дітей, забезпечення безпеки дорожнього руху, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави, протидії злочинності, організації роботи дозвільної системи, запобігання та припинення насильства в сім'ї тощо [145, с.108–109].

Таким чином, нами розуміється поняття превентивної діяльності Національної поліції України як будь-які дії добровільного або примусового характеру або комплекс таких дій, передбачених чинним законодавством

України, вчинені уповноваженими особами поліції перед початком вчинення правопорушення та спрямовані на його попередження [251].

Більш детально про структуру адміністративно-правового механізму превентивної діяльності, можна говорити, конкретизувавши загальні форми цієї превентивної діяльності та її види, тому безперечно, відповідний сегмент нашого дослідження потребує додаткового аналізу.

О. Моргунов аналізуючи функціональний контекст адміністративно-правового механізму звертає увагу на те, що його складовими (елементами відповідної системи) є ті компоненти, що визначають його сутність і зміст і без яких він втрачає власні унікальні характеристики. Функціональними складовими частинами механізму адміністративно-правового регулювання позначено ті, що значною мірою впливають на механізм адміністративно-правового регулювання та є обов'язковими його елементами [122, с. 247].

Такий підхід, на нашу думку, перш за все визначає важливість та суттєву необхідність встановлення структурних елементів саме адміністративно-правового механізму, що в свою чергу допоможуть розкрити в подальшому його суттєве значення, а також усвідомити та додатково аргументувати його фактичне призначення та структуру функціонування, що в свою чергу дозволяє й іншим дослідникам, встановлювати проблемні аспекти його функціонування та пропонувати власні шляхи їх вирішення.

Наприклад, дослідник О. Остапенко до структури адміністративно-правового механізму відносить такі елементи як: 1) норми адміністративного права; 2) акти тлумачення норм адміністративного права; 3) акти застосування норм адміністративного права; 4) адміністративно-правові відносини, що виникають, реалізуються та припиняються під час застосування норм адміністративного права; 5) державно-владні повноваження суб'єктів адміністративно-правового регулювання [137, с.142]. Водночас, дослідником неодноразово приводились аргументи щодо невичерпності переліку таких складових, оскільки вони формуючи сутність та зміст відповідних правовідносин є такими ж динамічними як і останні. Крім цього, теоретичне

тлумачення відповідного механізму, безпосередньо залежить від досліджуваного предмету, а також кінцевої мети дослідження – це також безпосередньо впливає на кількість відповідних структурних елементів.

Поряд із зазначеним, А. Детюк аргументує позицію про те, що сам механізм адміністративно-правового регулювання вже є функціональною частиною такого регулювання, а крім цього серед необхідних структурних елементів, які автор поділяє на обов'язкові (такі як: норми адміністративного права; юридичні факти (фактичний склад, фактична система); адміністративно-правові відносини; акти реалізації норм адміністративного права), а також допоміжні (до прикладу: спеціальний адміністративно-правовий режим; акти тлумачення норм адміністративного права) [47, с. 189-192].

Ми цілком поділяємо думку автора, та адаптуючи відповідну позицію до реалій функціонування адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України відносимо те, що, по-перше, він є чітко зрозумілою сукупністю норм, однозначно уособлену в чинному законодавстві систему, що є невід'ємними його елементами.

Поряд із цим, характерною ознакою такого механізму в будь-яких правових реаліях залишається також те, що він безпосередньо здатний і здійснює вплив на суспільну поведінку за вмовчанням. Зокрема, за такою ознакою, його можна характеризувати як норми, що впливають пасивно діючи та норми, які застосовуються для недопущення вчинення правопорушень іншими особами.

С. Діденко, котрий в контексті адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї, виділяє такі елементи вказаного механізму, як: норми адміністративного права; акти застосування права та такі, що визначають діяльність уповноважених посадових осіб у даній сфері; засади функціонування сфери обігу та застосування зброї; адміністративно-правові відносини; адміністративно-правові режими обігу зброї; адміністративно-правовий статус суб'єктів реалізації такого механізму; відповідні адміністративні процедури у сфері обігу та застосування зброї; деталізацію,

тлумачення, роз'яснення адміністративно правових нормативних приписів [50, с. 463-469]. Це дає підстави сформулювати власне бачення щодо структури адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, виходячи із тих завдань і функцій, які були окреслені нами попередньо.

Крім цього, наукові думки мають в своєму змісті також і нетипові позиції, як на приклад С. Корсун, що визначає дві основні групи структурних елементів: власне елементи та функціональні складові частини, при цьому до елементів відносячи: норми права; акти реалізації; правові норми; а до функціональних: юридичні факти; правову свідомість і культуру; законність; акти тлумачення та застосування норм права [89, с.116-118]. Водночас, ми схильні притримуватись традиційного погляду на підхід до структури адміністративно-правового механізму, виділяючи при цьому авторський перелік у контексті адміністративно-правового механізму превентивної діяльності, що дозволяє більш фундаментально та комплементарно з іншими галузями права (наприклад, теорією та філософією права, а також теорією та історією держави) систематизувати існуючі наукові підходи [251].

Так, до структури відповідного механізму, на нашу думку слід віднести такі елементи як: норми адміністративного права, що регулюють галузь превентивної діяльності (не лише Національної поліції України, а в загальнодержавному контексті); акти застосування права та такі, що визначають статус і зміст діяльності посадових осіб (поліцейських) які відповідно до покладених на них функційних обов'язків здійснюють превентивну діяльність; адміністративно-правові відносини в сфері здійснення превентивної діяльності, що виникають як в загальному розумінні (між державою і суспільством) так і ситуативно (наприклад, між дільничним офіцером поліції та особою, що звільнилася від відбування покарання та потребує системного проведення з нею роз'яснювальних бесід); наявні адміністративні процедури у сфері превентивної діяльності, котрі забезпечують його реалізацію та досягнення визначених законодавством цілей і мети.

Водночас, даний перелік не є вичерпним і поступово може бути наповнений із урахуванням сучасних тенденцій у галузі адміністративно-правової науки та практики, що відкриває нові можливості в подальших наукових пошуках та потребує тривалих і комплексних досліджень відповідного питання у взаємозв'язку з іншими юридичними напрямками [251].

Тому, наводячи оглядовий проміжний висновок до підрозділу дисертаційного дослідження, проаналізовані джерела та позиції вітчизняних і зарубіжних науковців і дослідників, дають підстави стверджувати про те, що адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності Національної поліції України це комплекс положень законодавства, що регламентує діяльність Національної поліції України у векторі забезпечення можливості використання свої прав, свобод, обов'язків і повноважень з метою належної організації системного та послідовного, добровільного або примусового здійснення комплексу дій, перед початком вчинення правопорушення та спрямованих на його попередження.

1.2. Суб'єкти превентивної діяльності та місце серед них Національної поліції України

Стрімке зростання рівня злочинності ставить під загрозу забезпечення прав і свобод людини і громадянина, що в свою чергу руйнує підвалини демократичності та верховенства права на яких власне й фундується держава. Враховуючи також те, що найбільш ефективним і доцільним методом боротьби зі злочинністю є недопущення вчинення правопорушень (на що й спрямована система превенції) це питання потребує системного та кропіткого опрацювання.

В свою чергу, дане питання вже неодноразово поставало у дослідженнях різних вітчизняних і міжнародних учених, оскільки забезпечення належного функціонування вказаної інституції в національному та міжнародному праві є пріоритетним. Крім цього, зважаючи на стрімкий розвиток правової системи

України, належить більш детально розглянути питання визначення ролі й місця Національної поліції України в системі суб'єктів превентивної діяльності.

Дослідження ролі й місця Національної поліції України в забезпеченні функціонування адміністративно-правового механізму загалом і використання нею, власного сегменту відвідного механізму зокрема є актуальним питанням вітчизняної юриспруденції. У той же час, детальне вивчення відповідного питання, можливе лише за умови забезпечення належного рівня функціонування всіх інституцій поліції, що спрямовані на забезпечення, та власне формують і реалізують превентивний напрям роботи Національної поліції України [206].

Конституцією регламентується, що правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством [85]. Враховуючи положення Основного Закону України, слід звернути увагу, що без зазначення сутності та змісту, а також визначення ролі Національної поліції України в превентивній діяльності загалом, така діяльність може бути реалізована виключно в межах і у спосіб передбачений законодавством.

Більшість науковців, про яких зазначено у вступній частині, звертають увагу на те, що превентивна функція – є однією з найбільш пріоритетних у діяльності поліції, зокрема, оскільки саме попередження як характерна риса превенції, лежить в основі надійно сформованого демократичного суспільства. Можливість дуального застосування цього поняття полягає в тому, що не лише Національною поліцією України здійснюється превентивна діяльність в межах законодавства України. В свою чергу, наведене дає підстави та обумовлює необхідність додаткового дослідження конкретних повноважень, що реалізуються іншими органами правопорядку.

Належить акцентувати увагу на тому, що поняття суб'єкту в праві розрізняється та класифікується по-різному, оскільки існує значна кількість інтерпретацій і підходів до його визначення. Наприклад, окремі літературні джерела визначають, що суб'єктом у праві, за аналогією з тлумаченням поняття

«суб'єкт» і «учасник правовідносин» - є носій суб'єктних прав [118, с. 645]. Це дає підстави стверджувати про те, що суб'єктом також може бути учасник відповідних правовідносин, котрий має певний спектр прав і обов'язків і бере участь в зазначених правовідносинах.

Так, на думку вітчизняних дослідників більш розвиненим вбачається визначення «суб'єкта права», згідно із яким під останнім розуміються фізичні або юридичні особи, держава, соціальні спільноти, які здатні реалізовувати безпосередньо або за допомогою представника юридичні права і обов'язки [216, с. 189]. Таким чином, можна стверджувати про те, що суб'єктами здійснення превентивної діяльності як попереджувальної в правоохоронній сфері, є визначене законодавством коло осіб, до кола повноважень яких віднесено реалізацію таких функцій, які володіють специфічними суб'єктивними правами, а також обов'язками і повноваженнями. Крім цього, належить підкреслити, що перш за все, йдеться не лише про конкретних фізичних осіб (у тому числі працівників окремих органів правопорядку), а також і про юридичних осіб – органи державної влади.

Обґрунтувати таку позицію, може допомогти тлумачення поняття «юридична особа», що визначається М. Кравчуком, котрий зазначає, що юридична особа – це державна, громадська або приватна організація, що має відокремлене майно, може від свого імені набувати майнових і особистих немайнових прав та виконувати обов'язки, бути позивачем і відповідачем у судових органах [92, с. 180]. Проте, слід звернути увагу, що з точки зору предмета дослідження та у межах правоохоронної діяльності, такою юридичною особою є коло органів правопорядку, що чітко визначені законодавством як такі, що уповноважені від імені держави здійснювати превентивну діяльність, а також забезпечувати дотримання прав і свобод людини і громадянина, у тому числі з застосуванням правомірною, унормованого й достатнього та співмірного для припинення правопорушення насильства.

Крім цього, автор серед інших виділяє такі ознаки відповідного утворення (юридичної особи) як: організаційна єдність, самостійність, цілісність; наявність статуту про статус і діяльність особи; офіційна реєстрація органами державної влади; правосуб'єктність; офіційна назва, печатка [227, с. 308]. Це цілком підтверджує думку про те, що превентивна діяльність здійснюється юридичними особами (органами правопорядку) діяльність яких чітко регламентована законодавством України, вона здійснюється з дотриманням галузевого законодавства щодо створення та забезпечення діяльності органів державної влади [206].

В своїх наукових дослідженнях А. Закалюк, розглядаючи питання системи суб'єктів превентивної (запобіжної діяльності) в сфері злочинності в Україні акцентує, що воно є досить широким і загалом різними ученими інтерпретується по-різному. Він підкреслює, що суб'єктом діяльності щодо запобігання злочинності та злочинним проявам можуть бути визнані як конкретні органи й організації так і окремо уповноважені на такі функції особи, які у цій діяльності виконують хоча б одну з таких функцій щодо запобігання (наприклад організацію, координацію). Крім цього, автором було запропоновано структурне визначення організації від провідних суб'єктів до складу яких входять ті, що: керують цією діяльністю, організують її, створюють систему управління нею (органи державної влади та управління, органи місцевого самоврядування); основними завданнями і функціями яких є відповідні законодавчі норми (Міністерство внутрішніх справ України, Служба безпеки України, прокуратура, суд, спеціалізовані громадські організації); у функціях і повноваженнях яких превентивна діяльність визначена як додатковий напрям, або впливає зі змісту інших положень і норм (заклади освіти, культури, охорони здоров'я, соціальної допомоги тощо) [60, с. 347].

Нами цілком підтримується відповідна позиція, оскільки питання про структурний підхід до суб'єктів здійснення превентивної діяльності не підіймається у вітчизняних і зарубіжних дослідженнях, що на нашу думку суттєво ускладнює забезпечення функціонування відповідного напрямку в

контексті державної політики, а також унеможливило встановлення ролі й місця Національної поліції України як суб'єкта превентивної діяльності в загальному контексті, як її елемент [205].

Крім цього, не висловлюючись стосовно системи суб'єктів запобігання злочинності, А. Закалюк звертає увагу на тому, що в Україні, з огляду на неповноту законодавчого регулювання, низький стан організації і здійснення запобіжної діяльності, відсутність багатьох забезпечуючих та виконавчих заходів та засобів, фактично немає підстав називати її системою [60, с. 347], що в свою чергу аргументує висловлену нами позицію, унеможливило без об'єктивного й комплексного (оглядового) наукового опрацювання відповідної проблематики, встановлення місця й ролі Національної поліції України в системі суб'єктів превентивної діяльності в загальнодержавному контексті.

Водночас, належить підкреслити, що хоч Національна поліція України займає провідне місце в системі превентивної діяльності всіх органів правопорядку в Україні, відповідна галузь також має в своїй структурі й інші органи з сектору безпеки. До такого кола на нашу думку, перш за все слід віднести інші органи правопорядку діяльність яких координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України (Державна прикордонна служба України, Національна гвардія України, Державна міграційна служба України), а також іншими органами правопорядку, такими як Державна фіскальна служба України, Державна кримінально-виконавча служба України та інші.

З метою визначення ролі та місця Національної поліції України як ключового суб'єкта здійснення превентивної діяльності та функції превенції в системі органів правопорядку в Україні, на нашу думку належить коротко охарактеризувати зміст і сутність відповідної сфери діяльності в окреслених органах правопорядку.

Так, наприклад, крім Національної поліції України Міністерством внутрішніх справ України здійснюється координація роботи також і **Державної прикордонної служби України**. На Державну прикордонну службу України

покладаються завдання із організації запобігання кримінальним та адміністративним правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до її компетенції; запобігання та недопущення незаконного перетинання державного кордону України тощо [151].

Слід підкреслити, що питання профілактики, а також попередження таких правопорушень як незаконний перетин державного кордону, відносяться перш за все до компетенції саме Державної прикордонної служби України. А тому, проведення профілактики серед населення прилеглих до кордону територій, здійснення патрулювань «сліпих» ділянок державного кордону та інші превентивні заходи направлені на недопущення порушення законодавства у сфері віднесеної до Державної прикордонної служби, перш за все й формують превентивний напрям роботи відповідної служби.

Водночас, **Національна гвардія України** відповідно до покладених на неї завдань, щодо здійснення превентивної функції зобов'язана вживати заходів, спрямованих на виконання завдань щодо спільного патрулювання нарядами вулиць, площ, парків, скверів, вокзалів, аеропортів, морських та річкових портів, інших публічних (громадських) місць, а також виконання завдань щодо забезпечення громадської безпеки під час проведення зборів, мітингів, вуличних походів, демонстрацій, інших масових та спортивних заходів, а також під час заходів у публічних (громадських) місцях за участю осіб, щодо яких здійснюється державна охорона, а також щодо проведення спільних заходів з метою стабілізації оперативної обстановки в разі її загострення в межах території однієї чи декількох адміністративно-територіальних одиниць та інших [163].

Зауважуємо, що здійснення Національною гвардією України превентивних функцій досить тісно пов'язано з діяльністю Національної поліції України, оскільки військовослужбовці-гвардійці під час реалізації наданих їм законодавством України превентивних функцій користуються поліцейськими заходами примусу, а також міжвідомчими нормативно-правовими й

організаційно-розпорядчими актами, що забезпечують організаційну складову в реалізації превентивної функції в системі органів внутрішніх справ України.

Крім цього, **Державна міграційна служба** здійснює заходи щодо запобігання та протидії нелегальній (незаконній) міграції, іншим порушенням міграційного законодавства; у передбачених законодавством випадках притягує порушників до адміністративної відповідальності [161].

О. Самойлова, посилаючись на законодавство України підкреслює, що Державна міграційна служба України є центральним органом виконавчої

влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів. Державна міграційна служба України створюється та діє на підставі Положення про Державну міграційну службу України [161; 185, с. 118]. На нашу думку слід зосередити увагу на тому, що Державна міграційна служба забезпечує не лише сприятливі умови для реалізації міграційної політики, а й запобігає також певним обставинам і ризикам, що пов'язуються з нелегальною міграцією.

Так, з урахуванням визначених інструментів відповідний центральний орган виконавчої влади забезпечує недопущення ускладнення криміногенної обстановки в країні та сприяє профілактиці кримінально-правової поведінки мігрантів у спосіб визначений законодавством України відповідно до встановлених засад і основ.

Крім цього, нами визначались також органи державної влади, що мають певні елементи превентивних функцій і завдань серед кола своїх повноважень й не відносяться до системи Міністерства внутрішніх справ України.

Одним із таких органів є Державна фіскальна служба України, котра запобігає та протидіє контрабанді та порушенням митних правил на митній території України, здійснює заходи щодо запобігання та виявлення порушень законодавства у сфері виробництва та обігу спирту, алкогольних напоїв і

тютюнових виробів [152]. Г. Мамонова та О. Рябчук, в контексті зазначеного слушно зауважують, що окремі елементи фіскальної активності мають заповідальний і попереджувальний зміст, що фрагментарно перетворює таку діяльність та превентивну. Водночас, запобігання ухиленню від сплати платежів до бюджету та забезпечення ефективного розподілення податків між адміністративно-територіальними одиницями є дієвими інструментами превентивної діяльності [116, с. 178].

На нашу думку, такі специфічні функції в системі превентивної діяльності, що здійснюються окремими органами державної влади, суттєво вирізняють їх із загального контексту відповідної системи.

Крім цього, слушним буде додати про те, що правопорушення пов'язані з порушеннями в фіскальній сфері, частіше за все виявляються Національною поліцією України та застосування інструментарію як покарання так і забезпечення превентивного ефекту цілком залежить від правильності дій поліцейських, що спрямовані на передання виявленого та задокументованого правопорушення до належного суб'єкту розгляду.

І. Шулатова, також слушно звертає увагу на те, що державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування слід розуміти, як систему законодавчо передбачених дій спеціально уповноважених органів державної влади та інших посадових осіб по виявленню, усуненню та попередженню правопорушень під час застосування податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування [239, с. 447-455], що власне й підтверджує факт існування системи в відповідній сфері та інтегрує її до загальнонаціональної.

Крім цього, коротка характеристика системи превентивної діяльності Державної фіскальної служби України слугує підставою для формування позиції про специфічність відповідного напрямку відносно стандартного

розуміння превентивної діяльності та класичного розуміння профілактики правопорушень загальнокримінальної (адміністративної) спрямованості, що очевидно порушують права пересічного громадянина України та викликають соціальні коливання.

Крім цього, ще одним елементом системи превентивної діяльності в Україні, на нашу думку є **Державна кримінально-виконавча служба України**, котра відповідно до покладених на неї завдань організовує запобігання вчиненню злочинів і дисциплінарних проступків засудженими й особами, взятими під варту, та вжиття щодо них заходів припинення злочинів і дисциплінарних проступків [150]. На нашу думку, зміст і сутність превентивної діяльності відповідного органу правопорядку, має одну з найбільш впливових і важливих функцій, котрі надважливо реалізують поставлену мету та завдання з недопущення повторного вчинення правопорушень (профілактика та соціальне виховання).

Наприклад А. Степанюк основним напрямом діяльності органів та установ виконання покарань, що надає їй якісно визначених характеристик, слід вважати кримінально-виконавчу діяльність, спрямовану на реалізацію кари, як однієї з цілей покарання, визначених у Кримінальному кодексі України [96, с. 7]. Слід також зауважити, що відповідно до частини другої статті 50 Кримінального кодексу України покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як засудженими, так і іншими особами [95], що безперечно втілює зміст і сутність поняття превентивної діяльності навіть у кримінально-правовій сфері. Найбільш ефективно, на нашу думку превентивні профілактичні заходи можуть бути реалізовані відносно осіб, щодо яких застосовано кримінальні покарання, хоч і враховуючи специфіку їх правового статусу, така діяльність може бути профілактичною відносно ймовірно вчинюваних у подальшому правопорушень на основі інформації отриманої під час вчинення того, за яке особа покарана.

Поряд із цим А. Бейгул підкреслює, що за умов належної організації діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України відповідна система стає ефективним і невід'ємним заходом виправлення і ресоціалізації засуджених і запобіганням вчиненню ними в установах виконання покарань нових кримінальних правопорушень [20, с. 3-6]. Також нами звертається увага, що ресоціалізація як явище, також реалізуються як у превентивний спосіб і превентивними заходами так і дає підстави для подальшого розвитку відповідного напрямку в загально-соціальних цілях і відповідною метою.

Таким чином, органи і установи виконання покарань, в межах функційних повноважень а також конкретно визначених посадових обов'язків працівників будучи зобов'язаними виявляти причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах, а також вчиненню кримінальних правопорушень засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі та вживати в межах своїх повноважень заходів до їх усунення виступають найбільш дієвим засобом реалізації превентивної діяльності з точки зору запобігання вчиненню правопорушень та недопущення їх вчинення повторно.

Таким чином, належить підкреслити те, що до структури органів державної влади, що безпосередньо забезпечують здійснення превентивної функції та реалізують її відноситься широке коло суб'єктів. Їх характерною рисою є те, що кожен із них реалізує відповідні повноваження виключно в межах компетенції та з метою недопущення вчинення правопорушень, а також запобігання повторного їх вчинення. Окремі органи правопорядку, не мають в своєму змісті чітко визначених функцій і повноважень превентивного змісту, проте його сутність проглядається під час провадження ними супутньої діяльності, а також під час моніторингу результатів роботи окремих органів державної влади.

Водночас, на нашу думку, одним із найбільш вагомих і беззаперечних аргументів залишається те, що Національна поліція України, з урахуванням специфіки підслідності (підвідомчості) та широти суспільних правовідносин,

нагляд за правомірністю перебігу яких здійснюється є ключовим і основоположним суб'єктом здійснення превентивної діяльності з точки зору національного законодавства.

Варто зауважити, що перед Національною поліцією України безпосередньо, законодавством встановлено завдання, щодо здійснення превентивної діяльності. Чинне законодавство України регламентує, що поліція відповідно до покладених на неї завдань здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень [165]. Дане судження, перш за все свідчить про те, що ця діяльність є досить широкою, про що можна говорити з урахуванням спектру адміністративних і кримінальних правопорушень віднесених до підслідності Національної поліції України. Крім цього, враховуючи чисельність поліції, а також кількість підрозділів визначених за напрямом превентивної діяльності, вона безперечно є більш ґрунтовною та змістовною ніж та, що здійснюється іншими органами влади України.

Законом України «Про Національну поліцію» до завдань поліції віднесено надання поліцейських послуг у сферах: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності. Крім цього, стаття 23 відповідного закону вказує, що відповідно до покладених на неї завдань поліція: здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень; виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, вживає заходів для їх усунення та з метою виявлення кримінальних правопорушень; припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення; вживає заходів для запобігання та припинення насильства в сім'ї тощо [165].

Науковці слушно звертають увагу на те, що саме в відповідному законі України, чітко визначено віднесення до поняття «запобігання правопорушенням» здійснення превентивної і профілактичної діяльності.

Крім цього, належить звернути увагу на те, що в складі Національної поліції України функціонує Департамент превентивної діяльності, що є основним базовим підрозділом, котрий забезпечує організацію та здійснення превентивних функцій покладених на Національну поліцію України [160]. Крім зазначеного, превентивні функції фрагментарно зазначаються в діяльності кожного підрозділу та органу поліції, проте найбільш суттєво відображені все ж в нормативно-правовому забезпеченні Департаменту патрульної поліції, а також управління дільничних інспекторів поліції та ювенальній превенції.

Відповідно до положення про Департамент превентивної діяльності Національної поліції України Департамент виконує надзвичайно багато функцій, частина з яких направлена на проведення превентивної та профілактичної діяльності, а саме:

організовує в межах компетенції проведення превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень;

у порядку та в спосіб, визначений законодавством, здійснює контроль за додержанням вимог законів та інших нормативно-правових актів щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, уживає заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, правопорушенням у дитячому середовищі, а також соціального патронажу щодо дітей, які відбували покарання у вигляді позбавлення волі

уживає заходів із запобігання та припинення насильства в сім'ї;

здійснює, у межах компетенції, нормативно-методичне забезпечення та контроль за діяльністю підпорядкованих територіальних органів та підрозділів в АРК, областях, м. Києві та Севастополі, районах, містах, районах у містах, які в межах компетенції реалізують державну політику з питань підтримання публічної безпеки й порядку, забезпечення безпеки дорожнього руху, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави, протидії злочинності, організації роботи дозвільної системи, запобігання та припинення насильства в сім'ї, превентивної та профілактичної діяльності;

організовує й здійснює серед населення роз'яснення законів, інших нормативних актів з питань безпеки дорожнього руху, використовує з цією метою засоби масової інформації, кіно-, відео-і друковану продукцію, проводить огляди, конкурси, змагання, сприяє організації вивчення громадянами, особливо неповнолітніми, правил дорожнього руху;

уживає разом з відповідними центральними й місцевими органами виконавчої влади та іншими установами й організаціями заходів щодо запобігання дитячому дорожньо-транспортному травматизму та порушенням правил дорожнього руху неповнолітніми;

взаємодіє, у межах компетенції, зі структурними підрозділами Національної поліції, Міністерства внутрішніх справ України, іншими правоохоронними органами, органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями з питань підтримання публічної безпеки й порядку, забезпечення безпеки дорожнього руху, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави, протидії злочинності, організації роботи дозвільної системи, запобігання та припинення насильства в сім'ї, превентивної та профілактичної діяльності;

здійснює розроблення проєктів законів та інших нормативних актів і документів, що стосуються забезпечення діяльності з питань підтримання публічної безпеки й порядку, забезпечення безпеки дорожнього руху, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави, протидії злочинності, організації роботи дозвільної системи, запобігання та припинення насильства в сім'ї, превентивної та профілактичної діяльності;

здійснює індивідуально-превентивну роботу з особами, які перебувають на профілактичних обліках у підпорядкованих підрозділах, насамперед з особами, звільненими з місць позбавлення волі, та тими, які вчиняють насильство в сім'ї (домашнє насильство);

забезпечує попередження й реагування на адміністративні та кримінальні прояви, організацію адміністративно-правозастосовної діяльності

підпорядкованих підрозділів, дотримання ними обліково-реєстраційної дисципліни;

запобігає вчиненню дітьми правопорушень, організовує індивідуальну превентивну роботу з неповнолітніми, які перебувають у конфлікті із законом, роботу з протидії втягненню дітей у злочинну діяльність, пияцтво, зайняття жебрацтвом та іншу протиправну діяльність;

організовує загальну превентивну роботу з дітьми, у тому числі за місцем проживання, у навчальних та виховних закладах [160]. Відповідно, слід зазначити, що окреслені функції не можуть бути реалізовані в змішаному форматі, проте це обумовило необхідність створення ряду структурних підрозділів і складі блоку превентивної діяльності поліції загалом та Департаменту патрульної поліції, зокрема. Крім цього, на нашу думку важливим елементом є те, що зазначені напрями діяльності, структурно можуть виступати формами превентивної діяльності поліції, а також структурувати комплекс функцій і завдань, що реалізуються в контексті здійснення такої діяльності.

Належить підкреслити, що структуру поліції превентивної діяльності Національної поліції України складають такі напрями як: організація роботи груп реагування патрульної поліції, дільничних офіцерів поліції та ювенальної превенції, що й є основними в контексті превентивної діяльності Національної поліції України. З урахуванням зазначеного, на нашу думку, відповідна структура потребує ґрунтовного сутнісного аналізу.

Підрозділи організації роботи груп реагування патрульної поліції. Підрозділи патрульної поліції відокремлених структурних підрозділів створюються на території районів, міст, районів у містах, де не створено підрозділи патрульної поліції Департаменту патрульної поліції Національної поліції України, поліцейські послуги надаються відокремленими структурними підрозділами головних управлінь Національної поліції в областях (далі – відділи, відділення поліції), які функціонують за новою структурною побудовою [154], що дозволяє раціонально реалізувати превентивні функції в

контексті забезпечення прав і свобод людини і громадянина та ефективізувати діяльність превентивного блоку поліції в спосіб розподілу обов'язків і повноважень за територіальним принципом, а також у контексті інституційного підходу (шляхом розподілу на підрозділи Департаментів патрульної поліції та превентивної діяльності Національної поліції України).

Важливість й змістовність реалізації превентивних функцій патрульними в складі груп реагування, розглядалась також й у дослідженнях учених, що змістовно та структурно визначили організаційно-правові засади функціонування відповідних підрозділів. Так, на думку авторів довідника працівника поліції превентивної діяльності за загальною редакцією А. Фоменка, структурна побудова відділів та відділень поліції ґрунтується на створенні принципово нових (нетипових для колишніх органів внутрішніх справ) підрозділів патрульної поліції, кожен з яких складається з 4 однакових за штатною побудовою секторів реагування патрульної поліції та сектору превенції. При цьому на відповідні підрозділи покладається обов'язок цілодобового забезпечення оперативного реагування на повідомлення про правопорушення та інші події, у межах компетенції, а також здійснення їх розгляду, а також реалізацію комплексу превентивних заходів шляхом патрулювання території обслуговування, виявлення та припинення правопорушень, застосування визначених законодавством поліцейських та інших заходів [51]. Зазначені повноваження в контексті реалізації за територіальним принципом забезпечують ефективне здійснення превентивних поліцейських функцій на всій території України, оскільки, як було зазначено раніше – без застосування комплексного та системного превентивного впливу на суспільство та окремих його елементів (осіб), зміст і сутність превентивної діяльності не буде реалізовано в поновному обсязі [250].

Тому, слід зауважити, що поліцейські груп реагування патрульної поліції, здійснюють визначений спектр функцій поліції превентивної діяльності виключно за територіальним принципом – там, де такі функції не здійснюють

патрульні поліцейській, утворюючи при цьому інституційно, підрозділи патрульної поліції поза межами міст, де функціонує остання.

Підрозділи дільничних офіцерів поліції. Інструкцією з організації діяльності дільничних офіцерів поліції визначається, що основні напрями діяльності дільничних офіцерів поліції (нами виділяються саме ті, що мають безпосереднє відношення до превентивної їх діяльності) є: здійснення профілактичної роботи, спрямованої на запобігання вчиненню кримінальних та інших правопорушень; виявлення причин та умов, що призводять до вчинення кримінальних та адміністративних правопорушень, ужиття у межах компетенції заходів для їх усунення; ужиття заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок вчинення кримінального, адміністративного правопорушення; ужиття заходів для запобігання та протидії домашньому насильству і його припинення; участь у межах повноважень, передбачених законом, у здійсненні заходів, спрямованих на соціальну адаптацію осіб, які звільнилися з місць позбавлення волі; провадження профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню дітьми кримінальних і адміністративних правопорушень, виявлення причин і умов, які цьому сприяють, ужиття в межах своєї компетенції заходів для їх усунення [153].

На думку В. Кононець служба дільничних інспекторів поліції має особливості, зумовлені завданнями, які покладені на неї, що дозволяє розглядати її з позиції окремого органу (підрозділу). Ці завдання відрізняються складністю і виконуються в процесі охорони громадського порядку на адміністративних дільницях. Вона має за своєю суттю особливу функціональну природу: з одного боку, як адміністративна служба, а з іншого боку – як служба, спеціально призначена для ведення загальної і індивідуально-профілактичної, виховної роботи з особами, схильними до вчинення злочинів і адміністративних проступків [84].

Таким чином, слід узагальнити, що служба дільничних у поліції також базується на принципі територіальності, оскільки всі повноваження дільничні

офіцери поліції здійснюють в межах конкретної адміністративно-територіальної одиниці. Такий фактор, на нашу думку, позитивно впливає на здійснення дільничним превентивних заходів. Будучи основним інструментом превенції – роз'яснювальна бесіда найбільш ефективно застосовується в базовій ланці суспільства – конкретній громаді (дому, району, міста). Крім цього, в контексті реалізації реформи, щодо впровадження інституту поліцейських офіцерів громади, що також здійснюють превентивні функції слід зазначити, ряд особливостей [250].

Н. Лебедева підкреслює, що до завдань поліцейських офіцерів громади входить і те, щоб вони роз'яснювали людям та допомагали в простих, елементарних питаннях. Для жителя сільської місцевості поїхати в районний центр на консультацію до юриста із незначного питання недешево [105]. Для цього і є поліцейський офіцер громади. Навіть якщо це поза межами його компетенції, він має розказати, скерувати, як мінімум, видати інформацію, що потрібно людині зробити для розв'язання її проблеми, а як максимум – докласти всіх зусиль, щоб допомогти залагодити цю проблему [142]. Таким чином, поліцейські офіцери громади та дільничні офіцери поліції, як базові суб'єкти здійснення превентивної діяльності на початковій ланці, конкретній території та щодо стало проживаючого населення мають найбільш широкий спектр повноважень, а також можливостей і інструментів які можуть застосовувати для профілактики правопорушень.

Підрозділи ювенальної превенції. Окремої уваги, в світлі євроінтеграційних перетворень потребує дослідження діяльності підрозділів ювенальної превенції, що є спеціалізованим підрозділом Національної поліції України, діяльність якого має превентивний характер і розповсюджується на сферу ювенальної юстиції.

Так, відповідно до Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, основними завданнями підрозділів ювенальної превенції є: профілактична діяльність, спрямована на запобігання вчиненню дітьми кримінальних і адміністративних правопорушень, виявлення

причин і умов, які цьому сприяють, вжиття в межах своєї компетенції заходів для їх усунення; ведення профілактичного обліку дітей, схильних до вчинення правопорушень та проведення із ними заходів індивідуальної профілактики; вжиття заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству, вчиненому дітьми та стосовно них, а також жорстокому поводженню з дітьми; вжиття заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, у тому числі здійснення поліцейського піклування щодо неповнолітніх осіб [155]. Наведене зазначеним нормативно-правовим актом, перш за все, не лише вирізняє підрозділи ювенальної превенції з-поміж інших, а й декларує конкретні повноваження органу, щодо здійснення превентивної функції Національної поліції України в окремій галузі суспільного буття.

Наприклад, І. Дроздов та І. Королюк підкреслюють, що ювенальна поліція є ключовим суб'єктом превентивної діяльності у сфері захисту прав дітей, що володіє спеціальними повноваженнями відповідно до Закону України «Про Національну поліцію». Однак, функціональні повноваження саме підрозділів ювенальної превенції, що діють в структурі Національної поліції, сьогодні нормативно не визначені. Інструкція з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей вже не відповідає чинному правовому полю. Проблемою, яка потребує негайного вирішення, залишатиметься також відсутність правового механізму взаємодії ювенальної поліції та усіх соціальних та державних суб'єктів, що забезпечують захист прав дітей [87]. Це дає підстави стверджувати про те, що підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України забезпечують реалізацію превентивних функцій у галузі ювенальної юстиції та реалізують відповідні функції виключно в вузькій галузі, що дозволяє більш якісно та змістовно забезпечити права і свободи людини і громадянина, а також не допустити вчинення правопорушення в спосіб його профілактики [250].

Крім цього, крім Департаменту превентивної діяльності та його структурних підрозділів превентивні функції здійснюються також Департаментом патрульної поліції. Відповідно до Положення про Департамент

патрульної поліції Національної поліції України, основними завданнями є реалізація в межах компетенції державної політики у сфері забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку; надання в межах визначених законом послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги; забезпечення безпеки дорожнього руху; своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події [159].

Дослідники зазначають, що в реальності функції, що виконує українська патрульна поліція, не обмежуються лише правоохоронною діяльністю, вони також передбачають ще й надання населенню окрім державних широкого кола необхідних «сервісних» послуг. Адже кожна пересічна людина має право в будь-який час звернутися за допомогою до поліції або поліцейського. На думку А. Сердюк, щодо участі поліції у наданні соціальної і правової допомоги громадянам і організаціям, доречно виділити такі спеціальні завдання і функції патрульної поліції: забезпечення зворотного зв'язку громадської думки, поведінки людей; удосконалення форм роботи патрульної поліції з населенням; консультування й вироблення рекомендацій і пропозицій для керівництва органів поліції з питань прийняття рішень, визначення напрямків дій та зв'язків з населенням, громадськими організаціями, засобами масової інформації, іншими правоохоронними органами; популяризація професії поліцейського, корисності її для суспільства [22, с. 6]; налагодження взаємовигідних відносин з групами громадськості шляхом сприяння плідній тісній взаємодії на партнерських засадах з ними, надання їм необхідної допомоги і підтримки; розвиток у суспільстві правової ідеології партнерства населення і поліції [187].

Водночас, не лише Департаментом превентивної діяльності та патрульної поліції здійснюється превентивна функція в Національній поліції України, належить зауважити, що значна частка підрозділів у той чи інший спосіб, здійснює профілактику правопорушень, а враховуючи, що кожен поліцейський

(навіть працівник кадрового чи підрозділу фінансового забезпечення) має права й обов'язки поліцейського та в обставинах ймовірного порушення прав і свобод людини і громадина зобов'язаний запобігти вчиненню правопорушення.

Проведене оглядове дослідження основних нормативно-правових актів, що забезпечують реалізацію превентивної функції Національної поліції України дало підстави обґрунтовувати позицію про те, що поліція в Україні є найбільш суттєвим регулятором у сфері превенції та здійснює найбільш комплексний і багатоаспектний вплив.

1.3. Завдання та функції адміністративно-правового механізму діяльності Національної поліції України

Забезпечення відповідних прав і свобод органами правопорядку в Україні, в контексті діяльності адміністративно-правового механізму в галузі превенції Національної поліції України полягає в стабілізації суспільних відносин шляхом прийняття нормативно-правових актів та забезпечення їх виконання. Таким чином, актуальність наукових досліджень у даному напрямі забезпечується також необхідністю теоретичного опрацювання питань пов'язаних із здійсненням органами державної влади України повноважень щодо забезпечення правопорядку та дотримання принципу законності, що є одним із фундаментальних після принципу верховенства права.

Крім цього, слід звернути увагу, що вченими неодноразово досліджувались питання функціонування адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України у працях як монографічного так і локального, менш значного рівня. Не оминули увагою зазначену нами тему також і молоді вчені, що здійснюють фрагментарні наукові дослідження. Всі процитовані напрацювання склали надійний теоретичний базис і уможливили обґрунтування практично значимих висновків.

Водночас, з моменту останнього детального опрацювання завдань та функцій адміністративно-правового механізму діяльності національної поліції України пройшов тривалий період часу, що обумовлює необхідність здійснення нових наукових пошуків. Питання визначення завдань, що окреслене як пріоритетне в дослідженні, може бути більш об'єктивно дослідженим крізь визначення мети, що власне й формує базові засади в цій галузі.

Ю. Пирожкова, аналізуючи актуальні питання адміністративно-правового регулювання підкреслює, що співвідношення таких категорій і понять як мета, завдання та функції не розглядаються ученими односпайно, а навпаки, плюралізм думок лише накопичується. Водночас, авторка зауважує, що мета реалізується за допомогою завдань та функцій котрі на підставі аналізу правової та філософської літератури необхідно розмежувати і визначати завдання адміністративно-правового регулювання у певній сфері як конкретизацію мети, основні етапи її здійснення, а функції – як зовнішній прояв властивостей суб'єктів регулювання, який характеризується самостійністю, здійснюється специфічними методами залежно від даного об'єкту регулювання з метою досягнення певних результатів у відповідній сфері [140, с. 12]. Таке розмаїття думок та багатовекторність відповідної тематики, на нашу думку лише ставить під сумнів питання про можливість однозначного тлумачення відповідних понять.

Належить підкреслити, що поняття завдань, на нашу думку та враховуючи позиції авторитетних учених не може бути розглянуто уособлено від мети, як і остання розглядатись без завдань, оскільки вони є тісно взаємопов'язаними категоріями, котрі уможливають здійснення конкретної діяльності, що спрямована на досягнення фактичного результату.

Наприклад, на думку Є. Стрельцова мета регулювання – це вміщення чогось в певні рамки, відповідні кордони. В усякому разі, важно враховувати, що вплив передбачає певний результат, а регулювання – це певний процес, засіб [201, с.8-15]. Крім цього, Г. Георгієв акцентує увагу на тому, що основною метою соціального регулювання є домогтися відповідності між поведінкою

особи і діями людей, їх інтересами, цілями, завданнями, що випливають з наявних у цьому суспільстві об'єктивних закономірностей [39, с. 18]. Таким чином, необхідно зазначити, що мета – є кінцевою точкою певної діяльності, що уособлює досягнення очікуваного результату. Водночас, в праві, метою регулювання, наприклад, є впорядкування життя суспільства. Л. Лепех, наприклад, одним із елементів мети правового регулювання розглядає реалізацію норм права в конкретних суспільних відносинах. Тоді як механізм дії права не ставить перед собою такого завдання, хоча і може мати кінцевим етапом стадію реалізації механізму правового регулювання [107]. Таким чином, належить сформулювати позицію про те, що мета і завдання, співвідносяться в контексті дослідження як загальне та частини, що дає підстави для дослідження у тому числі мети, як базового вихідного елемента адміністративно-правового механізму превентивної діяльності для подальшого, більш детального опрацювання питання щодо його завдань, а також функцій.

Наприклад, на думку Ю. Пирожкової, метою адміністративно-правового регулювання у сфері автомобілебудування в Україні є забезпечення ефективного функціонування автомобілебудівної промисловості та її стабільного прогресивного розвитку шляхом створення надійного нормативного підґрунтя та вдосконалення практики його застосування [140, с. 11], а поряд із цим, метою адміністративно-правового регулювання охорони прав на промислові зразки в Україні, на думку О. Чомахашвілі, є забезпечення ефективного та стабільного функціонування системи охорони прав на результати художнього конструювання у сфері промисловості внаслідок створення надійного нормативного підґрунтя та вдосконалення практики його застосування [230, с. 12].

Стосовно категорії мети (цілі), то остання є однією із найбільш важливих та універсальних категорій, що характеризують будь-який вид діяльності. Ціль складає один із регуляторів людської поведінки та обумовлена потребами соціального буття [181, с. 39]. Ціллю адміністративно-правового регулювання є соціально детермінований та науково обґрунтований результат, на досягнення

якого спрямований процес регулятивної діяльності шляхом створення та формування систематизованої нормативно-правової бази [139, с. 56].

В. Колпаков і Р. Кондратьєв аналізуючи адміністративно-правове забезпечення держаного регулювання зазначають про деякі особливості мети відповідної діяльності, котра на думку авторів полягає перш за все в удосконаленні суспільної системи відповідно до державних інтересів [82, с. 16; 83, с. 85], що на нашу думку цілком справедливо визначає кінцеву точку функціонування відповідного інституту, оскільки його зміст і сутність спрямовані саме на удосконалення діяльності (існування) певного явища.

Важливим елементом в правовому регулюванні, й перш за все в адміністративно-правовому регулюванні є необхідність врахування суспільного інтересу, котрий інтегрований у національне законодавство та базується на юридичній практиці. Це питання є безпосередньо пов'язаним із превентивною діяльністю, оскільки остання здійснюється базуючись на переліку протиправних діянь, вчинення яких вважається недопустимим у конкретному суспільстві, як і перелік методів і форм такої превентивної діяльності, також визначається виключно виходячи з соціального бачення.

Водночас, поняття мети к контексті адміністративно-правового регулювання розглядається дослідниками в різних інтерпретаціях, але завжди в комплексі та тісному взаємозв'язку з іншими елементами відповідного механізму. Так, Д. Зеркіна та В. Ігнатова загострюють увагу інших дослідників на тому, що метою регулювання є процес забезпечення організованого функціонування суспільства у відповідності із встановленими нормами, забезпечення його адаптації до умов навколишнього середовища, а також можливе його удосконалення і розвиток [62, с. 49]. Важливим на нашу думку, в контексті досліджуваної тематики є те, що мета охоплює не лише процес здійснення певної діяльності, а поширюється також на подальші кроки щодо вдосконалення та трансформації відповідного механізму згідно з вимогами сучасності та суспільства.

В різні періоди та різних галузях юриспруденції, дослідники та вчені виділяли різні особливості категорії мети правового регулювання, що як правило охоплювались предметом відповідно здійснюваного дослідження. Так, О. Машков та Н. Нижник вбачають організацію життя суспільства, забезпечення особистої безпеки громадян, створення умов для їх матеріального, культурного та духовного розвитку, як одні з основних елементів мети [130, с. 6], що на нашу думку виступає ключовим й дійсно значущим. У контексті мети адміністративно-правового механізму превентивної діяльності, наявність таких компонент як загальне забезпечення життєдіяльності суспільства та співмірне наповнення відповідної структури конкретними рамками – є надважливим.

Ю. Козлов стверджує, що основним призначенням соціального регулювання взагалі та будь-якого з його різновидів є впорядковувачий вплив на учасників спільної діяльності (впорядкування системи) [80, с. 34], що на нашу думку також є одним із найбільш важливих елементів котрі є базовими, оскільки впорядковувачий характер існування будь-якого механізму та зокрема адміністративно-правового механізму превентивної діяльності не викликає сумнівів, і навпаки – необхідність наявності такого регулятора відповідних правовідносин, у свою чергу дає підстави законного, справедливого та ефективного здійснення превентивної діяльності Національною Поліцією України та іншими органами правопорядку.

Таким чином, метою функціонування адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України є організація системного та раціонального функціонування інституту превентивної діяльності в поліції як елемента правоохоронної системи держави, що діє для забезпечення прав і свобод людини і громадянина, у спосіб недопущення порушень законодавства України.

Проте, належить зауважити, що поняття та зміст категорії завдань адміністративно-правового механізму превентивної діяльності вченими розглядається також не однозначно, а крім цього, окремим питанням постає

віднесення до відповідного переліку конкретних положень (пунктів завдань), що мають (чи навпаки не мають) відношення до відповідного механізму.

Водночас, поняття завдання адміністративно-правового регулювання, бере свої витoki з декількох базових елементів котрі насичено, в тому числі, й дефініціями. Досить часто вченими підкреслюється позиція про ототожнення завдань і цілей адміністративно-правового регулювання, а саме тому нами й пропонується комплексно поглянути на питання дослідження відповідного явища.

Довідкові джерела визначають поняття завдання як широку філософську категорію та тлумачать в декількох сенсах: наперед визначений, запланований для виконання обсяг роботи, справа і т. ін. (наприклад бойове завдання – наказ виконати що-небудь в умовах воєнних дій; домашнє завдання – конкретно визначені вправи, тексти, задачі і т. ін. для опрацювання вдома; на завдання іти (вирушати і т. ін.) – виконувати доручену справу); мета, до якої прагнуть; те, що хочуть здійснити [11]. Таким чином, поняття завдань, може бути інтерпретоване як процес і як план подальшої діяльності в межах конкретної мети. Необхідно зазначити, що в контексті мети – забезпечення недопущення вчинення правопорушень на території України в превентивний спосіб може не бути кінцевої точки, оскільки така діяльність полягає в системному усуненні чинників і ризикових факторів, котрі безпосередньо впливають на порушення прав і свобод людини і громадянина.

Досліджуючи зміст поняття завдання, в контексті механізму адміністративно-правового забезпечення, низка авторів виділяють певні особливості його складових елементів, що трактуються дослідниками по-різному. Так, вчені зазначають, що виразом усвідомленої необхідності реально здійснити дані цілі в конкретних умовах і є завданнями адміністративно-правового регулювання [62, с. 54], у той час як низка інших дослідників визначає завдання як сукупність проблем, що потребують вирішення для досягнення цілей в даних конкретних обставинах при наявності ресурсів [101, с. 145]. Порівняльно-правовий аналіз підходів дослідників до відповідного

поняття, перш за все дає підстави нам обґрунтувати позицію про те, що ототожнення понять «завдання» та «функції» не є допустимим з точки зору теорії адміністративного права, оскільки останні, є уособленим структурним елементом відповідного механізму.

Інтегруючись в суть дослідження, слід звернути увагу на те, що завданнями адміністративно-правового регулювання у сфері автомобілебудування Ю. Пирожкова визначає такі: 1) адаптація до ринкових умов господарювання, формування ефективної конкурентоспроможної автомобілебудівної промисловості шляхом її державної підтримки; 2) створення необхідного підґрунтя для розвитку, стимулювання, інвестування вітчизняного автомобілебудування шляхом вдосконалення чинного законодавства; 3) забезпечення удосконалення автомобілебудівної продукції щодо міжнародних вимог з екології та технічної безпеки автотранспортних засобів [140]. Слід підкреслити, що завдання, таким чином, формуються з позиції всебічного й повного забезпечення окресленої мети, з урахуванням динамічності відповідних процесів, їх швидкоплинності, залежності від поглядів і настроїв суспільства, що впливають на законодавчу політику.

Нетиповими, проте досить ефективними з функціональної точки зору є основні завдання правового моніторингу: оцінити ефективність функціонування правової системи; систематизувати чинне законодавство; підготувати пропозиції щодо вдосконалення законодавства; створити постійно дієву систему зворотного зв'язку між суб'єктом та об'єктом нормотворчої діяльності та правозастосовцем [63, с. 87–88]. На нашу думку, одним із критеріїв успішності результатів і досягнення мети в певному правоохоронному процесі є дотримання правильної послідовності постановки завдань, що в свою чергу встановлюється об'єктивною необхідністю. Так, важливими є завдання пов'язані з систематичним моніторингом і накопиченням інформації щодо певних процесів, аналіз відповідної ситуації як на локальному так і в загальнодержавному масштабі. Важливим також є забезпечення розподілу відповідних обов'язків за напрямками, а також застосування зворотного зв'язку.

Крім цього, І. Грицай звертає увагу, що з урахуванням мети, наприклад адміністративно-правового регулювання діяльності неурядових правозахисних організацій, можливим є визначення його загальних завдань: 1) модернізація елементів механізму адміністративно-правового регулювання діяльності неурядових правозахисних організацій з урахуванням міжнародного законодавства та сучасного стану правозахисної діяльності в Україні; 2) створення міцного підґрунтя для розвитку системи неурядових правозахисних організацій та ефективної співпраці держави з цими організаціями шляхом вдосконалення чинного законодавства; 3) збалансування функцій адміністративного стимулювання, контролю та нагляду за діяльністю неурядових правозахисних організацій [43, с. 192-197]. Наведене дає підстави також додатково обґрунтувати позицію про те, що завдання є цілковитими фрагментами мети, котрі деталізовано описують перелік дій, що необхідно здійснити для її досягнення в контексті забезпечення функціонування зазначеного механізму в цілому, що в подальшому спрямовано на збереження сталого порядку функціонування механізму, а також оптимізацію його роботи.

Таким чином, завданням адміністративно-правового регулювання у діяльності Національної поліції України є досягнення необхідного для подальшого функціонування та розвитку країни та суспільства рівня законності, правопорядку у суспільстві, а також дотримання прав і свобод людини і громадянина в результаті виконання завдань, реалізації законних повноважень Національною поліцією України.

Разом із тим, на нашу думку, конкретними завданнями адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, можуть бути як певні завдання визначені законодавством щодо діяльності поліції так і встановлені дослідниками й ученими в процесі наукових пошуків, а також ряд інших елементів.

Наприклад, до завдань поліції, відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» віднесено забезпечення публічної безпеки і порядку, охорону прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави,

протидію злочинності, а також надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [165]. Відповідно, належить зауважити, що зазначені завдання в цілому характеризують діяльність поліції, а адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності Національної поліції України, перш за все орієнтований на забезпечення прав і свобод людини і громадянина в будь-який допустимий законний спосіб, у тому числі превентивний.

Адміністративно-правовий механізм, як теоретико-практична категорія забезпечення діяльності (в даному випадку саме превентивної діяльності) потребує наявності такого переліку завдань, що сформовані на основі окреслених цілей діяльності відповідного органу, що уможливили б найбільш ефективно досягнення поставлених цілей у найменш короткі строки.

Поряд із цим, завдання Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України включають більш деталізований і широкий перелік напрямів саме превентивної діяльності поліції, що прямо корелюються з окресленим предметом дослідження та враховують необхідні засади.

Наприклад: 1) вжиття заходів з організації забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, на стадіонах, вокзалах, в аеропортах, морських та річкових портах, інших публічних місцях, зокрема під час проведення масових (мирних зібрань, культурно-видовищних та публічних релігійних заходів, виборів та референдумів) та спортивних (футбольних матчів та інших масштабних спортивних змагань) заходів, організації формування відповідних обліків, запобігання та припинення групових порушень (громадського) порядку, масових заворушень; 2) організацію та здійснення регулювання дорожнього руху, контроль за додержанням Правил дорожнього руху його учасниками та за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі, а також забезпечення супроводження транспортних засобів у випадках, передбачених законом. Аналіз обставин і причин виникнення дорожньо-транспортних пригод

на вуличнодорожній мережі. Контроль за дотриманням власниками (володільцями) транспортних засобів, а також громадянами, посадовими і службовими особами вимог Закону України «Про дорожній рух», правил, норм та стандартів з питань забезпечення безпеки дорожнього руху, які регламентують вимоги щодо технічного стану транспортних засобів, та охорони довкілля від шкідливого їх впливу; 3) контроль за дотриманням фізичними і юридичними особами спеціальних правил і порядку зберігання та використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту й активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система; 4) контроль за додержанням вимог законів та інших нормативно-правових актів щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, вжиття заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, правопорушенням у дитячому середовищі, а також соціального патронажу щодо дітей, які відбували покарання у виді позбавлення волі. Вжиття заходів із запобігання та припинення домашнього насильства. Організацію індивідуальної превентивної роботи з неповнолітніми, які перебувають у конфлікті із законом, роботу з протидії втягненню дітей у злочинну діяльність, пияцтво, зайняття жебрацтвом та іншу протиправну діяльність [160]. Наведений перелік завдань, перш за все, на нашу думку комплексно відображає питання здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України з функційної точки зору, оскільки в такий спосіб окреслюються конкретні напрями й фрагментарні елементи, що потребують виконання.

На нашу думку, на підставі сформованих науковцями точок зору й позицій учених, а також наявного в нормативному просторі переліку завдань підрозділів превентивної діяльності поліції, належить обґрунтувати, що до завдань адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України можна віднести [207]:

1. Створення передумов для стабільного й непорушного функціонування механізму адміністративно-правового забезпечення превентивної діяльності.

2. Забезпечення чіткого структурного поділу всіх елементів механізму за структурним принципом, що в подальшому безпосередньо впливатиме на дотримання прав і свобод людини і громадина в процесі провадження превентивної діяльності.

3. Розроблення та впровадження в дію оновлених положень законодавства України, щодо здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України, у тому числі з застосуванням міжнародного досвіду, створення всіх необхідних передумов для провадження такої діяльності з урахуванням її змісту та характеру.

4. Впровадження (створення передумов для впровадження) новітніх форм превентивної діяльності з урахуванням світових тенденцій у межах визначених законодавством України не лише на локальному, а й на загальнодержавному функційному рівні.

5. Недопущення створення загрози функціонуванню механізму превентивної діяльності Національної поліції України, а також забезпечення дієвого реагування, враховуючи весь комплекс заходів передбачених законодавством України в разі спроби зупинення його роботи.

Крім цього, досить розповсюдженою є позиція ототожнення питання мети, завдань з наявними інституціями, оскільки всі вони мають структурну логічну побудову, у той же час, питання виокремлення із загальної кількості термінів поняття «функції» вже тривалий час не обговорюється.

Зміст адміністративно-правового регулювання будь-якої діяльності реалізується через його функції, котрі сучасні дослідники поділяють (у контексті адміністративно-правового регулювання) на загальні, спеціальні та допоміжні [230, с. 12], що в свою чергу розглядається дослідниками з різних позицій, стосовно діяльності підрозділів і органів державної влади. Водночас, функції конкретного механізму забезпечення діяльності дослідниками

аналізуються не часто, що власне й актуалізує відповідне дослідження та дає підстави для подальшого опрацювання даного напрямку в контексті превентивної діяльності.

Ми вважаємо, що такі функції, як контроль, координація, планування та забезпечення (інформаційне, аналітичне, правове та інші) є найбільш прийнятними для застосування в контексті дослідження адміністративно-правового механізму забезпечення діяльності будь-якого інституту державної влади чи права, в контексті забезпечення прав і свобод людини і громадянина.

Різноманіття між функціями в контексті діяльності певного органу та функціями механізму адміністративно-правового забезпечення полягає в тому, що функції органу – можуть бути частково ототожені з його повноваженнями, хоч і виступають комплексною структурною одиницею та є засобами, способами досягнення поставленої мети, в той час як завдання, фрагментарно поділяють досягнення мети на етапи. Функції ж адміністративно-правового механізму мають управлінський характер відносно організації відповідної діяльності, вони виступають змістом регулювання та інструментами здійснення такого процесу.

О. Іващенко, аналізуючи підходи та аргументи до процесу класифікації функцій, вказує, що до їх кола можна віднести такі, як: адміністративно-правові, господарські та фінансові, котрі, на думку авторки за умов детального аналізу чітко демонструють безпосередність невтручання в управлінський процес, а носять лише координаційний характер у той час стратегічне управління, реалізується завдяки іншим функціям й іншими суб'єктами [64, с. 15].

Таким чином, наведене дає підстави стверджувати про наявність серед функцій адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, такі як: організація, контроль, та інші. Водночас, на нашу думку доцільно було би обґрунтувати використання кожної зазначених функцій окремо, що уможливить більш об'єктивне та влучне їх застосування.

З теорії управління функції поділяють на: 1) основні; 2) забезпечувальні (ресурсні, допоміжні); 3) управлінські чи загального керівництва (організаційно-інспекційні) [219, с. 224-225]. Слід зауважити, що власне, функції підрозділів превентивної діяльності поліції спрямовані на недопущення вчинення правопорушень, у той час як функції адміністративно-правового механізму такої діяльності мають внутрішньо-організаційний характер і спрямовані на забезпечення ефективного виконання поліцейськими їх основних функцій, тобто, буквально, вони є підвалинами, що змістовно наповнюють відповідний адміністративно-правовий механізм, є його функційними (динамічними) складовими частинами.

Крім цього, зі змісту ряду управлінських актів виходить, що до управлінських функцій відносяться такі як: контролю, нагляду, вирішення кадрових питань; юрисдикційну (притягнення до відповідальності); координаційну; організаційну; взаємодії; організуючу; регулюючу [48], що безпосередньо, на нашу думку формує уявлення функції адміністративно-правового механізму, а не конкретного органу. Окремим питанням постає доцільність детальної фрагментації відповідних елементів у зазначеній системі координат, оскільки ми вважаємо, що деякі з них поглинають (тобто є ширшими і глибшими за змістом) ніж інші.

Так наприклад, координаційна та організаційна функції, які також притаманні адміністративно-правовому механізму превентивної діяльності Національної поліції України поглинають такі інші елементи як кадрова, юрисдикційна та схожі за змістом інші функції. Водночас, регулююча функція, за структурою та сутністю не може бути застосована в одному синонімічному ряду з іншими, оскільки структурно поглинає будь-які інші, оскільки є змістом діяльності такого механізму.

Водночас, проаналізовані нормативно-правові акти (Положення про Департамент превентивної діяльності, управління превентивної діяльності ГУНП й інших ланок відповідного структурного утворення Національної

поліції України на різних рівнях) дають підстави стверджувати про те, що до кола функцій поліції превентивної діяльності віднесено:

захист прав, свобод, та законних інтересів громадян, запобігання правопорушенням та їх припинення;

забезпечення охорони громадського порядку та громадської безпеки на вулицях та інших громадських місцях (у тому числі у місцях проведення масових заходів), профілактика правопорушень у взаємодії з іншими службами і підрозділами національної поліції, органами державної влади та місцевого самоврядування, а також об'єднаннями громадян;

організація проведення загальної та профілактичної роботи серед населення, взаємодії з громадськими формуваннями щодо охорони громадського порядку, участі разом з іншими службами та підрозділами національної поліції у виявленні, попередженні та припиненні правопорушень;

здійснення ліцензування певних видів господарської діяльності, забезпечення дозвільної системи та державного охоронного нагляду;

забезпечення охорони затриманих і взятих під варту осіб під час їх тримання у спеціальних установах поліції та конвоювання до органів суду, прокуратури та досудового слідства;

організація і контроль за станом виконання підпорядкованими підрозділами превентивної діяльності нормативно-правових актів [160].

Наведені функції структурних підрозділів Національної поліції України, що здійснюють превентивну діяльність, перш за все дає підстави формувати уявлення про систему функцій відповідного механізму, що має на меті забезпечення такої діяльності. Крім цього, дається в знаки те, що широта кола функцій адміністративно-правового механізму превентивної діяльності безпосередньо, є пропорційною від кількості функцій відповідного органу, а подекуди й більшою, оскільки функції відповідного механізму мають на меті не лише створення передумов для реалізації кола точних завдань, а й формують підґрунтя для діяльності механізму в цілому, як уособленої системно сформованої структури, а також у взаємодії її з іншим інститутами права.

Таким чином, на нашу думку, доцільним буде доповнити перелік зазначених ученими функцій адміністративно-правового механізму власним баченням щодо змістовного наповнення окремих елементів відповідного утворення, крізь призму превентивної діяльності Національної поліції України. На нашу думку, базовими, в контексті діяльності адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України є **регулятивна функція, а також функції організації та контролю.**

Регулятивна функція в адміністративно-правовому механізмі превентивної діяльності Національної поліції України. Теорія права та його дія в контексті широкого багатовекторного механізму, розглядає питання регуляції правовідносин не однозначно, у той же час, регулятивна функція з точки зору дії адміністративно-правового механізму превентивної діяльності, характеризується як базова та невід’ємна, та що формує уявлення про нормальний стан взаємодії речей і функціонування процесів.

В. Лазарев звертає увагу на те, що однією з найважливіших функцій права є його регулятивна функція, котра визначається як вектор впливу права на формування й дію правил суспільної поведінки [215, с. 135], а визначення іншими дослідниками неможливості дії правового механізму в будь-якій галузі, поза реалізацією функції регулювання суспільних відносин лише підтверджують важливість зазначеного напрямку [86, с. 278-279].

Нами звертається увага на тому, що під час реалізації регулятивної функції адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності Національної поліції України перш за все демонструє систему уявлень про те, яким чином має встановлюватись та діяти правопорядок у суспільних відносинах. Тобто, регулятивна функція адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України полягає в здійсненні впливу зазначеного механізму на коло правовідносин, що є предметом превентивної діяльності поліції для ефективізації, структуризації та впорядкування взаємодії.

Функція організації в адміністративно-правовому механізмі превентивної діяльності Національної поліції України. В контексті організаційних засад функціонування Національної поліції України загалом і здійснення нею превентивної діяльності, зокрема, належить відзначити суттєву роль функції організації, оскільки вона пов'язана як з організацією внутрішнього функціонування поліції як органу влади так і організацією взаємодії з особами, які звертаються до поліції за допомогою. Відповідна підвалина адміністративно-правового механізму дозволяє не лише уособлено розглянути зміст, сутність і структуру превентивної діяльності як процесу, а й сформулювати уявлення про неї як елемент правової системи суспільства, одну з ключових засад діяльності органів правопорядку в Україні.

М. Мескон відзначає, що організаційна діяльність є головним елементом систем управління. Функція організації – це процес систематичного коригування багатьох завдань і взаємовідносин між людьми, що їх виконують. Функція організації спрямована на реалізацію визначених на попередньому етапі планів. Організовувати – це значить створювати структуру [120, с. 86]. На нашу думку, цілком погоджуючись із запропонованим підходом, слід додати до характерних рис даної функції не лише внутрішньо-структурне будівництво конкретного органу (поліції, в даному випадку), а й організацію її взаємодії з громадськістю, іншими особами, що безпосередньо впливає на ефективність здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України, а також якісно зміцнює адміністративно-правовий механізм.

Функція контролю в адміністративно-правовому механізмі превентивної діяльності Національної поліції України. Слід підкреслити на необхідності забезпечення ефективного контролю за адміністративно-правовим регулюванням превентивної діяльності поліції, відповідних механізм (адміністративно-правовий) наділений такими властивостями. Оскільки будь-яке виконання покладених обов'язків, що виражаються для цивільного населення у формі превентивних владних повноважень потребує додаткового контролю зовні та зсередини системи забезпечення правопорядку.

Т. Майорова стверджує, що контроль в системі управління забезпечує отримання інформації про відповідність фактичного стану справ рівня, передбаченого планами та іншими рішеннями. Контроль є безперервним процесом, який йде від початку до кінця управлінського рішення – це його особливість [114, с. 8-9]. Тому, особливості контрольної функції в функціонуванні адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України полягає в необхідності недопущення порушень прав людини у спосіб зловживання владними повноваженнями та забезпечення стабільного, якісного й сталого функціонування відповідного структурного утворення.

У свою чергу контроль повинен бути об'єктивним, дієвим та систематичним. Доцільно також створення організаційних і соціально-психологічних умов для зменшення потреб контролю [58, с. 57], що також є вірним, а за умови інтерпретації відповідного поняття в контексті діяльності саме механізму (адміністративного) права слугуватиме надійною підвалиною подальшої діяльності.

Таким чином слід констатувати, що передбачення конкретних функцій у межах діяльності адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України дозволяє деталізувати та спрямувати поліцейську, направлену на забезпечення прав і свобод людини і громадянина діяльність, а також уможливити якомога найефективніше виконання поставлених перед Національною поліцією України завдань.

Проміжний висновок у дослідженні, на підставі проаналізованих матеріалів полягає в тому, що завдання та функції адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України є базовими теоретико-правовими категоріями, що формують зміст і спрямованість поліцейської діяльності в даній галузі (адміністративного права). Завданнями адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України є коло визначених для досягнення обставин, котрі необхідні для

подальшого функціонування та розвитку в країні та суспільстві рівня законності та правопорядку.

Водночас, кількість функцій, що обумовлені завданнями відповідного механізму не обмежуються визначеним дослідниками переліком. Адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності Національної поліції України може мати стільки функцій, скільки основних і поточних завдань визначається до виконання національним законодавством (в правоохоронній галузі), нами було досліджено декілька основних, а саме регулятивну функцію, а також функції організації та контролю, що є, на нашу думку базовими та змістовно доповнюють вже існуючі й досліджені ученими попередньо [205].

1.4. Правові засади здійснення превентивної діяльності Національної поліції України та місце серед них адміністративного законодавства

Національна поліція України є одним із найбільш значущих і комплексних органів правопорядку, що дозволяє судити, про значні об'єми роботи, котра здійснюється відповідним відомством. Організація роботи будь-якого органу державної влади, а насамперед того, чия діяльність має на меті забезпечення прав і свобод людини і громадянина, а також ймовірно тимчасове обмеження в процесі здійснення такої діяльності прав і свобод інших громадян (ймовірних правопорушників) передбачає наявність низки нормативно-правових актів (правового підґрунтя, засад), котрі чітко й зрозуміло врегульовують таку діяльність.

Мета діяльності поліції з забезпечення верховенства права включає два різні, але взаємопов'язані обов'язки: забезпечувати дотримання офіційних законів, належним чином прийнятих державою, що включає забезпечення загального стану публічного спокою, та пов'язаний з цим обов'язок суворо обмежуватися власними визначеними повноваженнями, утримуючись від будь-

яких свавільних дій і дотримуючись особистих прав і свобод представників громадянськості [198, с. 20, 26].

Так, правові засади, зокрема превентивної діяльності Національної поліції України є тими фундаментальними основами відповідного процесу, що чітко врегульовують діяльність зазначеного органу та в відповідному напрямі. Крім цього, належне формулювання зазначеної дефініції, а також тлумачення змістовного її наповнення та з'ясування всіх структурних її елементів, на нашу думку має бути одним із найбільш важливих пунктів у переліку завдань дисертаційної праці. Це, серед іншого, зумовлено також тим, що сучасна юриспруденція не володіє новітніми науковими розробками, щодо правових засад здійснення превентивної діяльності, а найважливіше – щодо визначення ролі й місця у відповідній системі адміністративного законодавства.

Саме окреслені положення, зумовлюють важливість та обґрунтовують необхідність наукового опрацювання відповідного питання з метою встановлення правових засад здійснення превентивної діяльності Національної поліції України та місця серед них адміністративного законодавства України.

Тому, по-перше, необхідно, на підставі аналізу понятійно-категоріального апарату, підходів до визначення окремих дефініцій, встановити зміст і сутність відповідно досліджуваних категорій.

Словникові видання один із елементів окресленого поняття (термін «засади») тлумачать не однозначно, вказуючи, що засадами може бути: 1) основа чогось; те головне, на чому ґрунтується, базується що-небудь; 2) вихідне, головне положення, принцип; основа світогляду, правило поведінки; 3) спосіб, метод здійснення чого-небудь [194, с. 300], що дає підстави стверджувати про зміст терміна «засади» в контексті базових, вихідних положень, котрі слугують основою функціонування (діяльності) чого-небудь.

Водночас, аналізуючи питання більш пов'язані з юриспруденцією та застосуванням відповідної категорії в контексті права, В. Назаров та Г. Омеляненко засадами кримінального провадження називають виражені в кримінально-процесуальному праві вихідні нормативно-керівні начала, що

характеризують його зміст і закріплені в ньому закономірності, що набули нормативного закріплення в Конституції України, Кримінально-процесуальному кодексі та в інших законодавчих актах [126, с. 31]. Такий підхід, одразу влітає поняття засад у контекст правозастосування та правової системи, що безперечно приносить позитивні результати для дослідження. Так, засадами (началами), у контексті соціального буття та права, є ті базові й вихідні положення, що ймовірно можуть бути інтегровані в законодавство та забезпечують діяльність (алгоритм роботи) певного механізму.

Водночас, питання тлумачення категорії «правові засади», на нашу думку потребує системного, комплексного та достовірного аналізу, оскільки від правильності визначення його змісту залежить об'єктивність та комплексність подальшого дослідження.

Характеристика поняття «правові засади» частіше використовується вченими та дослідниками, оскільки має більш якісне змістовне навантаження, що підтверджується в позиції Е. Шевченко, що вказує на правові засади як базові норми права, проте безпосереднє втілення котрі знаходять у відповідних нормативно-правових актах, які визначають особливості статусу державного органу [236, с. 166, 168]. Так, належить підкреслити, що правові засади та зміст категорії «право» у даному контексті використовуються з нормативним змістом, оскільки інтерпретацій застосування відповідного поняття безліч, проте «нормативна» складова й характеристика права, найбільш повно та змістовно характеризує відповідний термін у необхідному контексті.

Крім цього, досліджуючи питання правових засад державної політики у сфері виконання кримінальних покарань К. Муравйов акцентує увагу на тому, що засадами може бути система нормативно-правових актів, якими визначаються юридичні підстави, порядок, межі та ключові орієнтири з урахуванням яких відбувається здійснення такої політики [125, с. 157], що однозначно тлумачить поняття правових засад в нормативному контексті та характеризує їх як стабілізаційний, законодавчо впроваджений фактор, котрий

має на меті легальне впорядкування правовідносин у певній галузі соціального буття.

Найбільш наближено до предмета дисертаційного дослідження питання правових засад було проаналізовано О. Безпаловою, котра аналізуючи державну політику у правоохоронній сфері, зазначає, що цей процес потребує передусім вироблення та прийняття відповідних нормативно-правових актів, які виступають правовими засадами реалізації державної політики у правоохоронній сфері [19, с. 89]. Таким чином слід обґрунтувати, що в розумінні правових засад вітчизняні дослідники, перш за все визначають законодавство, як регуляторну категорію, котра слугує впорядкуванню соціальних відносин у правовий спосіб.

Аналогічної позиції притримується М. Мазепа, аналізуючи адміністративно-правові засади діяльності Державної служби охорони, визначає їх зміст і сутність як систему нормативно-правового забезпечення відповідної діяльності, що є сукупністю законів та підзаконних нормативних актів, що створюють правове поле для її належної організації та функціонування [113, с. 8]. Така позиція демонструє однозначність змісту правових засад, як переліку санкціонованого в установленому порядку норм законодавства України, котрі врегульовують певне коло правовідносин. Це, перш за все стосується того, що правовими засадами превентивної діяльності, може бути спектр законодавчих актів, котрі утворюють та приводять в дію відповідний механізм права в галузі превентивної діяльності.

Водночас, деякі дослідники, правові засади характеризують як категорію котра уособлює перш за все принципи та основоположні начала, а не виступає інструментом впорядкування правовідносин. Так, М. Шатерников вказує на те, що правові засади діяльності господарських судів визначені в нормативно-правових актах, а тому санкціоновані й забезпечені уповноваженими державою органами та є за своїм змістом непорушними правилами діяльності суду щодо захисту порушених або оспорюваних прав й охоронюваних законом інтересів суб'єктів підприємницької діяльності, вжиття заходів, спрямованих на

запобігання правопорушенням, а також діяльності, пов'язаної із організацією господарського судочинства [235, с. 112]. На нашу думку, зміст і сутність окреслених положень, перш за все фрагментарно відображає завдання та функції судової гілки в ладі під час розгляду певної категорії спорів, а також охоплює систему правовідносин, пов'язаних із запобіганням відповідним правопорушенням.

А. Капуловський обґрунтовуючи необхідність прийняття єдиного нормативно-правового акта, що здійснює регулювання правовідносин у сфері надання адміністративних послуг, зазначає, що даний акт законодавства, виступатиме правовою засадою адміністративно-правового механізму надання адміністративних послуг [69, с. 246-254], що характеризує акти законодавства України як цілісні елементи правових засад функціонування інститутів права (правовідносин). Це дозволяє сформулювати позицію про те, що правові засади в вітчизняній правовій думці розуміються в декількох значеннях, котрі й визначають їх зміст, а саме:

як норми теоретичного права, що виступають юридичною категорією та слугують основами під час розроблення нормативно-правових актів;

як норми індивідуального соціально-правового впливу на правовідносини;

як система нормативно-правових актів, комплекс відповідних норм, що забезпечують функціонування певного інституту права чи його галузі.

Наведене персоніфікує зміст і сутність правових засад превентивної діяльності та дає підстави обґрунтувати позицію про те, що вони є комплексом нормативно-правових актів (не лише адміністративного характеру), що здійснюють регулювання кола правовідносин пов'язаних зі здійсненням превентивної діяльності, визначають засади й основи такого процесу у спосіб санкціонування окремо взятих юридичних норм котрі є фрагментами адміністративно-правового механізму здійснення відповідної діяльності.

Водночас, слід звернути увагу, що суміжними до правових засад є поняття правових основ, що на нашу точку зору, з урахуванням опрацьованих

джерел наукових позицій дослідників мають синонімічні характерні ознаки, проте деякими вченими все ж визначаються по-різному. Так, С. Поляк, активно лобіює позицію про те, що закріплені в нормативно-правових актах, науково обґрунтовані, теоретично осмислені та викликані практичною необхідністю правила, що визначають правові, організаційні й тактичні положення забезпечення легальної діяльності підрозділів правоохоронних органів є за своїм змістом правовими основами [143, с. 88-89], а К. Бугайчук, поряд із цим характеризує правові основи публічного адміністрування в поліції, як сукупність правових норм, що закріплюються у національних та міжнародних нормативно-правових актах і регулюють суспільні відносини, які виникають в процесі владно-розпорядчої діяльності уповноважених органів, підрозділів та посадових осіб [28, с. 116–117], що цілковито відображає зміст і сутність поняття «правові основи», оскільки аналогічним способом (нормативно-правовим) урегульовує відповідні правовідносини та уявляється системним комплексом норм права, що здійснюють регулювання відповідного правового поля (галузі права, напряму діяльності).

Таким чином, правовими засадами превентивної діяльності Національної поліції України є норми законодавства України, що складають систему правового регулювання здійснення повноважень спрямованих на реалізацію превентивної функції поліції відповідно до Конституції України та інших актів законодавства.

Наведене, надає підстави для подальшого поглиблення дослідження щодо з'ясування структури правових засад превентивної діяльності та визначення серед їх широкого кола ролі та місця адміністративно-правових норм. Оскільки правові засади, перш за все ототожнюються зі структурою законодавства України, втілюються в її структурних елементах, належить звернути увагу на те, яким чином на сьогоднішній день побудовано останнє.

Підходи до розуміння поняття «система законодавства» та «структура законодавства», висловлюються досить різноманітно, оскільки відповідна категорія є досить комплексною. Так, на думку А. Венгерова, системою

законодавства з теоретико-правової точки зору є упорядкована за різними об'єктивними критеріями, обумовлена потребами соціального регулювання, життєдіяльності суспільства певна множина нормативних актів, що формується для найбільш ефективного використання правових норм [34, с. 460], що в цілому відображає загальне уявлення про систему законодавства та демонструє його регулятивний зміст. Так, можна виокремити, що здійснення регулювання правовідносин у суспільстві й є одним із найбільш важливих функцій законодавства, а його системність, при цьому – головною характеристикою.

Поряд із цим, розповсюдженою є позиція про те, що залежно від обсягу поняття «законодавство» розглядається дослідниками в широкому та вузькому значеннях, за яких, вузьким – є розуміння законодавства як сукупності Законів України, а широким – сукупність всіх нормативно-правових актів (у тому числі й підзаконних) [52, с. 7]. З метою якнайбільш об'єктивного розуміння сутності та змісту поняття правових основ превентивної діяльності Національної поліції України, на нашу думку, доцільнішим буде використання широкого підходу до тлумачення відповідних категорій, а також визначення ролі й місця в ній адміністративного законодавства.

Авторитетна вітчизняна дослідниця Н. Оніщенко, також звертає увагу на те, що більш доцільно розглядати поняття правових основ крізь призму діючого законодавства виключно в широкому розумінні. За таких обставин, законодавством розуміється не просто сукупність нормативно-правових актів, а їх диференційована система заснована на принципах субординації і координування структурних елементів [135, с. 86], що на нашу думку, власне й виводить відповідну категорію «законодавство» в більш досконалу – правових основ, що вбирає в себе всі нормативно-правові документи котрі впливають на порядок, зміст і структуру правового регулювання відповідної галузі.

Водночас, більш детально, довідникові видання визначають поняття законодавства, та правових основ, що в загальному співвідноситься як частина та ціле. Крім цього, деякі з них, узагалі тлумачать законодавство в трьох накопичувальних сенсах – від вузького до широкого та найширшого [243, с.

449]. На нашу думку, цінність такого підходу в контексті дослідження акцентованих завдань може бути знівельована, а застосування саме традиційно широкого підходу розуміння поняття законодавства до дослідження правових основ превентивної діяльності Національної поліції України є найбільш ефективним.

На думку М. Рустамової, системність та комплексний підхід у застосуванні поняття правових основ (законодавства) є найбільш важливим і доцільним, оскільки саме вказані характерні ознаки дають підстави для стабільної, системної та планомірної роботи будь-якого інституту права, а також суттєвою мірою впливає на ефективність здійснення кола окреслених функцій [183]. На нашу думку, цілком логічним, у контексті дослідження правових основ превентивної діяльності є використання загальноправових категорій, котрі уможливають здійснення зазначених функцій стабільно та системно, відповідно до регламентованих у нормативно-правових актах норм.

Натомість, рішення Конституційного Суду України від 09 липня 1998 року №12/рп-98 встановлює, що терміном «законодавство» охоплюються закони України, чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також постанови Верховної Ради України, укази Президента України, декрети і постанови Кабінету Міністрів України, прийняті в межах їх повноважень та відповідно до Конституції України і законів України [197], що безперечно трактує поняття законодавства в проміжку між звуженим і широким розумінням окресленого явища, проте все ж охоплює значну частину регуляторів превентивної діяльності та відповідну галузь взагалі.

Деякі науковці відстоюють позицію, що за широкого підходу до вживання терміна «законодавство» ним охоплюються всі чинні нормативно-правові акти правової системи (у тому числі локальні нормативно-правові акти) або лише акти прямого народовладдя, державних органів і органів місцевого самоврядування [210, с. 8–9]. Важливим і актуальним є зазначення поняття «чинності» в контексті використання нормативно-правових актів, як правової

основи діяльності певного інституту права, оскільки ті нормативні документи, що втратили чинність, можуть розглядатися лише з наукової точки зору – як емпіричний матеріал і практична складова дослідження.

Крім цього, з'ясувавши сутність і зміст поняття законодавства, що вживається нами в контексті правових основ, необхідно підкреслити, що його складові елементи не функціонують самостійно та хаотично. Всі складові елементи діють у тісному взаємному зв'язку, та утворюють єдину систему, механізм котрий приводить в дію та в установленому порядку систематизує відповідні взаємовідносини.

М. Цвік та інші автори одного з навчальних видань стверджують, що законодавство України має вертикальну структуру, зміст і сутність якої полягає в тому, що різною за силою та галузевим призначенням нормативно-правові акти складають один єдиний механізм. Ще однією особливістю дії відповідних документів є суб'єкт їх прийняття, котрий визначається ієрархією та компетенцією правотворчих органів. Ця класифікація спирається на поділ нормативно–правових актів на закони і підзаконні нормативні акти, при тому, що головне місце в ієрархічній структурі законодавства посідає Конституція України і закони, що встановлюють відправні засади правового регулювання [59, с. 272].

Словникові видання, в яких також фрагментарно описується зміст і сутність явищ, також звертають увагу на те, що законодавство не має властивості діяти за вмовчанням, та підкреслюють, що в дію його приводить саме побудова загальної системи, до всі запропоновані елементи детермінуються (визначаються) об'єктивними умовами соціально-економічного розвитку суспільства [144, с. 438], що на нашу думку є однією з найбільш важливих властивостей законодавства, що регламентує здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України, оскільки відповідне явище є глибокосоціальним процесом взаємодії правоохоронних інституцій та їх посадових осіб із соціумом і його представниками.

Ще одним аргуменом системності дії законодавства, є позиція І. Шутак, про те, що застосування вузького підходу тлумачення поняття законодавства, у тому числі правових основ превентивної діяльності Національної поліції України, автоматично виключає з його переліку низку нормативно-правових актів галузевого рівня та порушує роботу відповідної системи, власне, позбавляє її системності в класичному розумінні [241, с. 108]. Про це також зазначає П. Рабінович, визначаючи, що система законодавства, її основні параметри зумовлюються значною мірою системою права. Тому й удосконалення системи законодавства має своєю передумовою пізнання і використання специфічних системно-структурних закономірностей права [176, 79]. Відповідний процес (удосконалення законодавства), за умови ефективного системного аналізу всієї його структури, дозволяє обґрунтувати позицію про те, що власне «правові основи» та «законодавство» співвідносяться як єдине поняття, оскільки в контексті правозастосування неможливим є використання нерегламентованих у встановлений порядок державою норм.

Таким чином, правові основи превентивної діяльності Національної поліції України це системно структурований і упорядкований перелік нормативно-правових актів, що містять положення щодо забезпечення впорядкування, організації, а також оптимізації превентивної діяльності Національної поліції України.

Водночас, роль і місце адміністративного законодавства в системі правових основ превентивної діяльності Національної поліції України важко переоцінити, оскільки саме адміністративно-правові інструменти є тими засобами та застосунками, що уможливають практичну реалізацію повноважень в контексті забезпечення діяльності в превентивному напрямі роботи Національної поліції України. Крім цього, питання про сутність та перелік такого законодавства, в загальній системі правових норм залишається відкритим, що зумовлює необхідність короткої характеристики відповідного аспекту дисертаційного дослідження та поглиблення у нього з метою встановлення загального кола правових основ (переліку конкретних

нормативно-правових актів) а також переліку актів адміністративного законодавства в указаній системі.

Ю. Битяк, В. Богуцкий і В. Гаращук, визначають адміністративне право як галузь права (сукупність правових норм), що регулює, з метою реалізації завдань і функцій держави, суспільні відносини управлінського характеру, котрі формуються у сфері виконавчої та розпорядчої діяльності органів виконавчої влади, внутрішній організаційній діяльності інших державних органів, а також у процесі здійснення громадськими організаціями, їх органами зовнішніх юридично-владних повноважень [3, с. 20–21], що відповідно зумовлює необхідність диференціації поняття адміністративного законодавства на той фрагмент відповідної системи, що забезпечує виконання завдань і функцій держави (шляхом встановлення обмежень) та той фрагмент, що слугує для організаційно-розпорядчої діяльності. Виходячи з такого підходу, адміністративне законодавство може бути розглянуто як інструмент забезпечення здійснення превентивної діяльності посадовими особами які на це уповноважені, а також як систему норм, котра забезпечує організацію роботи відповідних підрозділів, а також впорядковує та систематизує відповідну діяльність.

Виходячи з такого підходу, слід звернути увагу на позицію В. Горищука та О. Дьяченка котрі розглядають таку важливу категорію адміністративно-правового регулювання як методи, визначаючи при цьому їх, як сукупність прийомів юридичного впливу, якими визначається становище сторін у правовідносинах [6, с.41]. Подібної позиції також притримується й С. Мосьондз, стверджуючи, що методами правового регулювання в адміністративному праві є сукупність засобів та спеціальних прийомів регламентації суспільних відносин, які застосовуються органами державного управління [123, с.122]. Таким чином, це дає підстави обґрунтовувати позицію про те, що деякі нормативно-правові елементи регулювання в системі адміністративного законодавства, частково носять організаційний, а не

класичний обмежувально-регулятивний характер, реалізуючи при цьому методи адміністративно-правового регулювання.

Різноманітні галузі правовідносин регулюються нормами адміністративного законодавства, що дозволяє виокремити його важливість, до таких форм відносять зокрема:

розгляд і вирішення індивідуальних адміністративних справ за зверненнями приватних (фізичних і юридичних) осіб;

надання різноманітних адміністративних (управлінських) послуг у вигляді дозвільно-ліцензійних, реєстраційних та інших подібних дій;

прийняття зобов'язуючих рішень щодо приватних осіб у процесі вирішення різних публічних господарських справ (наприклад, будівництво шляхів, енергетичних мереж, відведення земель для будь-яких загальнодержавних потреб тощо);

захисту порушених прав і свобод громадян (адміністративний розгляд скарг і судочинство в адміністративних судах);

застосування до осіб заходів адміністративного примусу [9, с. 95].

Така позиція загалом, а також розмаїття правовідносин, що регулюються адміністративно-правовими нормами, дає підстави стверджувати про те, що відповідне коло законодавства України носить суттєво важливе значення для функціонування правової системи загалом, а також, у контексті дослідження – для превентивної діяльності Національної поліції України, зокрема. Крім того, навіть чітко окреслені методи функціонування адміністративно-правового законодавства, демонструють та можуть бути втілені у тому числі з метою провадження превентивної діяльності – профілактики правопорушенням і запобігання їх вчиненню у спосіб накладання санкцій (застосування примусу), на окремих громадян, а також під час розгляду адміністративних справ.

Т. Коломоець акцентує увагу на розгалуженості адміністративного законодавства та підкреслює, що сталий час, відповідні норми потребують впорядкування у спосіб кодифікації – зібрання в єдиному нормативно-правовому акті – кодексі, що міститиме Кодекс України про адміністративні

проступки, Адміністративно-процедурний кодекс, Кодекс поведінки державних службовців тощо [7, с. 11]. Така позиція комплементарно розташовується серед позицій інших дослідників, котрі вважають систему адміністративно-правових норм – безпосередньо адміністративним законодавством та визнають його недосконалість. На нашу думку, систематизація та узагальнення відповідних положень безпосередньо позитивно повпливала б на здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України, ефективізувала діяльність у відповідному напрямі та укріпила б інститут прав і свобод людини і громадянина в системі правових цінностей України.

С. Ківалов, звертає увагу на те, що адміністративно-правові норми за своїм змістом відрізняються від норм інших галузей права тим, що регулюють управлінську діяльність, а відповідно можуть міститись не лише в конкретно визначеному нормативно-правовому акті саме системи адміністративного законодавства (Кодексі України про адміністративні правопорушення), а й в нормативно-правових актах-елементах інших галузей права, наприклад кримінального чи кримінального процесуального, оскільки не лише адміністративне право України містить значну кількість нормативних актів, які є джерелами його галузі, що пов'язується з тим, що більшість суспільних відносин у нашій державі потребують регулювання за допомогою адміністративно-правових актів [2, с. 56], а враховуючи, що правовідносини в Україні будуються в безлічі сфер, оскільки право пронизує суспільний лад наскрізь й систематизує (впорядковує) взаємини окремо взятих індивідів, логічно погодитись та додатково обґрунтувати те, що засади да окремі елементи адміністративно-правового характеру містяться в кожній із галузей права.

Д. Цвірюк, поряд із проблемними аспектами функціонування адміністративного законодавства (правових основ превентивної діяльності зокрема), звертає увагу на те, що важливим завданням також є визначення рівнів адміністративно-правового регулювання як він пропонує градувати на такі як:

1) конституційний рівень, який є підґрунтям будь-яких правовідносин в державі, оскільки саме на рівні Основного Закону декларовані права людини і громадянина;

2) законодавчий рівень, основу якого складають Закони України (серед яких, провідне місце посідає Кодекс про адміністративні правопорушення України) та інші, які деталізують існуючі конституційні гарантії;

3) підзаконний рівень передбачає наявність нормативних актів владно-розпорядчого характеру (акти Кабінету Міністрів України, акти Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, акти міністерств тощо). Цей рівень має суто практичне значення, оскільки такі документи забезпечують безпосередню реалізацію повноважень органів влади щодо конкретної сфери правовідносин [226, с. 516-521].

Нами зауважується те, що така система впорядкування законодавства, є загальноприйнятою вченими-теоретиками й практиками з права та широко застосовується під час наукових пошуків, а також слугує інструментарієм законодавця в процесі законопроектної роботи, що дозволяє виокремити низку конкретних нормативно-правових актів, котрі є правовою основою превентивної діяльності Національної поліції України, визнавши при цьому, що роль і місце адміністративного законодавства в системі правових основ превентивної діяльності є вирішальною. Будучи багатокomпонентним і виконуючи функції як основ здійснення відповідної діяльності так і виконуючи організаційно-структурну функцію в діяльності органів, що уповноважені на таку діяльність, так і забезпечуючи такі процеси нормативним підґрунтям (легалізуючи відповідну діяльність, зводячи її до поняття «законної») адміністративне законодавство в системі норм українського права, виконує важливу та незамінну роль регулятора та основи суспільних взаємовідносин.

Таким чином, до кола правових основ превентивної діяльності Національної поліції України належить, на нашу думку віднести:

на конституційному рівні:

1.) Конституцію України, положення якої регулюють основні суспільні правовідносини, та визначають, серед іншого, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [85].

Такі положення, визначають базовий зміст і сутність превентивної діяльності не лише Національної поліції України, а й інших органів правопорядку, підкреслюючи те, що будь-яка правоохоронна діяльність (здійснювана безпосередньо перед вчиненням правопорушення чи вже постфактум) має на меті забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина, а також зведення до мінімуму ризиків повторного вчинення відповідних діянь чи поширення негативних соціальних тенденцій.

на законодавчому рівні:

2.) Кодекс України про адміністративні правопорушення, котрий безпосередньо встановлює своїм основним завданням охорону прав і свобод громадян, власності, конституційного ладу України, прав і законних інтересів підприємств, установ і організацій, встановленого правопорядку, зміцнення законності, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі точного і неухильного додержання Конституції і законів України, поваги до прав, честі і гідності інших громадян, до правил співжиття, сумлінного виконання своїх обов'язків, відповідальності перед суспільством [78]. Окреслений у преамбулі до відповідного кодексу зміст, хоч і був сформований досить давно, все ще залишається актуальним і значною мірою відображає превентивну функцію адміністративного законодавства, котре врегульовує правовідносини у сфері незначних (адміністративних) правопорушень. Відповідно, існуючі в Кодексі України про адміністративні правопорушення регулятивні норми, котрі в тому числі здійснюють управлінські, превентивні (виховні, попереджувальні, подекуди демонстративно-каральні) забезпечують можливість реалізації основного кола повноважень поліцейського щодо правопорушника, у тому числі визначаючи коло діянь, що власне й вважаються правопорушенням.

3.) Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII «Про Національну поліцію», котрий визначає правові засади організації та діяльності Національної поліції України, статус поліцейських, а також порядок проходження служби в Національній поліції України [165]. Разом із цим, важливим елементом саме адміністративного законодавства в даному аспекті є постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877 «Про затвердження положення про Національну поліцію», що є організаційно-розпорядчим нормативно-правовим актом, котрий приводить в дію та легалізує Національну поліцію України як орган державної влади.

Серед основних елементів, що слугують організаційно-правовими та адміністративними основами здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України, на нашу думку є чітке визначення в зазначеному акті повноважень і завдань поліції, що мають серед свого змісту превентивні функції, а також коло обов'язків і повноважень поліцейських, спрямованих на профілактику правопорушень, а також запобігання тим, що готуються і тп.

Крім цього, важливим є зміст і сутність виокремлених у Законі України «Про Національну поліцію України» перелік повноважень поліцейських, а також поліцейських заходів примусу, котрі також мають фрагментарно превентивний характер (хоч більшість з них і спрямована на фактичне припинення вчинення правопорушення).

на рівні підзаконних нормативно-правових і організаційно-розпорядчих актів:

4.) Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06 листопада 2015 року № 1376 «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення», що встановлює порядок оформлення в органах Національної поліції України, у тому числі в їх структурних (відокремлених) підрозділах, матеріалів про адміністративні правопорушення, порядок розгляду справ про адміністративні правопорушення, а також визначає порядок контролю за дотриманням законодавства під час оформлення

матеріалів про адміністративні правопорушення (крім правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху) [156].

5.) Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07 листопада 2015 року № 1395 «Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі», котрий визначає процедуру оформлення поліцейськими підрозділів поліції та поліцейськими, на яких покладаються обов'язки із забезпечення безпеки дорожнього руху в окремих регіонах та населених пунктах, де тимчасово відсутня патрульна поліція (далі – поліцейський), матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі [157].

6.) Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 08 лютого 2019 року № 100 «Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події», який встановлює порядок ведення єдиного обліку органами Національної поліції України, у тому числі їх структурними (відокремленими) підрозділами (управліннями, відділами, відділеннями) заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, а також порядок здійснення контролю за його дотриманням [162].

7.) Крім цього, існує низка нормативно-правових актів локальної (поліцейської) юрисдикції, котрі визначають правовий статус, організаційний зміст і спрямованість діяльності підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України, а саме накази МВС України: від 27 листопада 2015 року № 123 «Про затвердження положення про Департамент превентивної діяльності Національної поліції України», від 28 липня 2017 року № 650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції», від 02 липня 2015 року № 796 «Про затвердження Положення про патрульну службу МВС»; від 04 грудня 2017 року № 987 «Про затвердження Положення про підрозділи поліції особливого призначення», від 19 грудня 2017 року №

1044 «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України»; крім цього, питання діяльності патрульної поліції, врегульовано наказом Національної поліції України від 06 листопада 2015 року №73 «Про затвердження Положення про Департамент патрульної поліції».

Таким чином, у підрозділі було проаналізовано зміст і сутність поняття правових засад, співвіднесена його з поняттям «законодавства» та встановлено їх тісний взаємозв'язок, визначено роль адміністративного законодавства як в загальній системі нормативно-правових актів України так і в механізмі правового регулювання (адміністративно-правового механізму) превентивної діяльності Національної поліції України. Обґрунтовано позицію про те, що правові основи мають як горизонтальний так і вертикальний поділ, а також тлумачаться багатьма дослідниками по-різному, що дозволяє ефективно структурувати їх для комфортного правозастосування та забезпечення стабільного здійснення превентивних повноважень спеціально уповноваженими на це підрозділами органів правопорядку загалом і Національної поліції, зокрема.

Висновки до розділу 1

У підрозділі, на підставі основних наукових поглядів учених і дослідників, а також чинних нормативно-правових актів української юрисдикції, було обґрунтовано основні положення щодо поняття та структури адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, суб'єктів превентивної діяльності та місця серед них Національної поліції України, завдань та функцій адміністративно-правового механізму діяльності Національної поліції України, а також правових засад здійснення превентивної діяльності Національної поліції України та місця серед них адміністративного законодавства.

Доведено, що поняття та структура адміністративно-правового механізму та весь термінологічний апарат дослідження загалом, має низку сталих підходів до тлумачення, проте подекуди наявні інноваційні та нетипові підходи до визначення сутності його змісту. Обґрунтовано уявлення про те, що адміністративно-правовим механізмом превентивної діяльності є комплексом положень законодавства, що регламентує діяльність Національної поліції України у векторі забезпечення можливості використання свої прав, свобод, обов'язків і повноважень з метою належної організації системного та послідовного, добровільного або примусового здійснення комплексу дій, перед початком вчинення правопорушення та спрямованих на його попередження.

Крім цього, досягнуто уявлення про те, що до структури відповідного механізму, на нашу думку слід віднести такі елементи як: норми адміністративного права, що регулюють галузь превентивної діяльності; акти застосування права та такі, що визначають статус і зміст діяльності посадових осіб (поліцейських); адміністративно-правові відносини в сфері здійснення превентивної діяльності; наявні адміністративні процедури у сфері превентивної діяльності.

Разом із тим, поглиблений аналіз системи суб'єктів превентивної діяльності дозволив виокремити положення про те, що Національна поліція

України, враховуючи коло визначених законодавством обов'язків, прав і повноважень в її діяльності є ключовим і найбільш фундаментальним органом правопорядку, що провадить відповідні превентивні процеси, а її роль є провідною, щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина в превентивний спосіб.

Обґрунтовано, уявлення щодо змісту й сутності завдань та функцій адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, котрі тлумачаться як фундаментальні структурні елементи відповідного системного утворення, сутність діяльності котрих полягає в тому, що вони є базою для забезпечення превентивної діяльності в контексті функціонування Національної поліції України, а широке коло завдань, котрі тісно взаємопов'язані з функціями, уможливають ефективне виконання покладених на відповідних посадових осіб завдань із приведення в дію адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України.

Ключовим виокремлено також те, що правові основи превентивної діяльності Національної поліції України визначаються буквально як акти законодавства (в широкому розумінні) та відіграють найбільш важливу роль в діяльності зазначеного механізму, оскільки будь-яка діяльність органів державної влади в Україні має здійснюватися виключно в межах і у спосіб визначені Конституцією України, котра в свою чергу є основним нормативно-правовим актом, що здійснює регулювання превентивної діяльності.

РОЗДІЛ 2. ЕЛЕМЕНТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

2.1. Напрямки реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України

Будь-які інституції в правовій державі орієнтовані на забезпечення прав і свобод людини і громадянина, відповідно й адміністративно-правовий механізм також. Зазначене утворення, будучи структурно впорядкованим необхідними компонентами може забезпечити ефективну реалізацію превентивної діяльності Національної поліції України.

Водночас, із урахуванням широкого поля правового осмислення відповідної проблематики, актуальним все ще залишається питання визначення напрямків реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України. Водночас, адміністративна наука і практика, підходять до їх визначення неоднозначно, що зумовило необхідність встановлення їх змісту, та застосування напрацьованого крізь призму забезпечення здійснення превентивної діяльності Національної поліції України.

Зміст і сутність поняття адміністративно-правового механізму виходить з динамічних показників відповідного утворення, а також його «функційного» призначення, про що стверджують також А. Малько та К. Шундіков стверджуючи, що будь-який правовий механізм – це суто інструментальна субстанція, особливий набір (як правило, досить великий) кількох правових інструментів [115, с. 46], а відповідно напрямів реалізації його може бути безліч, оскільки зазначене системне та комплексне утворення забезпечує діяльність та впорядковує визначене коло правовідносин. На нашу думку, зміст поняття реалізації адміністративно-правового механізму витікає з розуміння поняття забезпечення в контексті права, оскільки він слугує інструментом забезпечення дії права в певному правовому сегменті загальної системи при цьому взаємодіючи з іншими її елементами. Це підтверджує позицію про інтеграційну та функційну характеристику реалізації адміністративно-

правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України та зумовлює необхідність встановлення змісту всіх перемінних елементів, основні ознаки котрих і визначають напрями його реалізації.

Контекст поняття забезпечення, характеризується різними вченими по-різному, що зумовлює необхідність короткої характеристики відповідного поняття та встановлення його сутності. Так, під забезпеченням, словникові видання тлумачать «створення надійних умов для здійснення чого-небудь; гарантування чого-небудь; захист, охорону кого-небудь або чого-небудь від небезпеки»), або ж поряд із цим, превалює розуміння забезпечення в контексті надання (постачання) чогось кимось у достатній кількості, створення всіх необхідних умов для здійснення чогось, гарантування чогось [222, с. 581]. Відповідно, реалізація адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, як формат забезпечення впорядкування відповідних правовідносин, однозначно може здійснюватися на засадах системності та взаємної відповідності, що передумовлює формування певних напрямів його реалізації.

Крім цього, більш детально, розуміння поняття забезпечення, можна встановити крізь призму тлумачення відповідного явища в праві загалом, а також у контексті дії адміністративного права та накопичення адміністративної науки, зокрема. Так, наприклад, І. Ієрусалімова тлумачить поняття адміністративно-правового забезпечення як регулювання за допомогою норм адміністративного права суспільних відносин, що виникають у процесі реалізації прав і свобод людини та громадянина та безпосередній вплив на них із допомогою передбачених у законодавстві елементів [65, с. 131]. Така позиція чітко та змістовно демонструє те, що напрямки реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, перш за все мають взаємо відповідати нормативно визначеним особливостям діяльності такого інституту, що в свою чергу зумовлюється соціальними потребами та розумінням поняття правопорядку в суспільстві.

Водночас, Я. Лазур стверджує, що адміністративно-правовим механізмом забезпечення прав і свобод громадян у сфері публічного управління треба розуміти процес діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування щодо створення належних умов реалізації, охорони та захисту прав і свобод громадян від протиправних дій шляхом застосування матеріальних і процесуальних юридичних засобів і способів [102, с. 392-398]. Тому, крізь призму такої позиції виокремлюється ще один, крім нормативно-забезпечувального напрямку – організаційний напрям адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, що є важливим впорядкувальним елементом котрий забезпечує дію самої сутності адміністративно-правового механізму – організацію роботи, впорядкування кола суспільних відносин.

Водночас, низка дослідників, звертають увагу на дотичний, проте інакший підхід до розуміння змісту напрямів реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, тлумачачи їх в якості елементів рис відповідного механізму. Це додатково обґрунтовує позицію про те, що такі важливі сегменти в структурі окресленого правового явища надають йому такий перелік характеристик, що роблять його функціонально застосовним.

Так, наприклад І. Середницька підкреслює, що в цілому механізм адміністративно-правового запобігання та протидії корупції характеризується декількома важливими рисами, серед яких наявні також такі як: наявність спрямовання на врегулювання суспільних відносин у процесі запобігання та протидії корупції; представляє собою процес, що містить визначені стадії (етапи) реалізації; містить такі елементи: норми адміністративного права та їх зовнішнє вираження джерела права; публічну адміністрацію; принципи діяльності публічної адміністрації; індивідуальні акти публічної адміністрації; адміністративно-правові відносини; форми адміністративного права; тлумачення норм адміністративного права; методи адміністративного права; процедури реалізації адміністративно-правових норм; принцип законності

[189]. Таким чином, ще раз звертається увага на нормативну основу напрямів реалізації відповідного механізму, у той же час із ототожненням такого явища з одним із напрямів його реалізації – створення нових адміністративно-правових деліктів, що слугують формами прояву превентивної діяльності Національної поліції України та забезпечують виконання превентивних функцій поліцейськими.

Авторка також підкреслює, що правореалізація, як чинник змісту механізму адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії корупції – це форма втілення адміністративно-правових норм у діяльність суб'єктів права, що забезпечується шляхом дотримання заборон, використання суб'єктивних права і виконання юридичних обов'язків під час запобігання та протидії корупції, вона існує та функціонує в динаміці правової системи [189], що додатково обґрунтовує позицію про приналежність зазначених елементів до переліку напрямів реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України та виступає його методами.

Крім цього, виявлення та окреслення кола напрямів реалізації зазначеного механізму, можливе також крізь приму розуміння поняття адміністративно-правового механізму як загальнотеоретичного явища, наприклад, А. Олейко та М. Співак зазначають, що адміністративно-правовий механізм забезпечення прав і свобод громадян являє собою спосіб організації відповідної поліцейської діяльності, а також наділення уповноважених представників правоохоронного органу необхідним обсягом прав і обов'язків. Відповідно, адміністративно-правове забезпечення прав громадян діяльності органів Національної поліції повинно розумітися, як здійснюване державою впорядкування за допомогою адміністративно-правових норм у сукупності із адміністративно-правовими засобами суспільних відносин з метою юридичного закріплення, охорони, реалізації і розвитку права громадян. Адміністративно-правове забезпечення прав громадян знаходить своє практичне значення у функціонуванні адміністративно-правового механізму забезпечення прав і свобод

громадян [134]. Така позиція, на нашу думку, відповідно обґрунтовує розуміння змісту реалізації адміністративно-правового механізму котрий слугує для втілення в життя норм адміністративно-правового характеру, що спрямовані на забезпечення превентивної роботи Національною поліцією України. Водночас, напрямом у даному випадку, можуть виступати також впорядкувальні особливості відповідного механізму, його нормативний зміст, організаційний характер і запобігальна сутність.

Інші дослідники, також звертають увагу на характерні особливості процесів адміністративно-правового регулювання в контексті забезпечення прав і свобод людини і громадянина в різних аспектах. Так, наприклад, В. Руденко, розглядаючи правове регулювання фінансування місцевого самоврядування, пропонує до елементів механізму такого регулювання включати: а) особливості фінансування; б) залучення фінансових ресурсів; в) джерела фінансування; г) аналіз нормативно-правових актів; д) узагальнення зарубіжного досвіду у фінансовій сфері [182, с. 10].

Це в свою чергу свідчить про те, що реалізація адміністративно-правового механізму, носить не суто забезпечувальний характер, а поряд із ним дослідницько-аналітичний, що також може виділятися як напрям його реалізації, оскільки сучасний адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності Національної поліції України, як було зазначено попередньо, складається з низки структурних елементів, що направлені на недопущення вчинення правопорушень. Це, за логікою створює систему його дії та формує певну практику застосування тих чи інших правових методів, способів, засобів, що використовувались уповноваженими на таку діяльність особами в процесі виконання такого завдання (з недопущення вчинення адміністративних і кримінальних правопорушень та інших їх видів).

Тобто, **дослідницько-аналітичний напрям** реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, слугує для забезпечення відповідного утворення в контексті його оптимізації, аналізу тенденцій злочинності, встановлення найбільш ефективних методів і

способів реалізації превентивних функцій, що в свою чергу оптимізує дію адміністративно-правового механізму загалом (удосконалюючи норми законодавства, що регулюються таку діяльність, забезпечуючи наділення чи позбавлення певних повноважень осіб, що здійснюють її, а також інше).

С. Слюсаренко, розглядаючи адміністративно-правове регулювання режиму земель оборони, дійшов висновку, що механізм правового регулювання є невід'ємною частиною розвитку суспільства з об'єктивно притаманними йому складовими частинами. Дія цього механізму, на думку науковця, має певні стадії (етапи), а саме: формування і дії правових норм; стадія виникнення прав і обов'язків (правовідносин); стадія реалізації прав і обов'язків [195, с. 7]. Така позиція, на нашу думку, додатково обґрунтовує попередньо окреслені положення про приналежність дослідницько-аналітичної функції до кола напрямів реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, оскільки така діяльність є багатокомпонентним явищем, котре також поділяється на стадії, а відповідно, від їх кількості та змістовної наповненості прямопропорційно залежить обсяг і зміст напрямків його реалізації.

В такому контексті, слід звернутись до ще однієї позиції І. Іерусалімової, котра стверджує, що в основі адміністративно-правового механізму захисту прав і свобод людини та громадянина лежить така категорія адміністративного права як «адміністративно-правовий статус», що розуміється ученими й дослідниками як система засобів, що є елементами впливу цієї галузі права на суспільні відносини та встановлювані її нормами гарантії реалізації цих прав [65, с. 91].

Відповідно, адміністративно-правовий статус котрий учені й дослідники поділяють на статус фізичних і юридичних осіб (відповідно суб'єктів превентивної діяльності та об'єктів щодо яких вона здійснюється). Це дозволяє обґрунтувати позицію про те, що напрями реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України також можуть бути розподілені за таким критерієм, та полягати в забезпеченні діяльності

суб'єктів указаної діяльності (як організаційно-правових засад функціонування органів правопорядку з правоохоронними функціями, так і правового статусу окремо взятих посадових осіб відповідних інституцій) та об'єктів превентивної діяльності (соціуму (суспільства) загалом і окремо взятих його представників – індивідів, зокрема).

Крім цього, І. Калущ, розглядаючи механізм антидемпінгового регулювання мита в Україні в широкому (сукупність органів, які мають вплив на формування законодавства та систему регулювання) та вузькому розумінні (з'ясування ролі суб'єктів, що мають повноваження при здійсненні правозастосовного регулювання) [68, с. 9], логічно дає підстави визначати одним із напрямів реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України – здійснення правозастосовного регулювання, котре в свою чергу виступає одним із комплексних і суб'єктних елементів відповідної системи, оскільки така характеристика формує сутність указанного механізму та складає його зміст. Правозастосовне регулювання – це складна теоретико-адміністративна категорія, сутність і зміст якої полягає в можливості передбачення наявності певного кола повноважень у суб'єкта правового регулювання (в нашому випадку суб'єкта превентивної діяльності) щодо здійснення певного виду діяльності в системі правовідносин, керуючись існуючими в ній правилами та алгоритмами, що в свою чергу встановлює нові обставини регулювання таких відносин.

Тобто, превентивна діяльність Національної поліції України, в розумінні запобігання поліцією вчинення правопорушень, носить такий зміст, що під час його здійснення, окремі елементи відповідної системи взаємодоповнюють одне одного та утворюють додаткові елементи окресленого механізму. Такий напрям реалізації зазначеного механізму сприяє прогресу у правовому регулюванні відповідної галузі права та забезпечує підвищення рівня захисту прав і свобод людини і громадянина.

Безпосередньо сам процес адміністративно-правового регулювання зумовлює низку факторів, котрі безпосередньо впливають на його реалізацію, серед таких факторів, наприклад є компетенція суб'єктів такої діяльності, їх структурна підвідомчість та взаємозв'язок із іншими складовими ланками відповідної системи [68, с. 9], тоді як В. Бортняк, досліджуючи механізм стягнення боргів як адміністративно-правовий механізм, додає до характерних рис відповідного утворення також і заходи заохочення платників податків до своєчасної сплати коштів до бюджетів або державних цільових фондів у порядку та строки, визначені законодавством України [27, с. 8–9]. Водночас, ми звертаємо увагу, що нетипові засоби і способи реалізації адміністративно-правового механізму притаманні також і превентивній діяльності Національної поліції України, оскільки заохочення до невчинення правопорушень, методи й засоби правового виховання, а також інші позасанкційні (класичні адміністративні стягнення) форми реалізації превентивної функції також складають частину в структурі напрямів реалізації відповідного механізму.

Поряд із зазначеним, існують також й інші погляди щодо характеристики змісту адміністративно-правового механізму регулювання та забезпечення, що вможливають з'ясування ймовірного переліку напрямів його реалізації. Так, В. Курдова досліджуючи еколого-правове регулювання карантину рослин, складовими елементами механізму такого регулювання вважає: наявність правових основ регулювання; принципи і функції регулювання; суб'єкти правового регулювання, а також форми і методи реалізації адміністративно-правових заходів у сфері екології [100, с. 8]. Такий підхід на нашу думку, зумовлює необхідність додаткової аргументації раніше окреслених напрямів, серед яких наявний як організаційний так і нормативно-забезпечувальний. Крізь призму здійснюваного дослідження, його об'єкти і предмет належить зауважити, що наявність правових основ регулювання комплектується нормативно-забезпечувальним напрямом, такі елементи як принципи і функції регулювання – змістовно поєднуються в організаційному напрямі, а суб'єкти правового регулювання, а також форми і методи реалізації адміністративно-

правових заходів превентивної діяльності Національної поліції України, структурно відповідають правореалізаційному (адміністративно-процедурному) напряму реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України.

Новітні уявлення щодо предмету адміністративно-правового механізму виявляються панівними в теорії адміністративного права підходами до розуміння предмета адміністративно-правового регулювання реалізації права на мирні зібрання, що містить у своїй основі управлінську складову, й відповідно складають: суспільні відносини, що виникають у відповідній сфері діяльності на всіх її ієрархічних рівнях; сфера організації внутрішньої структури органів публічної адміністрації та пов'язані із цим правовідносини; правовідносини щодо розгляду правопорушень, пов'язаних із відповідною сферою; правовідносини пов'язані з діяльністю органів влади та самоврядування [73, с. 263]. Водночас, інтерпретуючи відповідну діяльність на адміністративно-правовий механізм здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України, необхідно звернути увагу, що його предметом можуть бути: суспільні відносини, котрі виникають у сфері здійснення превентивної діяльності поліцейськими; сфера організації здійснення превентивної діяльності поліцейськими Національної поліції України (враховуючи окремі аспекти розподілу відповідних функцій між профільними підрозділами, а також тими поліцейськими підрозділами, що мають на це право); правовідносини щодо прийняття індивідуальних адміністративних рішень превентивного характеру поліцейськими з метою попередження вчинення правопорушення чи профілактики злочинної поведінки.

Наведене загалом, дає підстави стверджувати про те, що безпосередньо сутність й зміст напрямів реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України впливає зі змісту й контексту понять «правореалізація», а також «механізм правової реалізації», що в свою чергу обумовлює практичний зміст напрямів дії відповідного структурного утворення.

Значення окреслення таких напрямів формується в умовах необхідності забезпечення дії системи (її сегменту) в загальному механізмі права, оскільки без системності, будь-який правовий механізм втрачає свої базові характеристики та не здатний забезпечувати дотримання прав і свобод людини і громадянина, що в свою чергу руйнує правову державність.

Напрямки реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України полягають в тому, що на сьогоднішній день система здійснення відповідної діяльності прямопропорційно впливає на дотримання прав і свобод людини і громадянина в найбільш безпечний для такої діяльності момент – до того, як правопорушення почнеться та створить загрозу для інтересів (прав і свобод) людини і громадянина.

Саме тому, окреслення напрямків його реалізації дає інституційні та формальні підстави забезпечити діяльність всього окресленого механізму як адміністративно-правової категорії, котра системно складається з багатьох елементів, як суб'єктів, об'єктів і правовідносин, що між ними виникають, так і засад, методів і способів реалізації. Відповідно, напрями реалізації можуть вважатись основними узагальненими методами реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності, бути їх практичним, структурованим за принципом спільності рис форматом утілення в життя.

Тому, на підставі проаналізованих матеріалів, нами обґрунтовується позиція про те, що до напрямів реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності належить віднести такі напрями як: організаційний, нормативно-забезпечувальний, адміністративно-процедурний. Водночас, додатково було встановлено ймовірність віднесення до нього «дослідницько-аналітичного» напрямку, що безпосередньо й фактично здійснюється в процесі реалізації превентивних функцій поліції, а також забезпечує подальший розвиток окресленої інституції. Крім цього, нами пропонується коротко охарактеризувати зазначені напрями та встановивши сутність визначити їх значення для реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України.

Організаційний напрям реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України.

Адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності включає в себе низку складових елементів серед яких наявні як особистісні фрагменти (суб'єкти, що здійснюють таку діяльність (посадові особи та органи (підрозділи) що їх містять), а також об'єкти здійснення відповідної діяльності (соціум загалом і окремі його індивіди, зокрема) так і елементи правового регулювання (структуру правових норм).

Таким чином, основною функцією реалізації адміністративно-правового механізму є впорядкування взаємодії відповідно вказаних перемінних у окресленій системі координат, що дозволяє ефективно реалізовувати превентивні функції як особам, що їх здійснюють так і особам, відносно яких вони здійснюються.

Низка дослідників підкреслюють, що в теорії адміністративного права широко застосовується загальний термін для окреслення такого явища, як «публічна адміністрація», що на нашу думку не досить комплексно й точно описує відповідне явище, оскільки питання організації процесу превентивної діяльності в контексті реалізації відповідного механізму впорядковує не лише взаємодію суб'єктів, а й норми права, слугує інструментом використання адміністративно-правових норм у контексті такої діяльності.

О. Муза, звертає увагу на те, що показники, які визначають ступінь реалізації правового механізму, мають свідчити про його результативність, а в разі її відсутності – про необхідність посилення ролі правових засобів та форм визначення компетенції суб'єктів владних повноважень, що гарантуватиме законність державного управління. Здійснення таких заходів є неможливим без усвідомлення важливості продовження проведення в Україні правової реформи, серед головних напрямків якої залишається забезпечення принципу верховенства права у державі [124, с. 32-36]. Це підкреслює позицію про те, що належна (законна та правова) регламентація та організації дії будь-якого інституту права та органів державної влади, що забезпечують його дію, має

бути чітко структурована. Виключно належна диференціація компетенцій відповідного до принципів і засад правового регулювання уможливило ефективне здійснення превентивної діяльності та досягнення кінцевої її мети.

Водночас, характеризуючи адміністративно-процедурний (управлінський) рівень адміністративно-правового механізму захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб В. Авер'янов підкреслює, що останній включає у себе сукупність адміністративних процедур, за допомогою яких відбувається реалізація прав, свобод та інтересів невіддільних суб'єктів адміністративного права. Як зазначено у наукових джерелах, адміністративні процедури здатні істотно сприяти підвищенню ефективності управлінської діяльності, чіткому виконанню функцій і повноважень органів та посадових осіб. І головне – ці процедури покликані забезпечити необхідну послідовність у реалізації громадянами своїх прав і свобод та стати дієвою перешкодою для суб'єктивізму і свавілля з боку службовців органів виконавчої влади [36, с. 151]. Таким чином, в реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності ключовим є забезпечення дотримання існуючих процедур, а відповідно – належна організація не лише роботи конкретних органів й їх посадових осіб, а також впорядкування дії адміністративно-правових норм українського законодавства.

Таким чином окреслений напрям, будучи магістральним у теорії адміністративного права та невід'ємною складовою будь-якого адміністративно-правового механізму за функціональною ознакою забезпечує ефективну реалізацію всіх можливих форм і видів правовідносин, що виникають в сфері здійснення превентивної діяльності як поліцейськими Національної поліції України так і відносно конкретних громадян. Його важливість, в контексті правореалізації визначається тим, що без належної організації роботи, видається неможливим забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина в Україні в превентивний спосіб загалом, з огляду на неможливість впорядкованого функціонування окреслених інституцій права.

Нормативно-забезпечувальний напрям реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України. З нормативної точки зору, адміністративно-правовий механізм утворює комплекс норм адміністративного права, що забезпечують участь всіх необхідних суб'єктів для дії механізму превентивної діяльності. Відповідна правова конструкція передбачає можливість реалізації широкого кола прав і повноважень, що в свою чергу складають один із напрямів реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України.

Наведена точка зору також аргументується в працях учених і дослідників, зокрема в тій частині, що нормативний рівень адміністративно-правового механізму захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб включає у себе правові норми адміністративного права, що забезпечують участь невіддільних суб'єктів адміністративного права у відносинах владно-управлінського характеру. Даний рівень передбачає сукупність нормативно-правових актів, що видаються чи приймаються органами державної влади та органами місцевого самоврядування [124, с. 32-36]. Таким чином, на нашу думку, найбільш важливим у контексті дотримання законодавства України напрямом реалізації зазначеного механізму є не лише його підпорядкованість чинним нормам права, а також і здатність самостійно продукувати шляхи вирішення як адміністративно-правових деліктів, так і способи реалізації різних форм превентивної діяльності Національної поліції України.

Крім цього, досить позитивно відображає практику нормативно-забезпечувального напрямку адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України також те, що система адміністративного права України, складається з двох інституційних комплексів норм, що відображають кодифікований радянський підхід і сучасну структуру адміністративно-правових норм котра є розгалуженою та не кодифікованою, що дає підстави стверджувати про ефективну дію нормативно-забезпечувального

напрямую реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України.

Про неоднозначний характер дії адміністративних механізмів і порядки їх реалізації в спосіб використання адміністративно-правових норм, зазначає у своїх дослідженнях Я. Рябченко, котра досліджуючи особливості оскарження нормативно-правових актів в адміністративному судочинстві, зазначає, що з огляду на існування адміністративного і судового порядку відновлення своїх прав, існує можливість звернення такої особи зі скаргою до «органу, який безпосередньо порушив її права, або до вищого органу», а судовий – у можливості «звернення фізичної чи юридичної особи зі скаргою безпосередньо до суду» [184, с. 93]. Аналогічну ситуацію можна інтерпретувати до превентивної діяльності Національної поліції України, оскільки з урахуванням існуючих нормативних конструкцій і практики, що склалась, значним інструментом у реалізації превентивних повноважень є її попереджувальна діяльність, пов'язана з роз'ясненням неприпустимості вчинення соціально небезпечних діянь, котрі визначаються законодавством як правопорушення, а також фактичне накладання адміністративних санкцій на осіб, що потенційно вчинятимуть правопорушення (у тому числі, мається на увазі рецидивна злочинність, осіб, які перебувають на обліках в зоні ризику чи під адміністративним наглядом).

Водночас, у зазначеному контексті, В. Жидецька, досліджуючи проблемні питання в оскарженні нормативно-правових актів підкреслює, що реалізація рішень у справах про визнання нормативних актів незаконними здійснюється в переважно в адміністративному порядку. Реалізація такого рішення полягає в опублікуванні в засобах масової інформації відомостей про рішення суду про визнання нормативного правового акта незаконним з метою доведення цієї інформації до всіх зацікавлених осіб [57, с. 101]. Аналогічні інструменти, застосовуються в процесі забезпечення нормативного напряму реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України.

Адміністративно-процедурний напрям реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України. Сутність і зміст адміністративно-процедурного напрямку реалізації окресленого механізму полягає перш за все, що право, як сукупність правил належної поведінки в суспільстві, встановлює та формує певні алгоритми взаємодії, що в свою чергу виявляються також і під час здійснення превентивної діяльності відповідними органами правопорядку, що в свою чергу впливає на дотримання прав і свобод людини і громадянина й механізм протидії підвищенню рівня злочинності в суспільстві, рівень його безпечності та демократичності.

Засади й основи адміністративної процедури, перш за все виявляються в тому, що за змістом виникає ланцюгова реакція адміністративного правозастосування безпосередньо тих адміністративно-правових норм і положень (елементів законодавства України), що спрямовані на забезпечення дії механізму превентивної діяльності, а основними суб'єктами в даному випадку, виступають працівники (поліцейські різних підрозділів) Національної поліції України.

Т. Подорожна, підкреслює, що особливими підставами для виникнення адміністративного правозастосування є такі обставини як: суб'єктивні права та юридичні обов'язки не можуть виникати без владної діяльності компетентних органів; існують певні перешкоди для здійснення суб'єктивного права чи виконання юридичного обов'язку; відповідно до приписів юридичних норм потрібно застосувати юридичні санкції, зокрема і заходи юридичної відповідальності. У зв'язку із цим як самостійні форми виділяють судове застосування норм адміністративного права, що є охоронним, й адміністративну форму, яка передбачає і охоронний, і регулятивний аспекти (провадження у справах про адміністративні правопорушення, державна реєстрація юридичних осіб тощо) [141, с. 69]. Відповідно, окреслені обставини, полягають в наявності в складі адміністративно-правового механізму превентивної діяльності суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, котрі

власне й виникають за результатом владної діяльності компетентних органів в умовах протидії та постійної необхідності організації запобігання (що виступають як перешкоди для здійснення суб'єктивного права чи виконання юридичного обов'язку). Так, правореалізаційний напрям і пов'язаний з тим, що наявні комплекси прав, свобод і обов'язків як громадян (окремих індивідів) так і представників органів державної влади втілюються в життя під час здійснення превентивної діяльності та спрямовані на досягнення правопорядку в суспільстві та недопущенні вчинення правопорушень ще до їх планування.

Підтвердженням цьому, виступає позиція М. Борисенко, котра свідчить про те, що державні органи безпосередньо за допомогою наданих їм повноважень, а інші компетентні суб'єкти через реалізацію делегованих повноважень різними способами втілюють ці повноваження, сутність яких полягає у контролі за суспільними явищами, їх авторитетному засвідченні й управлінні ними. Також зазначені суб'єкти за наявності відповідних підстав мають право застосовувати легальний примус. У такому розумінні легальний примус набуває й ознак права [26, с. 24–25]. Наведене також обґрунтовує позицію про важливість адміністративно-процедурного напрямку реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, оскільки наявний комплекс юридичних норм, котрі впорядковані за законодавчими принципами, зобов'язані за своїм змістом і сутністю здійснювати вплив на право, на процес, що відбувається в сфері превентивної діяльності. На реалізацію прав і свобод людини і громадянина в даному контексті, на забезпечення реалізації повноважень поліцейських у сфері превентивної діяльності, а також дотримання в процесі такої діяльності прав і свобод людини і громадянина.

Крім окреслених напрямів, у тексті зазначалось про можливість виокремлення **дослідницько-аналітичного напрямку** реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, що на нашу думку, частково відноситься до організаційного, проте з урахуванням значного обсягу інформації, котра аналізується для

вдосконалення дії відповідного механізму на основі його ж практики, зазначений аспект може бути виділено окремо.

2.2. Сутність та види форм адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України

В ході аналізу ключових аспектів наукового дослідження, було чітко встановлено роль і місце адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України. Зазначене обґрунтувало декі сталі підходи до визначення основних напрямів його функціонування та реалізації, а також, відповідно, дало підстави стверджувати про його систему розгалуженість.

Одним із найбільш важливих аспектів відповідного механізму є його форми, що виступають зовнішніми проявами діяльності, що втілюється на основі регламентованих законодавством України адміністративних правовідносин (системи норм права). Саме тому, що зазначений механізм формує засади здійснення превентивної діяльності Національної поліції України, котра в свою чергу є одним із ключових органів правопорядку, з'ясування сутності та видів форм адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, на нашу думку є одним із найбільш важливих напрямів дисертаційного дослідження.

Окреслене, зумовлює необхідність встановлення поняття «форма» і «вид» у контексті дослідження адміністративно-правового механізму превентивної діяльності, а також окреслення структури дії відповідних елементів у загальній системі права, що складається не тільки з адміністративно-правових, а й із інших норм.

Науковці та дослідники, неодноразово звертали увагу на сутність та зміст поняття «форма», котре тлумачить в своїх наукових пошуках не лише значна кількість визнаних учених, а й укладачі різноманітних словникових видань, що вкладають у зазначене поняття, декілька неподібних змістів, а саме, форма це: спосіб існування змісту, невіддільний від нього, який служить його виразом;

установлений зразок чого-небудь; внутрішня упорядкованість, узгодженість, взаємодія більш або менш диференційованих і автономних частин цілого, обумовлених його будовою; сукупність процесів або дій, що ведуть до утворення й удосконалення взаємозв'язків між частинами цілого [196, с. 951]. Такі неподібні тлумачення, на нашу думку зумовлюються широким колом ситуацій де може бути застосоване поняття форми, що в свою чергу, в загальному – характеризує останню як частини цілого, що діють з ціллю досягнення окресленої мети (з функціональної точки зору), а також ситуативно – може розглядатись як сукупність фрагментарних процесів однієї стратегічної діяльності.

Крім цього, наприклад Н. Железняк підкреслює зміст і сутність поняття форми з точки зору організації діяльності окремих центральних органів виконавчої влади, що дозволили виокремити деякі важливі риси, для означення явищ правового характеру, як більш або менш однорідна група зовнішнього вираження діяльності відповідних суб'єктів державної влади з виконання функцій забезпечення реалізації державної правової політики [56, с. 16]. Таким чином, формами адміністративно-правового механізму превентивної діяльності, як змістовно-організаційних дій у сфері запобігання злочинності може бути зовнішнє вираження такої діяльності, котра в свою чергу носить запобігальний зміст і спрямована на забезпечення ефективного дотримання прав і свобод людини і громадянина.

Це також обґрунтовує думку про те, що співвідношення механізму правового регулювання та механізму реалізації права (в даному випадку адміністративно-правового механізму), полягає перш за все в тому, що вони базуються на одних нормативних основах, що регулюють (обмежують, встановлюють межі) їх дії, проте формат діяльності все ж відрізняється. Механізм права, покликаний забезпечити певну діяльність в загальному контексті, тоді як механізм правового регулювання має на меті впорядкування того чи іншого кола правовідносин. Відповідно, форми таких механізмів, також різняться будучи з одного боку функціональними елементами, а з іншого –

форматом зовнішнього виразу дії відповідного механізму.

Деякі дослідники, досліджуючи механізм дії права (що в контексті дії адміністративно-правового механізму є більш широким визначенням) визначають, що зміст такого порядку організації правовідносин, полягає в такій організації дії елементів правового механізму, за якої взаємодія всіх наявних у ньому елементів, забезпечує взаємозв'язок декларованих нормативних приписів із соціальними реаліями та принципами правової державності [40, с. 118], відповідно, форми вираження такого механізму, полягають в здійсненні такої фактичної діяльності, що чітко відображає синергію указаних правовідносин і дає змогу досягнути бажаного, законного результату. В контексті превентивної діяльності, компонентами такої системи є нормативна структура превентивного механізму, соціальна дійсність пов'язана з його зовнішнім виразом (реакція та усвідомлення суспільством таких правових процесів), а також засади законодавства щодо стандартів прав і свобод людини і громадянина.

Р. Ромашов, питання форм механізму права підходить крізь тлумачення дії права, як сукупності таких джерел, що мають юридичну та соціальну цінність, й у свою чергу за таким критерієм можуть поділятися на формальні (факт юридичного закріплення норми права у відповідному джерелі) та фактичні (норми права здійснюють реальний вплив на суспільні відносини) джерела. У межах зазначеного підходу вчений пов'язує дію права з наявністю таких факторів, як наявність формального джерела права, що має юридичну силу; наявність правосуб'єктних осіб, носіїв суб'єктивних прав та обов'язків, реалізація яких залежить від дії права; конкретні життєві обставини, з наявністю (відсутністю) яких пов'язується дія права [180, с. 216-217]. Таким чином, слід зауважити, що змістовно, характерними рисами форм адміністративно-правового механізму (його дії, в контексті забезпечення прав і свобод людини і громадянина у спосіб недопущення та профілактики правопорушень) можуть виступати такі елементи як: нормативно-правове підґрунтя у вигляді актів діючого законодавства; правосуб'єктність учасників відповідних правовідносин, що надає їм такої характерної риси як «дія», тобто

функціонування відносно інших правових елементів; конкретні життєві обставини, з наявністю (відсутністю) яких пов'язується дія права.

Це характерно описує ситуацію, за якої однією із форм адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України може бути – організаційної.

Разом із тим, ми вважаємо доцільним підтримати позиції дослідників про те, що основною властивістю права є здійснення впливу на суспільство та окремих його індивідів, що вдається можливим виключно через зовнішній його прояв у дії, а відповідно – форми такого виразу є невід'ємним елементом, що вможлиблює втілення теоретичних правових конструкцій у соціальне буття та забезпечує взаємозв'язок високих правових стандартів із реальністю [228, с. 101-103]. Ми вважаємо, що організаційна форма адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, в даному контексті забезпечує вплив структурно пов'язаних елементів (суб'єктів здійснення, об'єктів щодо яких здійснюється така діяльність та інших) на правовий стан речей загалом, у спосіб доведення до суспільної свідомості норм і стандартів у сфері правопорядку та недопущення вчинення правопорушень.

В. Кудрявцев звертає увагу на те, що психологічні та ідеологічні форми дії права, безпосередньо впливають не лише на вузьке коло осіб (в контексті дослідження – осіб з девіантною поведінкою, чи осіб звільнених із місць несвободи чи наприклад осіб дошкільного та шкільного віку) а й у цілому на суспільство, на всі елементи соціуму, кожна його ланку, що безперечно позитивно відображається на стані забезпеченості прав і свобод людини і громадянина [110, с. 30]. Це обґрунтовує позицію про те, що форми адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, крім інших характерних ознак, мають також завдання співвідносячи об'єктивну реальність та законодавчі процедури забезпечувати здійснення превентивних заходів у найбільш ефективний і доступний для свідомості різних верств населення спосіб і формат.

Якимчук М. звертає свою увагу на дослідження проблем управління в

органах прокуратури України та підкреслює, що видове групування будь-якого явища в праві здійснюється на підставі декількох характеристик, до кола яких належать, наприклад, характер впливу суб'єкта управління на об'єкт, наслідки впливу, мета впливу тощо. Більшість науковців за значенням наслідків, які виникають у результаті провадження форм управлінської діяльності, виділяють правові форми управління та організаційні (неправові) форми [244, с. 230]. Тобто, інтерпретуючи відповідну категорію в контексті дії адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, слід звернути увагу на те, що характер превентивної діяльності, зміст і сутність впливу заходів, що реалізуються, наслідки (досягнення чи не досягнення відповідної мети), безпосередньо мета превентивної діяльності та її завдання є основними критеріями, котрі слугують для визначення видів форм адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України.

Водночас, із урахуванням того, що видовий поділ полягає в диференціації певної діяльності на структурні одиниці за принципом сукупності ознак, видами форм адміністративно-правового механізму превентивної діяльності є сукупність пов'язаних між собою явищ (зовнішніх відображень) що спрямовані на досягнення дії механізму превентивної діяльності загалом і реалізації відповідних повноважень, зокрема, структурно поєднаних між собою за схожістю.

Крім цього, питання форм й їх видів у адміністративному праві, дослідники та вчені розрізняють досить широко. З точки зору адміністрування та публічного управління (що також є елементом адміністративно-правового механізму превентивної діяльності), можуть бути правові та організаційні форми, а з точки зору класифікації норм адміністративного права за формою припису, вони поділяються здебільшого на зобов'язуючі, заборонні та дозвільні (деякі дослідники також обґрунтовують позицію про наявність водночас і заохочувальних видів норм).

Належить також звернутись до розповсюджених у теорії держави

тлумачень словосполучення «правові форми діяльності держави», котрі визначаються дослідниками як такий вид діяльності, що забезпечує ефективну дію індивідуальних структурних елементів до кола компетенції котрих віднесено певну роль щодо регулювання правовідносин [212]. Така характеристика, на нашу думку, перш за все підкреслює регулюючий зміст адміністративно-правового механізму в праві загалом і закарбовує «регулювальний» зміст у сутності як інституту превентивної діяльності так і правового механізму як загальнотеоретичної категорії.

Крім цього, звертаючись до теорії права та історії (теорії) держави, слід зазначивши глибоке розуміння праворегулювальних процесів у контексті діяльності будь-якого державного утворення звернути увагу на те, що правові форми діяльності будь-якого соціального характеру, є алгоритмом здійснення юридично вагомих правочинів, що обумовлюються перемінними механізми законодавства [133, с. 342]. Тобто обсяг, зміст і найголовніше – форма, такої діяльності визначається виключно в залежності від місця й ролі органу державної влади, що його здійснює, а також характеру, об'єму, структури правовідносин на які впливає відповідний суб'єкт. Крім цього, організація діяльності конкретного органу державної влади також є одним із елементів адміністративно-правового механізму превентивної діяльності, що здійснюється Національною поліцією України.

Наявні також погляди дослідників, щодо взаємо відповідності обсягу й змісту форм реалізації державного механізму та стадій правового регулювання, котрі розглядаються як низка правових інструментів, що здійснюють безпосередній вплив на соціально-правові відносини, а також мають реальний фактичний результат у вигляді впливу на вказані обставини [170, с. 240].

На нашу думку, в контексті дії адміністративно-правового механізму превентивної діяльності такими формами є фактичне вираження, спосіб реалізації можливостей і засад відповідної галузі права, фактичний вияв його установчої сили. Тому, серед форм адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, можуть бути такі

елементи як організаційна форма, впорядкувальні форми, правозастосовна форма та інші. Водночас, окремі дослідники звертають увагу на те, що засоби в контексті права, дії правових механізмів розглядаються як правові установки, або форми діяльності держави (що за своїм змістом має й правоохоронні завдання), це в свою чергу виокремлює таку структуру, та впорядковує форми поряд із дією механізму правового регулювання.

Наприклад, С. Алексєєв зазначає, що трьома стадіями процесу правового регулювання (регламентація суспільних відносин; дія юридичних норм; реалізація юридичних прав і обов'язків) відповідають три основні елементи його механізму, а саме: юридичні норми, правовідносини, акти реалізації суб'єктивних юридичних прав і обов'язків. Поряд із основними елементами механізму правового регулювання вчений вирізняє і факультативні елементи: нормативні юридичні акти, правосвідомість та правова культура [12, с. 31-35].

Наведене підкреслює правозастосовний зміст відповідних елементів і доводить, що організаційна, впорядкувальна та правозастосовна форми адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України регламентують (впорядковують, систематизують) суспільні відносини, оскільки будь-які соціальні відносини мають відбуватись в межах правового поля, приводять в дію окремі юридичні норми, що пов'язані з превентивною діяльністю поліції та котрі впливають на реалізацію правоохоронної функції в даній площині щодо прав, свобод, обов'язків і повноважень.

Водночас, фрагментація окремих елементів механізму правового регулювання дозволяє узагальнити позицію про те, що правова можливість (її обсяг і зміст), що є сутністю будь-якого нормативно-правового акта, прямопропорційно відображає ймовірний правовий ефект від такого процесу, що в свою чергу відображає реальний обсяг зовнішнього прояву права [42, с. 9]. Таким чином автори підкреслюють, що обсяг зовнішньої форми виразу (можливість її дії), а також реальний вплив на правовідносини у конкретній сфері, залежать від кількості та змістовної наповненості інституціолізованих

правових регуляторів.

Ю. Шматова, розглядаючи механізм адміністративно-правового забезпечення прав людини в умовах надзвичайних ситуацій стверджує, що зазначений правовий механізм вміщає в собі дві групи елементів: відносно-статичні (реалізація, охорона та захист) та відносно-динамічні (норма права, державні органи та органи місцевого самоврядування) [238, с. 65-67]. Відповідно, крізь призму досягнутого висновку про те, що реалізація, охорона та захист є формами адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, можна ствердити, що зазначені компоненти є важливими структурними одиницями в системі відповідного механізму, що маючи відносно-статистичний характер діють та впливають на дію зазначеного механізму як фрагментарно так і концептуально.

Крізь таку призму та з метою визначення ролі й місця форм адміністративно-правового механізму в системі його ж елементів, слід підкреслити, що відносно-динамічними є елементи адміністративного законодавства України, що безпосередньо регламентують здійснення превентивної діяльності як правового процесу, а також конкретна низка правоохоронних інституцій, котрі й здійснюють відповідні функції та виконують завдання. Водночас, відносно-статистичними є процеси правореалізації пов'язані зі здійсненням превентивної діяльності відносно конкретного кола суб'єктів, охорона прав і свобод людини і громадянина як базових цінностей демократичного суспільства та основної мети здійснення такої діяльності, а також захист правопорядку й індивідуальної безпеки кожного громадянина у спосіб недопущення вчинення правопорушень та посягань на права осіб.

Крім цього, серед основного кола ознак процесу правореалізації в управлінні, дослідники зауважують на тому, що форми – є найбільш сталими елементами відповідної системи й носять однорідний, установчий і регулювальний зміст на конкретні правовідносини [217, с. 8].

Це дає підстави аргументувати позицію про те, що правові форми в

адміністративно-правовому механізмі превентивної діяльності Національної поліції України: діють під час реалізації превентивних повноважень та здійснення відповідних функцій уповноваженими на це службовими особами ; здійснюються виключно в інтересах суспільства та відповідно до діючого законодавства та уявлення про зміст і сутність правопорушення як соціально-негативного феномену; сформовані та закріплені в чинному законодавстві й носять установчий характер; приводяться в дію завдяки взаємозв'язку норм матеріального права з процесуальними нормами.

Звертаючись до подальшого тлумачення правових і неправових форм механізмів права, слід звернути увагу на думку Ю. Крегула, котрий аргументує позицію про те, що до неправових форм належать: проведення нарад, обговорень, перевірок, розробка проектів планів, прогнозів, програм, методичних рекомендацій, заходи щодо підвищення якості та ефективності управлінської роботи [93, с. 276]. Ураховуючи попередньо окреслені нами напрями реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, належить звернути увагу, що всі окреслені форми відносяться до організаційних напрямів і є тісно пов'язаними із адмініструванням органу правопорядку (підрозділів Національної поліції України), що наділений правом здійснення превентивної діяльності та забезпечують можливість використання переконання та примусу, як основних видів (форм) адміністративної діяльності поліції, у тому числі в контексті превентивної діяльності.

Досліджуючи елементи адміністративно-правового механізму діяльності прокуратури України Г. Атаманчук стверджує, що форми діяльності прокуратури пов'язані з управлінською діяльністю всередині прокурорської системи органів прокуратури і являють собою зовнішні, постійно й тимчасово фіксовані прояви практичної активності державних органів щодо формування та реалізації управлінських цілей і функцій та забезпечення їх життєдіяльності [16, с. 198-206]. Таким чином, зовнішнім проявом адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України є практична

активність спрямована на здійснення превентивних повноважень, з метою завчасного попередження правопорушень, а також організацію роботи відповідних підрозділів з метою ефективного досягнення поставлених цілей.

У такому контексті, правовою формою адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України є реалізація уповноваженими на це суб'єктами наданих їм повноважень спрямованих на запобігання злочинності та профілактиці правопорушень. В той же час неправовою формою є практична діяльність спрямована на встановлення системи функціонування даного органу, внутрішнього контролю за суб'єктами здійснення такої діяльності, а також інші види.

Крім цього, характерною особливістю щодо тенденції наукових досліджень у сфері дії адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України є те, що предметом діяльності відповідних підрозділів є здійснення запобіжних заходів у сфері правопорушень, а відповідно, частіше науковцями характеризуються саме форми превентивної діяльності, а не форми адміністративно-правового механізму відповідного інституту.

Крім цього, ще однією категорією, що дозволяє змістовно розкрити сутність форм адміністративно-правового механізму, у тому числі превентивної діяльності Національної поліції України є «механізм правового впливу», що широко й ґрунтовно досліджувався М. Александровим, котрий до форм такого механізму відносить встановлення заборон певних дій, правоздатність суб'єктів права, а також компетенцію певних органів та їх посадових осіб і взаємозв'язків між учасниками суспільних відносин у вигляді правовідносин [172, с. 95]. Таким чином, встановлення заборон превентивного характеру (у тому числі відносно осіб котрі, правоздатність суб'єктів права, а також компетенцію певних органів та їх посадових осіб і взаємозв'язків між учасниками суспільних відносин у вигляді правовідносин

Водночас, із точки зору теорії права, на думку О. Скаун серед притаманних механізму правового регулювання ознак наявні такі форми як

використання, виконання, додержання, застосування. Крім цього, дослідниця підкреслює, що відповідні форми становлять систему правових засобів, способів, що перебувають у взаємозв'язку та взаємодії, є динамічною частиною правової системи суспільства та інструментом встановлення в ньому правопорядку [191]. Це підтверджує характеристики про те, що форми адміністративно-правового механізму мають динамічний характер і не можуть забезпечувати дію правовідносин статично, що фактично здійснюється ними в спосіб забезпечення використання, виконання, додержання, застосування права в контексті дотримання прав і свобод людини і громадянина.

Крім цього, дискусійність питання форм правових механізмів розглядали в своїх наукових працях також дослідники, звертаючи увагу на те, що немає єдиного підходу до визначення видів форм реалізації функцій органів державної влади, тоді як до основних форм діяльності органів прокуратури зараховує: подання позовів у суди про відшкодування збитків; загальнонаглядову діяльність [90, с. 66]. Зазначене відповідно також носить динамічний характер і безпосередньо пов'язується з організацією роботи, відповідно до законодавства України та включно з дотриманням принципів правової державності й інтересів суспільства, що відбувається також у процесі превентивної діяльності Національної поліції України.

Ю. Слабунова, на підставі аналізу різних наукових підходів до визначення видів форм здійснення органами прокуратури своїх повноважень, а також аналізу законодавства України виділяє такі форми адміністративного забезпечення прав громадян органами прокуратури залежно від різних критеріїв класифікації:

1) залежно від функції, яка реалізується: а) прокурорський нагляд за дотриманням прав громадян; б) нагляд за дотриманням та застосуванням законів у сфері прав і свобод людини та громадянина різними органами й посадовими особами; в) представництво інтересів громадян та держави в суді;

г) підтримання державного обвинувачення в суді; д) процесуальне керівництво досудовим розслідуванням кримінальної справи;

2) залежно від мети здійснення органами прокуратури своїх повноважень: а) попереджувальна (забезпечувальна) форма; б) правозахисна форма; в) право відновлювальна форма;

3) залежно від наслідків: а) правова форма; б) організаційна (підготовча) форма [193]. Водночас, запропоновані інтерпретації також обґрунтовують приналежність поняття форм механізму права до таких загальних уявлень про нього, як організаційна, впорядкувальна та правозастосовна форми, що в свою чергу виступають найбільш широко розповсюдженим тлумаченням відповідного терміна та його змістовного наповнення. Саме тому, нами пропонується проаналізувати відповідні форми та надати їм коротку теоретико-практичну характеристику.

Правоустановча (організаційна) форма адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України полягає в регламентації окремих положень інституту превентивної діяльності як у Національній поліції України так і в інших органах правопорядку. Така форма, в свою чергу регламентує як здійснення низки превентивних повноважень так і безпосередньо визначає правила поведінки в суспільстві в указаній сфері, що вможливорює дію відповідного механізму, оскільки всі органи державної влади України та їх посадові особи зобов'язані діяти виключно в межах і у спосіб, передбачені законодавством України.

Водночас, вітчизняні дослідники, звертають увагу на те, що в статичному значенні організація – виокремлене об'єднання людей для взаємодії при досягненні певних цілей та задач, а в динамічному – розглядається як певна послідовність дій [59, с.86]. Тобто, організація, тлумачиться як структурна соціальна одиниця, а також як порядок, послідовність, алгоритм дій, що спрямований на вдосконалення структури певного утворення. Крім цього, належить звернути увагу, що «організація», з функційної точки зору досить часто тлумачиться

У наукових колах прийнято вважати, що управління саме по собі потребує організації. Але при цьому слід розрізняти ці поняття, маючи на увазі,

що перше, тобто управління, є ширшим за друге і включає його до свого складу [16, с. 247–248]. Це обумовлюється, серед іншого також тим, що поняття організації та управління – є управлінськими категоріями, а адміністративне право, носить регулювальну функцію в будь-яких взаємовідносинах у даному контексті, визначає зміст, обсяг і межі самого управління в контексті правозастосування. Враховуючи, що управлінські припущення, збір інформації щодо предмета управління, а також облік і контроль безпосередньої діяльності є методами такого процесу, організаційна (правоустановча) форма адміністративно-правового механізму превентивної діяльності виступає базовою, в даному контексті [209].

Наприклад, до організаційних засад здійснення контролю А. Стеблянко відносить: проведення нарад, обговорень, перевірок, розробку проектів планів, прогнозів, програм, методичних рекомендацій, здійснення заходів щодо підвищення якості та ефективності управлінської праці» [199, с.178]. Також, на нашу думку, до окресленого кола засад у адміністративному праві України, належить віднести не лише зазначені форми, а в цілому заходи, що слугують для організації відповідної діяльності. Таким чином правустановчий зміст у співвідношенні з указаними формами полягає в тому, що без належної правової регламентації їх практична реалізація здійснюється поза законом, що відповідно, ставить під сумнів дію адміністративно-правового механізму як юридичної конструкції.

На підтвердження аргументованої позиції щодо існуючих способів практичного втілення правустановчої (організаційної) форми адміністративно-правового механізму діяльності органів дежравної влади О. Предместніков зазначає, що одними з найбільш усталених організаційних форм діяльності в органах виконавчої влади, у тому числі й в органах юстиції України, є проведення різноманітних засідань і нарад, оскільки органи юстиції України за своєю природою є не колегіальними, а одноосібними єдиноначальними органами, правові акти та управлінські рішення ухвалюються не на відповідних засіданнях, а в рамках індивідуальної роботи Міністра юстиції України,

начальників головних територіальних органів юстиції, інших керівних посадових осіб [146]. Таким чином, посилюється позиція про те, що проведення нарад, колегій й інших установчих (організаційних) колективних обговорень, як форма організації роботи, виступають інструментами впорядкування трудової діяльності, що перш за все регулюються адміністративно-правовими нормами, оскільки діяльність органів державної влади, їх посадових осіб здійснюється виключно в межах і у спосіб передбачені законодавством України. Це, на нашу думку, зокрема розповсюджується й на процеси пов'язані з превентивною діяльністю Національної поліції України, оскільки її зміст і сутність полягає в здійсненні попередження вчинення правопорушень тими інструментами й у такий спосіб, що чітко визначені законодавством України.

Таким чином, правоустановча (організаційна) форма адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України вміщає в себе комплекс як засобів і способів практичного втілення адміністративно-правового механізму превентивної діяльності так і комплекс адміністративно-правових норм, що встановлюють межі його діяльності, «правила» за якими така діяльність здійснюється. В контексті захисту прав і свобод людини і громадянина Національною поліцією України загалом і в спосіб здійснення превентивної діяльності зокрема, такий інструмент дієво забезпечує взаємовідповідність здійснюваної діяльності з тими нормами й положеннями законодавства України, що визначають його межі, що в свою чергу забезпечує дотримання посадовими особами та Національною поліцією в цілому загальноправових, демократичних принципів діяльності.

Праворегулювальна форма адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України. Зміст і сутність поняття правового регулювання полягає у впливі конкретного кола адміністративно-правових норм на певний сегмент правовідносин. Саме тому, така форма адміністративно-правового механізму, що покликана впорядкувати вказані взаємини, має одне з найважливіших завдань.

Словникові видання, у тому числі ті, що розкривають зміст і сутність слів

іншомовного походження визначають, що «регулювати» (з лат. *regulo*), буквально означає підкоряти певному порядку, правилу, упорядковувати; встановлювати правильну, необхідну для роботи взаємодію частин механізму, пристрою, апарату і т. п.; робити щось для отримання потрібних показників, потрібного ступеня чогось [222, с. 432]. Що на нашу думку суттєво підкреслює основні характерні риси праворегулювальної форми будь-якого правового механізму, оскільки основним видом реалізації його в життя є саме впорядкування й налагодження взаємодії.

Визнаний правознавець П. Рабінович, досліджуючи питання основ загальної теорії держави і права стверджує, що цінність правового регулювання полягає в його реальній значущості для існування і розвитку особи, соціальних спільнот, груп, об'єднань, для всього суспільства загалом [175, с. 158], що на нашу думку комплементарно корелюється з розумінням змісту й сутності дії будь-якого правового механізму, котрий покликаний впорядкувати (врегулювати) певне коло соціальних відносин, в незалежності від його конструкції. Відповідно, будучи однією з трьох основних форм адміністративно-правового механізму превентивної діяльності, праворегулювання має на меті не зміст діяльності посадових осіб Національної поліції України з превентивними функціями, а перш за все, сам факт коригування суспільної поведінки, ставлення соціуму до явища правопорушення, як антисоціального [209].

Додаткові аргументи до окресленої позиції висловлює також О. Осауленко, підкреслюючи, що правове регулювання включає в себе не будь-яку владну діяльність уповноважених на те органів і посадових осіб, а лише ту, що має на меті спрямувати в чітко визначене русло поведінку учасників суспільних відносин, упорядкованих за допомогою норми права і базованих індивідуальних актів [136, с. 121]. Наведене, також підтверджує позицію про розмежування правового регулювання та правоустановлення, котрі співвідносяться як фундамент (правова основа певної діяльності) та конкретний процес менеджменту правових норм.

Водночас, такі дослідники як А. Куліш і В. Корельський характеризують поняття правового регулювання як застосування норм права, що безпосередньо впливають на поведінку учасників суспільних відносин з метою впорядкування суспільного буття й встановлення єдиного правового підходу [99, с. 62; 214, с. 257]. Це характеризує Праворегульовальну форму адміністративно-правового механізму превентивної діяльності як сукупність визначених законодавством України адміністративно-правових засобів (юридичних інструментів) котрі здійснюють впорядкування відповідного кола правовідносин (пов'язаного з превентивною діяльністю).

Водночас, на думку Я. Демків, ознаками юридичних засобів є: забезпечення державою; загально-юридичний характер, щодо забезпечення інтересів суб'єктів правовідносин; спрямованість на подолання перешкод, які стоять на шляху задоволення інтересів учасників правових відносин; певним чином поєднуючись, виражають функціональну сторону права (тобто виступають основними елементами дії права, механізму правового регулювання, правових режимів); призводять до юридичних наслідків, конкретних результатів в залежності від ефективності або неефективності юридичного регулювання [45]. Зазначені ознаки юридичних засобів, виступають способами втілення в життя окремих заходів превентивного характеру, що спрямовані на попередження злочинної діяльності. Крім цього, в даному контексті питання правозастосування більш чітко окреслює можливі шляхи втілення в життя праворегульовальної форми адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України.

Правозастосування, в контексті дії адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України перш за все, підкреслює, що превентивна діяльність як форма правоохорони суспільства, держави й окремих осіб, спрямована на те, щоб у чітко визначених законодавством України рамках і способ, здійснюючи регульовальні заходи впливати на рівень злочинності, шляхом недопущення вчинення нових правопорушень. Такий процес, безпосередньо має правозастосувальний зміст, хоч і здійснюється

праворегулювальними засобами [209].

В. Нерсеянц звертає увагу на те, що застосування права від інших форм його реалізації відрізняє те, що тут неможлива бездіяльність (пасивна поведінка, як при дотриманні норм), право на правозастосовну діяльність поєднується з обов'язком її здійснення. Правозастосування має похідний характер, оскільки забезпечує реалізацію права третіми особами [169, с. 424]. Тобто, правозастосування як елемент праворегулюваної форми адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України є активною поведінкою суб'єктів превентивної діяльності щодо здійснення своїх функційних обов'язків і визначеного кола повноважень.

Тому, праворегулювальна форма адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції, є функціональною за призначенням, у контексті дії відповідного механізму загалом, що дозволяє йому набувати конкретних юридичних рис і значення для суспільного буття.

2.3. Поняття та система методів адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України

Адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності Національної поліції України перш за все маючи на меті врегулювати певне коло правовідносин і забезпечити надійну охорону прав і свобод людини і громадянина в спосіб недопущення вчинення правопорушень, має низку зрозумілих і ефективних способів і засобів, завдяки яким уможлиблюється реалізація відповідних завдань.

Крім цього, методи, як загальноправова категорія неодноразово ставали предметом наукових розвідок і пошуків у дослідженнях багатьох учених, у тому числі з галузі адміністративного права, що свідчить про важливість наявності та фактичної результативності даної категорії в системі права та регулювання окремого сегменту правовідносин.

Методи, виступають тими засобами досягнення практичного результату втілення теоретичних основ адміністративно-правового механізму, що не лише

реалізують його теоретичні процеси, а й виступають реальним гарантом забезпечення прав і свобод людини і громадянина (дії окремого інституту державної влади) відповідно до законодавства України.

Попередньо, в дослідженнях, у тому числі радянськими правниками обґрунтовувалась позиція про те, що методами у регулюванні правовідносин є способи, інструменти, прийоми, що спрямовані впливати на поведінку суб'єктів правовідносин (відповідно – суспільних відносин, оскільки будь-які взаємини в сучасному суспільстві врегульовуються правом) [190, с. 44], а поряд із цим і С. Алексєєв притримується аналогічної позиції та підкреслює, що методи в праві (системі права) є сукупністю юридичних прийомів, що мають на меті заподіяння впливу [13, с. 218]. Наведене дає підстави стверджувати про те, що методи є загальноправовим інструментом впливу на соціальні відносини в конкретному осередку суспільства, або на суспільство в цілому.

Крім цього, характерним для різних галузей права є застосування різних способів впливу на відповідні правовідносини, що передбачає плюралізм окреслених інструментів, а відповідно певний розподіл [109, с. 120], це зокрема аргументується також у наукових пошуках й інших дослідників, оскільки кожен окремий предмет правового регулювання (в залежності від галузі права) потребує індивідуального підходу в способах відповідного правового впливу.

О. Вітченко аналізуючи питання методів правового регулювання (дії правових механізмів), підкреслює, що їх прийняти поділяти на основний і загальні методи. Їх зміст і сутність полягає лише в тому, що основний метод правового регулювання полягає в застосуванні особливих нормативних засобів, у той час як галузеві методи є сукупністю юридичних прийомів котрі формують зовнішній вираз від дії механізму права у конкретному сегменті правового механізму [37, с. 52]. Аналогічної позиції притримувався також В. Нерсєсянц, котрий крізь призму дуалістичного підходу до поняття та структури методів правового регулювання, більшу частину досліджень присвятив галузевим методам, що на його думку деталізують та уточнюють в загальному контексті зміст права й сутність його дії, спираючись, перш за все на предмет

правовідносин, що регулюється [129, с. 434–438].

На нашу думку, досить тонкою межею відділені основний і галузеві методи, оскільки базуючи розуміння основного методу на уявленні та змісті нормативних особливостей його регламентації, останній ототожнюється з принципами регулювання та нормативними підставами його здійснення. У той час, загальні методи, в залежності від визначених у законодавстві основ, виступають формами прояву та можливої інтерпретації уповноваженими на це особами (в межах визначених законодавством України) та інструментами втілення теоретичних засад у правове життя.

Найбільш влучним, на нашу думку є визначення надане С. Алфьоровим, який стверджував, що методом регулювання фактично є спосіб здійснення владно-організуючого впливу керуючих суб'єктів на керовані об'єкти [10, с. 86]. Шляхом установлення об'єктно-суб'єктного зв'язку, найбільш влучно та зрозуміло вирізняється серед інших сутність і зміст методу в системі дії адміністративно-правового механізму, котрий впливає, в межах предмету дослідження на здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України.

М. Матузова переконує, що загальний метод правового регулювання є комплексним у контексті свого застосування, у той час як конкретні методи, безпосередньо залежать від змісту, сутності та характеру відповідної галузі (сегменту) правового механізму чи правовідносин, що регулюються [213, с. 354], що на нашу думку, аналогічно підтверджує можливість диференціації методів у контексті дії правового механізму як загальні положення та ситуативні інструменти.

Слід виокремити, що до переліку структурних елементів адміністративно-правового механізму (механізму правового регулювання), наприклад В. Галуцько відносить серед низки інших, також і методи адміністративного права [6, с. 87–90; 119; 38], котрі виступають невід'ємною складовою частиною відповідного функціонального утворення та втілюють в життя, а також приводять в дію всі інші, пов'язані з «функційною» властивістю, структурні

компоненти. Із наведеного слід підкреслити, що оскільки форми є сегментом відповідного механізму, що забезпечують його ефективну реалізацію їх суттєвий вплив на відповідні правовідносини важко недооцінити.

З. Кісіль звертає увагу на те, що методи застосовуються на законах і принципах діяльності суб'єкта і об'єкта управління, оскільки вони покликані забезпечити такий склад і зміст прийомів, операцій і процедур під час здійснення управлінської діяльності, такий порядок взаємодії відповідних суб'єктів, який, з одного боку, забезпечив би професійне, організаційно-технічне обґрунтування рішення, а з іншого максимально врахував би інтереси людей та організацій, яких воно торкається, які будуть його реалізовувати [72, с. 92]. Тобто, методи за своїм змістом, перш за все покликані втілювати в життя визначені законодавством норми, щодо функціонування того чи іншого правового явища.

Крім цього, оскільки втілення в життя визначених законодавством України положень щодо здійснення превентивної діяльності складається з двох аспектів – управлінського (щодо організації діяльності конкретних підрозділів та їх посадових осіб) та правозастосовного (в частині реалізації повноважень працівниками поліції), метод управління в даному контексті може бути застосовано як з імперативної так і диспозитивної точок зору. Про це стверджує також О. Іващенко, досліджуючи адміністративно-правове регулювання корпоративних прав держави крізь призму дисертаційного дослідження зазначаючи, що сучасна трансформація методу управління засвідчує його змішану природу, тобто органічне поєднання в ньому типових ознак як імперативного, так і диспозитивного методів правового регулювання [64, с. 5-9].

Крім цього, подібної позиції притримується також Т. Коломоєць, яка зазначає, що методи як способи та засоби адміністративно-правового регулювання можуть бути визначені складовими структурного блоку, враховуючи позначення механізму адміністративно-правового регулювання сукупністю правових засобів [8, с. 13].

Водночас, відкритим залишається питання організації системи відповідних способів і засобів, оскільки вони не можуть бути врегульовані законами України, а визначаються науковими доробками й утілюються в організаційно-розпорядчі акти, або існують на рівні рекомендацій.

А. Нашинець-Наумова, під час надання характеристики методам адміністративного регулювання підкреслює, що їм притаманні ознаки, котрі водночас характерні й для інших галузей правовідносин. Такі як: директивність, наказовий характер, однозначність команд, пряма дію на волю підлеглих [127].

Тому, на нашу думку, доцільним буде обґрунтувати, що поділивши методи на внутрішньо регулювальні та зовнішньо регулювальні щодо дії адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, зазначеним групам методів притаманні такі ознаки, як: правоохоронний характер; організаційний зміст; вжиття заходів до моменту вчинення правопорушення; директивність; вплив на правовідносини у галузі превентивної діяльності та вплив на систему управління суб'єктами, що її здійснюють [208].

С. Петков звертає увагу на те, що до методів адміністративно-правового регулювання відносяться такі регулятивні засоби як: приписи (вказівки щодо обов'язкового вчинення певних дій), заборони (покладення юридичного обов'язку утримуватися від вчинення певних дій) та дозволи (надання можливості вчинити певні дії або ж утриматися від їх вчинення на власний розсуд) [138]. На нашу думку, відповідні категорії також можуть бути інтерпретовані на категорію превентивної діяльності та пропущені крізь її призму, що уможливить формування єдиного розуміння проблематики відповідного питання для подальших наукових пошуків.

Д. Лук'янець підкреслює, що описати метод правового регулювання притаманний галузі права можна тільки тоді, коли чітко визначені межі предмета правового регулювання для конкретної галузі, оскільки між предметом і методом існує зв'язок обумовлюючого характеру, котрий визначає,

у свою чергу, характер впливу на зміст та підстави виникнення цих відносин [111].

Крім цього, окремі дослідники звертають увагу на те, що для адміністративно-правового регулювання, як основний засіб регулювання використовується припис, хоч і для регулювання «горизонтальних» адміністративно-правових відносин використовуються методи узгодження, координації та договірний метод [10; 188]. Водночас, кореляція зазначених інструментів із методами адміністративно-правового механізму превентивної діяльності залишається, оскільки така діяльність, її організація та сутнісний зміст, перш за все полягають в здійсненні узгоджувальних і координаційних дій (що можуть бути тотожними), що спрямовані на забезпечення прав і свобод людини і громадянина у спосіб недопущення вчинення правопорушень,

Таким чином, належить узагальнити, що методи адміністративно-правового регулювання є комплексом способів і засобів спрямованих на втілення у дійсність регламентованих положень, щодо попередження вчинення правопорушень. Їх сутність полягає в тому, що будучи структурними компонентами механізму адміністративно-правового регулювання, вони (методи) забезпечують його діяльність в регламентованому законодавством вигляді.

Водночас, подальше дослідження, на нашу думку має бути спрямоване на тлумачення окремих методів, установлення їх ролі та місця в структурі відповідної системи, оскільки методи, як і в загальноправовому розумінні є комплексною категорією та потребують системного тлумачення з урахуванням всіх відповідних інструментів й їх структурної взаємопов'язаності.

На нашу думку, система методів адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України базується на уявленні про те, що методом у даному контексті є інструмент використання наявних юридичних приписів таким чином, щоб було досягнуто бажаний правовий результат, у спосіб впливу суб'єкта здійснення превентивної діяльності та відповідні об'єкти [252].

Крім цього, з урахуванням проаналізованих підходів до визначення окресленого поняття та крізь призму правоохоронної діяльності Національної поліції України слід підкреслити, що на нашу думку, методи поділяються на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх, належить віднести методи координації та договірний метод (вони слугують для регулювання внутрішньоуправлінських питань пов'язаних із здійсненням превентивної діяльності. До зовнішніх, у широкому розумінні, відноситься метод переконання та метод примусу, а в вузькому, застосовуються приписи, заборони та дозволи, котрі є основними юридичними інструментами впливу на соціальну поведінку окремих елементів суспільства [208].

Перш за все, на нашу думку, необхідно розглянути внутрішні методи, котрі слугують для впорядкування організаційної діяльності, спрямування її в законному руслі та оптимізації управлінських процесів.

Метод координації. Перш за все, необхідно звернути увагу на те, що координація полягає в забезпеченні функціонування певного сектору управління, що має спільні цілі та потребує досягнення конкретної мети. Такі дії, перш за все спрямовані на консолідацію наявних у певному сегменті владного апарату сил і засобів, що призведуть до ефективізації відповідної діяльності та досягнення бажаного результату.

Подібну позицію обґрунтовує також, В. Криволапчук, котрий стверджує, що для узгодження управлінських дій між кількома органами одного структурного рівня або учасниками, які знаходяться на одному організаційно-правовому рівні, для досягнення загальної мети використовується метод координації. На його думку, координація – спеціальний метод адміністративного права, в основі якого – необхідність узгодження управлінських дій між кількома органами одного структурного рівня для досягнення загальної мети [94]. Таким чином, застосування методу координації відносно основних напрямів дії адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України сприятиме ефективізації основних управлінських процесів і спрямуванню сил і засобів, що серед

основних завдань мають здійснення такої діяльності, й як результат, посилення міцності інституту прав і свобод людини і громадянина [252].

Договірний метод. На нашу думку, зазначений метод хоч і виступає процедурно внутрішнім, його прояв у зовнішній діяльності, що полягає в здійсненні превентивних заходів відносно населення, у спосіб проведення профілактичних бесід і роз'яснювальних заходів є більш важливою, що пропонується розглянути в межах методу переконання.

Водночас, договірне регулювання у трудовому праві розглядається вченими по різному та характеризується як можливість спільного прийняття рішень, проте, в умовах функціонування Національної поліції України як органу державної влади, посадові особи якого зобов'язані діяти виключно в межах і у спосіб передбачені Конституцією та законами України можливість здійснення таких «договірних» заходів досить обмежена. Проте, все ж залишається можливість вибору методів, способів і засобів у превентивній діяльності, щодо формату превентивного впливу на суспільство та дискусійність отриманих результатів.

Н. Козачок підкреслює, що насамперед договірний метод в управлінні трудовими ресурсами та спираючись на норми трудового (у тому числі специфічно трудового) законодавства України полягає в можливості працівників і роботодавців виражати й узгоджувати свої інтереси у сфері праці з урахуванням особливостей організації праці в конкретному регіоні, галузевої і локальної специфіки [79], що на нашу думку є досить актуальним у застосуванні, під час дії надзвичайних правових режимів чи на територіях із окремим статусом, або в залежності від інших нестандартних непереборних обставин, що впливають на процес здійснення своїх адміністративних повноважень.

Поряд із цим, В. Прилипко стверджує, що основними рисами «договірного» методу в правовому регулюванні є: можливість колективних переговорів у процесі підготовки нормативних актів; взаємні консультації (переговори) з питань регулювання соціально-трудова відносин, забезпечення

гарантій трудових прав працівників і вдосконалення трудового законодавства; участь працівників і їх представників в управлінні; обмін інформацією [147, с. 173], що на нашу думку цілком відображає наявні у законодавстві України засади щодо диспозитивного підходу в управлінні органом державної влади, а також основ трудових взаємовідносин, що в тому числі фрагментарно розповсюджуються на працівників поліції, хоч і врегульовуються зазначені правовідносини здебільшого спеціальним законодавством щодо проходження служби.

Крім цього, як було окреслено попередньо, відповідну систему також складають зовнішні методи, котрі на нашу думку спрямовані на безпосередній контакт із об'єктами превентивної діяльності зокрема та дії відповідного адміністративно-правового механізму загалом.

М. Ковалів зазначає, що найважливішою особливістю та характеристикою методів переконання та примусу в адміністративно-правовому механізмі будь-якого сегменту правовідносин, що ним врегульовуються є можливість їх здійснення як державою так і суспільством. Метод переконання застосовується всіма суб'єктами управління, тоді як примус – спеціально уповноваженими на те органами та їх посадовими особами, а також громадськими організаціями керуючись межами визначеними законодавством України [75, с. 213]. Тому, окреслене потребує поглибленого дослідження та аналізу в контексті дії адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, з метою встановлення ролі, місця та способу використання відповідних методів у здійсненні такої діяльності.

Метод переконання. Метод переконання, широко застосовний не лише в адміністративному праві, а й у інших галузях права, що свідчить про його функціональність та значний регулювальний потенціал. На нашу думку, переконання є основним методом адміністративно-правового механізму превентивної діяльності, що виражається в конкретному комплексі відповідних

дій, спрямованих на недопущення вчинення правопорушень в широкому розумінні.

Про його важливість та значимість неодноразово зазначали також авторитетні українські дослідники, наприклад О. Бандурка, котрий стверджує, що переконання можна визначити як систему заходів правового і неправового характеру, які проводяться державними та громадськими органами, що виявляється у здійсненні виховних, роз'яснювальних і заохочувальних методів, спрямованих на формування у громадян розуміння необхідності чіткого виконання законів та інших нормативних актів [4]. Керуючись зазначеним можна ствердити, що переконання в контексті запобігання злочинності та профілактики правопорушень є більш ефективним ніж інші методи, оскільки в такий спосіб не лише не допускається ймовірне порушення прав і свобод людини і громадянина в результаті вчинення правопорушень, а й не порушуються відповідні права і свободи, під час здійснення превентивної діяльності.

Аналогічної позиції притримується також С. Голубов, котрий підкреслює, що метод переконання є визначальним методом щодо попередження вчинення правопорушень, оскільки становить комплекс виховних, роз'яснювальних та заохочувальних засобів, які здійснюються з метою підвищення організованості, дисципліни громадян, добровільного виконання ними законів. Саме переконання формує правосвідомість, внутрішню готовність до прийняття й виконання загальнообов'язкових правил [41, с. 238]. Ми цілком погоджуємось із зазначеною тезою, оскільки переконання кожного громадянина в недоцільності вчинення правопорушень, його небажання їх вчиняти, порушуючи права й свободи інших осіб є найбільш ефективним «запобіжником» злочинності, й саме на застосування таких методів адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України вона має бути спрямована.

М. Ковалів підкреслює, що до форм переконання належить також заохочення, що буквально трактується як публічне визнання заслуг людини, її

нагородження, вияв громадської пошани за досягнуті нею успіхи у роботі чи виконанні громадського обов'язку. Заходи заохочення можуть бути морального, матеріального та морально-матеріального характеру. Деякі вчені виокремлюють метод стимулювання, пояснюючи це тим, що він має на меті виробити у громадян звичку добровільного виконання конкретних правових норм. Метод стимулювання спрямований на заохочення певної поведінки об'єкта управління [76, с. 54]. Водночас, на нашу думку не досить змістовно наповнюється метод переконання формами заохочення, оскільки вони є додатковими засобами в межах методу, проте на загальний результат щодо переконаності конкретного громадянина чи суспільної ланки в неможливості вчинення протиправних дій не впливає, оскільки за таким принципом і такими методами, може заохочуватись також протиправна поведінка.

У контексті розгляду питань застосування форм методу переконання правове виховання є систематизованим і активним впливом на свідомість і поведінку осіб за допомогою проведення ідеологічно-виховних заходів [108, с. 98].

На думку О. Ткалі, до форм методу переконання належать: інформаційно-роз'яснювальна робота; індивідуальне консультування з питань, які належить до публічного адміністрування; правове виховання; висвітлення даних про діяльність державних органів і позитивний досвід боротьби з правопорушеннями [221]. Цілком погоджуючись із запропонованим, уважаємо за необхідне звернути увагу на те, що в контексті дії адміністративно-правового механізму превентивної діяльності важливим є здійснення роз'яснювальних заходів щодо неприпустимості вчинення правопорушень та їх шкоди суспільству загалом й окремим індивідам зокрема, що в цілому може бути ототожене з правовим вихованням населення. Поряд із цим інформаційно-аналітична діяльність (висвітлення співвідношення вчинених правопорушень в різні роки, їх взаємопов'язаність із рівнем захищеності населення та соціальним статусом) виступає найбільш дієвим інструментом у питанні превентивних заходів у формі переконання [252].

Питання правового виховання, в широкому його значення досліджувалось, наприклад, О. Скакун, котра зауважувала, що основною метою правового виховання є надання людині необхідних в житті юридичних знань що сформує певний рівень правової культури, здатний значно зменшити кількість правопорушень [191, с. 479-480]. На нашу думку, під це поняття, можуть бути також узагальнені й інформаційно-роз'яснювальні заходи, не пов'язані з правовим вихованням у архаїчному розумінні. Важливим аспектом може виступати робота з особами схильними до вчинення правопорушень, а також тими особами, що вже їх вчинили та відбули покарання.

Метод примусу. Вітчизняна наука відносить до одного з основних методів адміністративно-правового механізму – метод примусу (або імперативний метод), котрий застосовується в декількох значеннях, хоч і полягає в використанні норм законодавства примусового характеру, відносно об'єктів превентивної діяльності.

Державний примус у широкому розумінні відповідного методу це – багатогранна та складна діяльність компетентних державних органів з охорони права від порушень, що перш за все виражається в спостеріганні за правомірністю поведінки учасників суспільних відносин, дослідженні (в разі виявлення фактів правопорушень), обставин і всієї необхідної для відновлення порушеного права інформації та безпосередньо розгляду конкретного правового делікту [178, с. 36]. На нашу думку, в контексті дослідження належить характеризувати імперативний метод, як форму примусу в запобігальній діяльності Національної поліції України, що дозволяє досягати поставлених цілей у такий спосіб.

Імперативний метод в управлінні органами державної влади – упродовж тривалого часу був пріоритетним і залишається таким, оскільки принцип субординації та контролю є найбільш ефективним в управлінні суттєвими обсягами державних трудових ресурсів. Крім цього за радянських часів суспільні відносини у сфері державного управління, яке було головною складовою предмета адміністративного права, формувалися переважно на

основі нерівноправності оскільки держава (її органи, посадові особи) мали суттєву перевагу в разі виникнення правових відносин з громадянами. Зважаючи на це, регулювання відповідних галузей суспільного життя було значною мірою централізовано, норми адміністративного права формулювалися чітко, категорично й виконували роль безперечних правил поведінки [200]. Поряд із цим, належить підкреслити, що в механізмі правового регулювання відповідний метод характеризується як інструмент, котрий зобов'язує об'єкт, до якого він застосований діяти виключно так, як від нього вимагає суб'єкт застосування (в межах законодавства).

Про це стверджує також С. Дембицька [44, с. 251] та М. Ковалів [75, с. 215], котрі аргументують, що традиційно в юридичній науці будь-яке визначення права містить вказівку на його обов'язкову ознаку – примусову забезпеченість з боку держави, що наділяє примус чіткою визначеністю в законодавстві та трансформує його в одну із обов'язкових ознак державної влади та основним інструментом забезпечення дії інституту прав і свобод людини і громадянина, що на нашу думку, цілком справедливо.

Водночас, з'ясовуючи змістовне наповнення поняття примус у адміністративному праві, М. Ковалів підкреслює, що він є різновидом державного примусу й здійснюється від її імені та в її інтересах визначеним колом осіб, наділеними такими повноваженнями. [75]. В класичному розумінні, відповідний примус здійснюється після факту недотримання норм законодавства України певною особою. Проте, в контексті дії адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, примус нами розуміється, як можливий інструмент досягнення профілактики правопорушень, а також спосіб забезпечити неможливість вчинення правопорушень як окремими громадянами так і соціальними групами [252].

Разом із тим, до переліку зовнішніх методів, належить також віднести такі форми взаємодії як приписи, заборони та дозволи, котрі фактично втілюють у життя визначені законодавством України положення та

забезпечують дію адміністративно-правового механізму превентивної діяльності.

Приписи. Фактично, в механізмі адміністративно-правового регулювання будь-яких соціальних відносин, припис є формою прийняття рішення уповноваженою на це особою стосовно конкретного правового делікту, що наділяє його ознаками, притаманним для методів адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України.

Словникові видання тлумачать припис (юридичний припис) як документ, що видається уповноваженим по здійсненню державного контролю (нагляду) органом (посадовою особою), про припинення порушення законодавства України в підконтрольному виді діяльності [88], що за формальними ознаками відноситься до компетенції поліцейських Національної поліції України та дає можливість їм приймати відповідні рішення в сфері профілактики правопорушень.

Ю. Шемшученко та іншими науковцями підтримується думка про те, що до характерних рис приписів належать такі як: обов'язковість (безумовність) виконання, презумпція законності, можливість застосування дисциплінарного й адміністративного покарання [148]. Саме тому, нами обґрунтовується позиція про те, що припис як форма впливу на соціальні правовідносини має вагоме, перш за все юридичне значення та залишає свій правовий відбиток у відповідному полі. Це слугує додатковим мотиватором до невчинення правопорушень та зобов'язує окремих осіб утриматись від певних дій, чи обираючи шлях реалізації того чи іншого права, вчинити так, як передбачає законодавство України.

В. Бондаренко, досліджуючи зміст правового припису органу Національної поліції України, характеризує його як один із засобів (методів) правового регулювання суспільних відносин, що полягає в покладенні на суб'єкт права прямого юридичного обов'язку вчинити певні дії, передбачені законодавством України. Також автор підкреслює, що припис є абстрактним поняттям, виступає формою прийняття рішень, що може виражатись у виданні

будь-яких юридично значущих розпорядчих актів і мати вплив на правовідносини [24]. Зазначене дає підстави ствердити про те, що припис як форма прийняття рішення, що надає право (або альтернативу в праві) щодо вчинення або невчинення певних дій, суттєво впливає на превентивну діяльність Національної поліції України оскільки є дуже функціональним та широко застосовним.

Заборони. Метод заборон, у контексті дії адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України виступає одним із найбільш розповсюджених, з урахуванням наявності одно з основних напрямів у роботі суб'єктів превентивної діяльності Національної поліції України.

В класичному розумінні, поняття заборони – є покладання на особу обов'язку утримуватися від вчинення дій певного роду, що в цілому корелюється з розумінням поняття «загальна заборона» (щодо дії права), котре визначається як такий метод у правовому регулюванні, змістовне наповнення якого відповідає обмежувальному типу. Такий метод буквально обмежує можливість реалізації окремих видів прав (фрагментарно), а здебільшого суттєво впливає на правовідносини та закріплює їх в рамках законодавства.

Водночас, дослідники звертають увагу на те, що правові заборони – це такий спосіб впорядкування правовідносин у суспільстві, в структурі якого знаходяться пасивні норми довготривалої дії, що обмежують можливість вчинити будь-як інакше, крім як так, як прямо передбачено законодавством. При цьому ключова ідея заборони як способу правового регулювання суспільних відносин у сфері адміністративного права – оптимізація відповідних сфер суспільного життя через унеможливлення вчинення певних дій, що потенційно можуть порушити встановлений порядок, під загрозою покарання [200]. Тобто, метод заборон, широко використовується в дії адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, оскільки в такий спосіб здійснюється попереджувальна діяльність щодо окремих соціальних елементів, і суспільства загалом у спосіб встановлення

певного кола правил і зобов'язань. Водночас, широкозастосовним є такий метод у відношенні осіб, з підвищеною девіантністю поведінки, а також тих, які вже вчинили правопорушення та були звільнені з місць несвободи.

Дозволи. Метод дозволів із точки зору превентивної діяльності та дії відповідного адміністративно-правового механізму загалом є найменш ефективним, оскільки його змістовне наповнення та безпосередньо спосіб впливу на соціальні правовідносини унеможлиблює отримання реального результату, що сприяв би профілактиці правопорушень.

Водночас, С. Бобровник доводить, що правовий дозвіл є досить широко застосовною категорією та визначається як передбачена законодавством міра можливої поведінки, що забезпечує задоволення суб'єктивних прав та юридичних інтересів особи та створює сприятливі умови для реалізації прав, інтересів особи у межах закону, визначає позитивну правову мотивацію, передбачає можливість підвищення позитив. активності суб'єктів у сфері права, спрямовує на впорядкування суспільні відносин [23]. Водночас, низка дослідників характеризує дозвіл з точки зору стимулювання певного типу соціальної поведінки, що безпосередньо сприяє формуванню позитивних тенденцій у питанні комунікації між суб'єктами превентивної діяльності.

Водночас, С. Бостан та інші автори навчального посібника «Теорія держави і права» стверджують, що дозвільний метод безпосередньо пов'язаний із типом правового регулювання та базується на презумпції дозволу виконувати ті чи інші дії. Виняток становлять випадки прямої заборони законом тих чи інших дій. Отже, цей тип правового регулювання виходить з формули: дозволено все, крім того, що прямо заборонено законом [218]. Проте, як і вказували низка дослідників, такий метод найбільш часто застосовується до регулювання цивільних, трудових й інших правовідносин.

Так, методи, їх поняття та загальна структура, безпосередньо розглядається дослідниками, як основні функційні складові адміністративно-правового механізму, що спрямовані на втілення норм і елементів теоретичної конструкції адміністративно-правового механізму в життя.

Водночас, питання щодо переліку методів, крізь призму дії адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України не є вичерпним й може бути додатково висвітлено з урахуванням предмета (об'єкта) правового регулювання та дії відповідно визначеного механізму права.

Висновки до розділу 2

Проаналізована в підрозділі інформація, щодо напрямків реалізації, сутності та видів форм, а також поняття та системи методів адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України висловлена багатьма вченими та дослідниками, відображена в нормативно-правових актах українського законодавства дали підставу сформулювати низку науково-практичних висновків, щодо ключових елементів відповідних предметів дослідження.

Так, зміст і сутність поняття напрямків реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України полягає в тому, що галузі відповідних правовідносин формують окремі сегменти соціально-владного взаємозв'язку під час реалізації (здійснення) превентивної діяльності Національної поліції України, що власне становить важливе значення для відповідного інституту та відносить, на нашу думку, до таких напрямків реалізації: організаційний, нормативно-забезпечувальний, правореалізаційний (адміністративно-процедурний).

Форми адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України втілюють законодавчі інструменти демонстрації та здійснення зовнішнього виразу сутності превентивної роботи Національної поліції України. Виражаються в конкретній системі способів, засобів і дій уповноважених суб'єктів, а також мають конкретний формат втілення в життя та носять регульовальний зміст відповідно до законодавства яким визначаються. Крім цього, автором досягнуто висновку про те, що праворегульовальна та правоустановча (організаційна) форми, безпосередньо відносяться до зазначеної вище системи та здійснюють суттєвий вплив на відповідне коло правовідносин.

Разом із тим, у третьому підрозділі обґрунтування методів дозволило сформулювати позицію про те, що вони є інструментом втілення в життя основних теоретичних положень адміністративно-правового механізму превентивної

діяльності Національної поліції України котрі використовуються суб'єктами такої діяльності в спосіб заподіяння впливу на об'єкти та перемінні обставини з метою недопущення вчинення правопорушень в локальному розумінні та порушень прав і свобод людини і громадянина (з огляду на принципи правової державності) загалом.

Водночас, підходи до визначення системи відповідних методів, обґрунтовують позицію автора проте, що вони структуруються та систематизуються за принципом суб'єктно-об'єктного зв'язку, що здійснюється в індивідуальному до кожних обставин порядку та дозволяє ефективно втілювати в життя положення відповідного механізму. Найбільш розповсюдженими методами в системі відповідного механізму є переконання та примус, а поряд із ними, чільне місце посідають такі спеціальні методи, як метод координації, договірний, а також такі засоби правового впливу як приписи, заборони та дозволи.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

3.1. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності поліції та можливості його використання в Україні

Сучасний євроінтеграційний курс України, обрано в результаті цивілізаційного вибору української нації. Даний напрям розвитку, означає не лише сутнісні ментальні перетворення, а й інтеграцію низки європейських цінностей до системи права та соціальної системи в Україні. Крім цього, важливим аспектом у інтеграції сучасного законодавства європейського союзу та європейських правових традицій до національної правової системи виступає необхідність дослідження та пошук імовірних шляхів адаптації європейського досвіду до сучасних українських реалій.

Саме тому, на нашу думку, одним із актуальних напрямів у дисертаційному дослідженні є дослідження зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності поліції та можливостей його використання в Україні, зокрема в процесі вдосконалення дії адміністративно-правового механізму превентивної діяльності.

Важливим у даному аспекті є також можливість докорінної зміни концепції превентивної діяльності поліції з попереджувальної та напівкаральної до роз'яснювальної та заохочувальної форм, що в свою чергу укріплює дію та змістовно підсилює інститут прав і свобод людини і громадянина.

На нашу думку, саме загальноєвропейський досвід, а також досвід низки провідних країн Європейського союзу, мають стати основою для трансформації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України. Водночас, ми вважаємо, що досвід країн-лідерів світової демократії (Велика Британія та Сполучені Штати Америки) також суттєво вплинуть на формування концепції удосконалення превентивної діяльності зокрема, і адміністративно-правового механізму такої діяльності, зокрема.

На важливості використанні міжнародного досвіду також акцентують увагу низка дослідників і вчених, котрі підкреслюють, що демократія в світі розвивається досить динамічно, що зумовлює необхідність слідування одночасно з позитивними тенденціями, що дозволить системно та своєчасно зміцнювати інститут прав і свобод людини і громадянина.

А. Куліш, досліджуючи міжнародний досвід у окремій галузі адміністративно-правового регулювання, підкреслює, що дослідження міжнародного досвіду адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва діяльності поліції в різних сферах завжди викликає науковий інтерес, що також пов'язано з досить мінливим законодавством у зазначеній сфері [247, с. 101]. На нашу думку, аналогічна ситуація існує також і в галузі превентивної діяльності, що є досить динамічною та від своєчасності прийняття управлінських рішень, внесення змін до підзаконних нормативно-правових актів, щодо методів і способів здійснення превентивної діяльності поліцією та її загальної концепції залежить зміст такої діяльності та міцність інституту прав і свобод людини і громадянина.

Поряд із цим, наприклад І. Скороход підкреслює, що сучасність вимагає подальшого напрацювання напрямів розвитку та більш деталізованого аналізу перспектив адміністративно-правових механізмів у загальній системі. З одного боку, не весь досвід є успішним та з іншого, як вказує автор – не весь досвід може бути імplementований одразу [192, с. 232], що на нашу думку також має місце, оскільки в Україні наявна стійка правова традиція щодо поглядів на систему законодавства загалом і систему дозволеного/забороненого в соціумі загалом. Крім цього, питання необхідності адаптації окремого досвіду в умовах його плюралізму та суттєвого обсягу постає досить гостро.

А. Чорна, підкреслює, що наразі відбувається низка реформаційних процесів, зумовлених, зокрема, тим, що наша держава прагне інтегруватися до високорозвиненої західноєвропейської спільноти. Це пояснює необхідність запровадження в усі основні сфери державного життя загальноновизнаних у цивілізованому демократичному світі правил і стандартів. У зв'язку із цим

особливого значення набуває дослідження досвіду зарубіжних країн із формування та реалізації державної політики в ключових сферах суспільного життя [231, с. 332]. Це підтверджує висловлену нами попередньо позицію та акцентує увагу на тому, що однією із ключових сфер суспільного буття є правоохоронна та правозахисна діяльність, що в свою чергу фрагментується на здійснення превентивної діяльності що полягає в профілактиці та попередженні правопорушень.

На нашу думку, необхідність запровадження високих стандартів прав і свобод людини і громадянина та механізмів їх реалізації, перш за все зумовлена стрімкими євроінтеграційними намаганнями України та низкою вже реалізованих трансформаційних процесів, котрі дозволяють накопичувати позитивну динаміку в зазначеному напрямі. Крім цього, неодноразово дослідники звертали увагу на те, що відповідний процес передбачає не лише зміни існуючих приписів та догм, але й появу нових, інколи суперечних чинному законодавству норм і правил. Особливу роль майже у всіх євроінтеграційних процесах займають зміни до чинного законодавства України, які Україна взяла на себе зобов'язання втілити в реальне життя [234, с. 60]. Слід підкреслити, що станом на сьогодні в Україні вже існує низка нормативно-правових і законодавчих актів, котрі регулюють питання імплементації європейського досвіду, а також, серед інших застосування практики Європейського суду з прав людини, котрий є однією з основних європейських правозахисних інституцій.

Необхідність використання зарубіжного досвіду правоохоронної діяльності, також підкреслюється тим, що низка дослідників, акцентують на можливості застосування європейських практик у інших галузях сектору безпеки і оборони України. Так, В. Чумак підкреслює, що успішний зарубіжний досвід діяльності Збройних Сил Латвії, Литви та Естонії свідчить про те, що ефективність функціонування та діяльності Збройних Сил залежить від чіткого визначення основних пріоритетів у сфері оборони, ланцюгів міжнародного співробітництва та належного матеріально-технічного забезпечення [232, с.

167]. Так, основними пріоритетами в питанні впровадження міжнародного досвіду в системі органів правопорядку є необхідність встановлення правильних напрямів, котрі безпосередньо відображають зміст і сутність здійснюваної діяльності, регулювання основних індикаторів результативності роботи, а також встановити належні міжнародні зв'язки, котрі спрямовані на оптимізацію та безперервний інституційний розвиток у відповідній галузі правового регулювання.

Водночас належить зауважити, що впровадження діяльності патрульної поліції, як основного підрозділу поліції в 2014-2015 роках, імплементація проєкту «Поліцейський офіцер громади» та активізація діяльності поліції діалогу, ювенального напрямку в секторі превентивної діяльності, серед інших, мало підґрунтям міжнародний досвід організації діяльності в відповідному напрямі правоохоронної та правозахисної поліцейської діяльності.

«Надійною гарантією належного функціонування європейського простору юстиції, свободи та безпеки є забезпечення необхідного рівня правопорядку не лише на території кожної держави – члена Європейського Союзу та усієї міжнародної спільноти в цілому, а й на прилеглих до неї територіях», стверджує О. Безпалова [18, с. 417-418], що на нашу думку безперечно відображає необхідність інтеграції європейського законодавства та відповідного міжнародного досвіду до системи функціонування органів правопорядку. Це, серед іншого забезпечить спільність дій у правоохоронній та превентивній сферах, можливість ймовірного прогнозування тенденцій злочинності, що в свою чергу уможливило своєчасне реагування на ймовірні протиправні дії, дозволяє спланувати та розпочати здійснення правового впливу на свідомість суспільства способами, методами та засобами правового виховання.

Водночас, О. Безпалова підкреслює, що гармонійне поєднання зовнішнього та внутрішнього просторів правоохорони та юстиції в сфері безпеки й свободи реалізації прав і свобод людини і громадянина безперечно слугуватиме надійним фундаментом побудови ефективної системи

попередження правопорушень в усіх сферах соціального буття.

Водночас, на нашу думку, можливість кооперації сил і засобів у сфері аналітики та тенденцій злочинності, а також спільність та консолідація поглядів і думок щодо способів реагування на них – є запорукою ефективного реагування на виклики перед правовою державністю та міжнародним правопорядком, що систематично знаходиться під загрозою через нові й нові виклики [204].

А. Калайда, підкреслює, що серед основних переваг адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва поліції в зарубіжних державах є такі як: організація спільного освітнього простору в сфері налагодження інституту міжнародного співробітництва в різних сферах їхньої діяльності; налагодження партнерських міжнародних взаємовідносин у сфері експертно-криміналістичного забезпечення між науково-дослідними експертно-криміналістичними установами; забезпечення глибокої та системної взаємодії Департаменту міжнародного співробітництва МВС України з іншими міжнародними поліцейськими відомствами та службами; активне впровадження електронної взаємодії між підрозділами; налагодження міжнародних механізмів щодо проведення оперативно-розшукової діяльності; започаткування етичного кодексу для поліцейських з питань етичних стандартів міжнародного поліцейського співробітництва [66, с. 115-120].

Водночас, запропоновані шляхи впровадження зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності поліції є досить ефективними з точки зору обраного науковцем напрямку й предмету дослідження, водночас, на нашу думку, до основних напрямів впровадження зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності поліції та можливості його використання в Україні належить: необхідність гармонізації міжнародного законодавства та законодавства України в частині, що не суперечить, а також імплементація норм європейського законодавства (з огляду на євроінтеграційні намагання) та внесення змін до нормативно-правових актів України; забезпечення створення

єдиного інформаційного простору щодо тенденцій правопорушень, а також способів, засобів і методів роботи з населенням щодо запобігання їм; запровадження широкого використання практик відновного правосуддя та створення єдиної системи реагування на факти рецидивів злочинності та повторності в зазначеному контексті.

Водночас, ми вважаємо, що найбільш ефективно можна динамізувати процес удосконалення механізму адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності поліції шляхом аналізу конкретних прикладів здійснення такої діяльності в провідних країнах світу, що в свою чергу дозволяє вирішувати питання щодо застосування чи не застосування його в національній превентивній практиці.

До кола країн, досвід яких перш за все належить проаналізувати та оцінити з позиції ймовірного впровадження в національну правову систему, на нашу думку слід віднести Сполучені Штати Америки, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, Французьку Республіку та Республіку Грузію. Однозначність вибору відповідних держав, може бути дискусійною, що в свою чергу зумовлюється низкою факторів, проте вказані країни були обрані з огляду на стратегічне й довготривале партнерство та значні успіхи в розбудові демократичних інституцій, стали позицію щодо імплементації верховенства права в діяльність органів державної влади, а також суттєві напрацювання (зокрема, в стислі терміни, щодо Грузії) в указаних попередньо напрямках державного та правоохоронного будівництва.

Про необхідність дослідження досвіду обраних країн стверджує також О. Ульянов, О. Ніколаєв та інші автори навчального посібника «Профілактична (превентивна) діяльність патрульної поліції», оскільки в країнах з фрагментарною та інтегрованою моделями правоохоронних систем (США, Великобританії, ФРН, Канаді, Швейцарії, Австрії, Австралії і деяких інших) поліцейськими силами, підпорядкованими місцевій владі, виконується найбільша частина повсякденної роботи з підтримки громадського порядку і боротьби зі злочинністю. Будучи найбільш наближеним до населення органом

виконавчої влади, поліція виконує різноманітні функції з «обслуговування» інтересів конкретних територіальних співтовариств: забезпечує нагляд за безпекою дорожнього руху, санітарним і екологічним станом населених пунктів, порядком у місцях вуличної торгівлі, виконанням розпоряджень місцевих органів влади [173]. Такий формат комунікації між місцевою владою та поліцією на місцях, передбачає у тому числі низку превентивних функцій, котрі здійснюються спільно з відповідними органами, уповноваженими на це поліцейськими конкретних підрозділів, що на нашу думку становить значний науковий інтерес у відповідній сфері.

Крім цього, О. Юнін підкреслює, що в сучасних розвинених країнах поліція має високий соціальний рейтинг, що пов'язане насамперед з укоріненою в суспільстві прихильністю до демократичних цінностей, довірою до держави та її інститутів, переконаність у тому, що поліція досягає максимуму в ситуації, що складається, і одночасно неприйняття властивих авторитаризму методів зняття кримінальної напруженості, котрі неминуче пов'язані із серйозним і масовим обмеженням прав і свобод особи. Саме соціальний рейтинг поліції є найбільш об'єктивним критерієм визначення ефективності її діяльності [242]. Це, на нашу думку слугує змістовним підтвердженням того, що саме досвід роботи поліції розвинених демократій має бути застосований в українському просторі. Він дасть змогу, спираючись на низку демократичних основ вибудувати таку систему взаємодії, що дозволить ефективно та безпроблемно реагувати на правопорушення до моменту їх вчинення, що й складає превентивну діяльність в Національній поліції України та поліціях зарубіжних країн.

Сполучені Штати Америки (США). На нашу думку досвід США, може бути корисним з точки зору нетипової для інших країн системи побудови поліції, як центрального органу правопорядку в країні, що в свою чергу виконує низку важливих функцій і залишається ефективною в таких обставинах.

К. Солнцева звертає увагу на відсутності вертикальної побудови системи

Національної поліції у США, де поліцейська діяльність організована від центральних органів до місцевих, натомість, констатується факт наявності інституційної самостійності відповідних підрозділів із урахуванням державного устрою штатів США, котрі не перебувають в безпосередній залежності один від одного [249]. Це не означає, що державна поліція не представлена загалом, проте поліцейські підрозділи, що здійснюють свої повноваження на федеральному рівні, жодним чином не впливають на організацію роботи та діяльність поліції штату, міста чи містечка. Крім цього, структурно поліція організована таким чином, що з загальної кількості поліцейських у країні більше 50% складають поліцейські офісу шерифа, що дислокуються в залежності від територіальної одиниці обслуговування та здійснюють здебільшого сервісні та превентивні функції, пов'язані з профілактикою правопорушень, а також інформаційно-роз'яснювальною роботою.

Підтвердженням цьому є дослідження Б. Логвиненко та І. Кравченко, котрі зауважують на досвіді США, щодо організації просвітницької роботи поліції в контексті комунікації з місцевими жителями, що полягає в можливості громадян звернутись до приймальної поліцейського відділу для викладу своєї проблеми, прохання чи подання скарги, що згодом було трансформовано в центри інформації з питань безпеки міста, взаємодії та комунікації між поліцією і населенням, що стало точкою відліку для активізації превентивного наряду в діяльності поліції та стало підґрунтям для створення таких майданчиків як «Центр превенції злочинності» (Crime Prevention Center) (1988 рік) [35]. На нашу думку, такий спосіб правового виховання та залучення населення до протидії та боротьби злочинності є найбільш ефективним, адже саме громада зацікавлена в ефективній діяльності поліції та зобов'язана вказувати на проблемні питання та неточності в відповідній діяльності. В свою чергу, підрозділи поліції, перш за все, мають звертати увагу на зазначені акценти, ефективно перевіряти інформацію, що надійшла та працювати з особами, що ведуть антисоціальний образ життя, деструктивно впливають на інших членів соціуму.

Ю. Карпінець, звертає увагу на дії трьох моделей превентивної діяльності: модель суспільних установ, модель безпеки індивідуума і модель впливу через навколишнє середовище. На федеральному і місцевому рівнях реалізуються програми попередження правопорушень. У деяких штатах участь громадян у зміцненні правопорядку дозволила знизити кількість пограбувань на 30%. Тут використовується винагорода за інформацію, що має оперативно-профілактичне значення [70]. На нашу думку, саме такий підхід, заохочувального впливу поліції на діяльність в громаді та взаємодію з нею, необхідно запроваджувати в Україні. Саме ефективна співпраця з населенням на засадах партнерства дає необхідний превентивний результат, зменшує перелік факторів і ризиків, що є корелянтами та впливають на віктимність.

К. Солнцева також звертає увагу на видову діяльність поліції США, котра базується на інституційному підході, а саме, щодо превентивних заходів поліцейської діяльності США цікавими для впровадження в діяльність української поліції є: обслуговування навчальних закладів (шкіл, коледжів, університетів), взаємодія з громадськими організаціями та об'єднаннями громадян з метою створення груп допомоги поліції та охорони правопорядку на вулицях, активне спілкування з різними верствами населення [249]. Ми вважаємо таку позицію цілком обґрунтованою та необхідною, оскільки саме першопочатковий вплив на свідомість члена суспільства, ще зі шкільних ранніх років, закладає надійний фундамент для подальшої роботи та забезпечує несформовану особистість від деструктивних впливів інших індивідів.

Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії (Великобританія). На нашу думку, досвід Великобританії є одним із найбільш адаптивних до Українських реалій і ефективним із точки зору взаємодії та комунікації з суспільством, у контексті дотримання прав і свобод людини і громадянина.

Наприклад, М. Колодяжний також звертає на це увагу, зазначаючи, що попри те, що поліцію Великобританії можна назвати основним суб'єктом запобігання злочинності, вона здійснює не лише репресивну функцію,

пов'язану із затриманням злочинців, розкриттям злочинів, а й реалізує соціально-обслуговуючі та інформаційні напрями роботи, спрямовані на підвищення у громадськості довіри до правоохоронних органів та розширення участі першої у діяльності із запобігання злочинам [81, с. 322]. Ми також вважаємо, що запровадження інформаційних і обслуговуючих напрямів роботи має бути пріоритетним у діяльності поліції будь-якої цивілізованої держави, адже запобігання правопорушенням, превенція у цьому напрямі є набагато менш небезпечною ніж фактичне припинення вчинення протиправного посягання та затримання правопорушника, з подальшим його покаранням.

У Великобританії нині діє низка державних програм, спрямованих на підтримку дій поліції та взаємодію громади та поліції, а також розширення сервісних та соціальних функцій поліції, однією з яких є запроваджена 1988 року державна програма «Переймаючись злочинністю» (Crime Concern), що охоплює такі напрями роботи, як допомога жертвам злочинів, патрулювання добровольців у громадських місцях, організація сусідського спостереження у житлових кварталах та сповіщення поліції про підозрілих осіб та інформацію щодо вірогідного правопорушення, взаємодію приватних суб'єктів із поліцією через ініціативне (а не за рішенням суду) надання інформації поліції, зафіксованої камерами відеонагляду приватних суб'єктів (громадян, підприємств, ін.), поліпшення відеоспостереження та освітлення на вулицях тощо [248, с. 143]. Ми вважаємо, що побудова системи превентивної діяльності спільно з населенням є інструментом котрий має всі необхідні елементи для врегулювання проблеми злочинності на локальному рівні – рівні громади, що автоматично виводить роль і місце (адаптуючи до національного законодавства) дільничного офіцера поліції (поліцейського офіцера громади) на більш високий і ефективний рівень.

На думку С. Миронюк, запобігання злочинності та підвищення кримінологічної поінформованості британців про злочинність та реалізації сервісної функції поліції є одним із найбільш пріоритетних у діяльності поліції Великобританії. Так, наприклад, однією з суттєвих превентивних програм щодо

стрімко наростаючому обсягу злочинності стало запровадження електронного сервісу під назвою «Карта злочинності», сутність якого полягає у можливості для будь-якого користувача мережі Інтернет оцінити рівень криміногенності у будь-якій частині столиці Великобританії. Зокрема, сервіс дає змогу: визначити рівень та динаміку злочинності у певній частині Лондона; виявити найбільш поширені злочини чи делікти відповідного району; порівняти показники злочинності теперішнього часу із попередніми періодами; отримати інформацію про працівників поліції, які обслуговують відповідний район (прізвище, ім'я, посада, звання, фото, контактні телефони, години прийому тощо) [121, с. 153-159]. На нашу думку, запровадження такої карти, змістовно доповнило б концепцію безпечного міста, села, селища, оскільки, перш за все – впровадження сервісів електронного урядування є одним із пріоритетних напрямів державної політики не лише в поліцейській діяльності, а й у розвитку місцевих адміністрацій та органів місцевого самоврядування. Поінформованість суспільства щодо рівня злочинності в тому чи іншому районі, чи населеному пункті загалом уможливить більш ефективне реагування на такі прояви, а також впливатиме на віктимізацію та укріплюватиме довіру громади до поліції в конкретній адміністративній одиниці (від найменшої до найбільшої).

Французька Республіка (Франція). Слід звернути увагу на те, що хоч досвід Франції, щодо запровадження державних і регіональних проєктів у галузі превентивної діяльності не є новим у результаті аналізу досвіду США та Великобританії, відмінним і характерним для французької правової системи є те, що такі програми, одними з найперших у світі, почали впроваджуватись у Франції.

На думку дослідника А. Вівекенса, попередження злочинності у Франції завжди пов'язане з політикою, спрямованою на вплив на неблагополучні міські райони, з подвійним підходом: дії соціального характеру, з одного боку, і урбанізм (відродження міст), з іншого. Виникнення ситуаційної профілактики пов'язане зі застосуванням підходу «безпечний урбанізм» або «підвищення

якості громадського простору». Також недавнім часом із метою підвищення якості громадського простору активно реалізується концепція «Цивільні навички. Ввічливість», що є передумовою ввічливого використання публічного простору та спрямовано на зменшення ризику виникнення девіантної поведінки серед людей, а також допомагає цивілізовано вирішувати конфлікти [253]. На нашу думку, такий вплив державних інституцій на питання превентивної діяльності, перш за все має використовуватись галузевими підрозділами поліції та поліцією на місцях (підрозділами дільничних і поліцейських офіцерів громад), що суттєво вплинуло б на рівень правової культури населення як фрагментарно так і в загальногеографічному соціальному контексті.

Крім цього, належить підкреслити на сучасних підходах до питання організації превентивної діяльності, як одного з ключових напрямів правоохорони у Франції, що в свою чергу базується на дерегуляції та демонополізації ролі органів правопорядку в контексті превентивної діяльності з огляду на сучасні правоохоронні тенденції. Водночас, важливим аспектом у цьому є комплексний підхід, системне здійснення правовиховного впливу на об'єктів такої превентивної діяльності самим суспільством. Таким чином, кожен соціальний елемент впливає на здійснення превентивної діяльності як власною поведінкою так і інформуючи поліцію про девіантні прояви окремих індивідів.

Саме такий підхід виводить загальнодержавні та регіональні спільні громадсько-поліцейські програми на новий рівень застосування, відкривають нові можливості щодо кола інструментів здійснення превентивної діяльності та суттєво розширюють перелік правовідносин, на які вони впливають.

Українські дослідники неодноразово звертали увагу на тому, що одним із найбільш яскравих прикладів застосування й використання відповідного інструменту є запровадження програми дій щодо поліпшення запобігання насильству над жінками, побутовому насильству і підтримки жертв, котра спрямована на сприяння більш чіткому визначенню і посиленню місцевих профілактичних механізмів, спрямованих на жінок, які стали жертвами, а також

розвиток служби соціальних працівників у поліції та жандармерії. Цей вид насильства є однією з перших причин превентивного втручання з боку поліції і жандармерії [246]. В цілому, домашнє насильство не лише щодо жінок, є одним із найбільш пріоритетних напрямів державної правоохорони та обов'язковим елементом у діяльності, серед інших – Національної поліції України. Крім цього, щодо питання виявлення фактів домашнього насильства, суттєвою є участь громади в цьому процесі, оскільки, як правило, повідомляють про факт сварки чи бійки вдома – саме сусіди. Превентивний вплив поліції в даному випадку повинен полягати в комплексі заходів з роз'яснення потерпілому (потерпілій) та кривднику правил поведінки та наголошення на важливості недопущення таких проявів, а в разі відсутності комунікації та порозуміння – застосування запобіжних поліцейських заходів примусу, як терміновий заборонний припис кривднику чи інші види.

Загалом, слід звернути увагу на тому, що також досить популярним у країнах Європейського простору, що продемонстрував досвід Франції, є запровадження праввідносини суспільства превентивних програм, ефективність яких було доведено багаторічним використанням. Наприклад, у Європейському союзі, діють такі програми як: «Сусідський нагляд» (neighborhood watch), «Програми профілактики злочинності через організацію зовнішнього оточення (Розбиті вікна)» (crime prevention through environment design (broken windows)), «Зупинимо злочинність» (crime stoppers), «Реагуй. Повідомляй. Не будь поблажливим» (Reaguj. Powiadom. Nie toleruj), спеціалізовані технічні програми, програми безпеки для окремих соціальних груп: дітей, підлітків, комплексні програми із соціально-економічного розвитку територій (Weed and segd, Safety City) [67], що на нашу думку є надзвичайно ефективним у сучасних демократичних реаліях та з урахуванням стрімких демократичних тенденцій.

Республіка Грузія (Грузія). Належить, на нашу думку, перш за все підкреслити, що Грузія є однією з молодих демократій, котра за стислий термін зробила можливим реалізацію питання щодо впровадження принципу

верховенства права та законності, а також інших принципів діяльності та розбудови демократичних держав.

Права і свободи людини і громадянина в Грузії, за словами самих грузинських дослідників-юристів, а також самих правоохоронців перебували у вкрай небезпечному стані, систематично могли порушуватись, а також зазнавати посягань з боку як держави, так і низки соціально-маргінальних верств населення. Водночас, низка державницьких реформ і законодавчих змін, поєднані з потужною превентивною (зокрема роз'яснювальною) роботою органів правопорядку дали бажаний результат у окреслених цілях.

Превентивна діяльність поліції Грузії регулюється низкою нормативно-правових актів, чільне місце серед яких посідає Закон від 04 жовтня 2013 року «Про поліцію», котрим, серед інших правоохоронних функцій поліцейський не лише наділяється правом провадити таку діяльність, а й певною мірою зобов'язується, в межах власної компетенції забезпечувати реалізацію превентивного напрямку роботи.

Водночас, деякі форми здійснення превентивної діяльності, наприклад, превентивний захід, здійснений у формі індивідуального адміністративно-правового акта, підлягає оскарженню в порядку, встановленому адміністративним законодавством Грузії, в адміністративному органі, який її застосував, за наявності в зазначеному органі вищої посадової особи по відношенню до посадової особи, яка її застосувала [132; 106].

Крім цього, В. Чумак, до однієї з найбільш ефективних форм превентивної діяльності відносить здійснення роз'яснювально-превентивної роботи. Науковець підкреслює, що аналізуючи нормативно-правову базу законодавства Грузії та країн Балтії, під роз'яснювально-превентивною діяльністю поліції убачається комплекс взаємоузгоджених та взаємообумовлених заходів превентивного характеру, що полягають у проведенні профілактичних і роз'яснювальних бесід з населенням та уразливими його верствами з актуальних питань сьогодення для недопущення проявів правопорушень, їх профілактики, а також захисту основоположних

прав і свобод людини та громадянина [233]. На нашу думку саме формат роз'яснювально-превентивної роботи матиме найбільш результативний ефект впливу на свідомість суспільства стосовно неприпустимості вчинення правопорушень. Здійснення такої роботи системно, завчасно та комплексно врегулює низку питань, пов'язаних із відсутністю правового виховання, правовим нігілізмом, впевненістю окремого кола осіб у безкарності за вчинення правопорушень та ряд інших важливих проблем.

Більш детально, Закон Грузії «Про поліцію», визначає наприклад перелік превентивних заходів та їх здійснює їх правове регулювання, що не суттєво відрізняється на сьогоднішній день від нормативних основ діяльності Національної поліції України, оскільки українська реформа поліції, перш за все брала свій початок із досвіду Грузії, проте в порівнянні відповідних законів, все ж наявні деякі розбіжності.

Наприклад, відповідно до Закону «Про поліцію» Грузії, поліція з метою запобігання загрози суспільній безпеці і правопорядку або припинення їх порушення застосовує в межах своєї компетенції такі превентивні заходи: опитування особи; ідентифікацію особи – зняття відбитків пальців і долонь, зйомка фотознімка, фіксування характерних фізичних ознак, вимірювання зросту, запис голосу, фіксування інших біометричних даних; запрошення особи – поліція має право для бесіди запросити особу в орган поліції шляхом повідомлення за наявності достатніх підстав вважати, що особа володіє необхідною для поліції інформацією, яка допоможе їй у виконанні своїх функцій, або для необхідності здійснення заходів щодо ідентифікації іншої особи; поверхневу перевірку і огляд; спеціальну перевірку і огляд; вимогу покинути місце і заборону на вхід на конкретну територію; обмеження пересування особи або транспортного засобу або фактичного володіння річчю; застосування автоматичної фототехніки (радару) і відеотехніки; створення і використання технічних засобів; здійснення оперативно-розшукових заходів [132].

Водночас, на нашу думку, не всі до вказаних заходів, спираючись на

національне законодавство можуть бути віднесені до категорії «превентивних», оскільки поверхнева перевірка і огляд та спеціальна перевірка і огляд, перш за все передбачають низку дій необхідних для виявлення речі, а також для встановлення природи речі, що в свою чергу не можна здійснювати необґрунтовано, й у поліцейського має виникнути підозра щодо ймовірного протиправного діяння громадянина.

Крім цього, здійснення оперативно-розшукових заходів, котрі здебільшого носять негласний «інформуючий» для підрозділів поліції формат, також не повною мірою відповідають поняттю превентивної діяльності, оскільки безпосередньо на волю суб'єктів не впливають ні з точки зору попередження вчинення, ні з точки зору здійснення правового виховання тих осіб, які ймовірно планують правопорушення й осіб, що можуть стати свідками/очевидцями чи просто об'єктами превентивної діяльності.

Таким чином, на підставі проаналізованого належить узагальнити й підкреслити, що зміст і сутність превентивної діяльності в зарубіжних країнах, може дещо відрізнятись від цього явища на території України, кожна держава самостійно та незалежно підходить до питання визначення змістовного наповнення відповідної категорії.

Здебільшого, в країнах сталих демократій наявні багаторічні практики попередження злочинності та профілактики правопорушень, й кожна з них вирішує ці питання по різному. Так, серед можливих шляхів імплементації відповідного досвіду в національну правову систему, на нашу думку, найбільш логічним було б використання низки превентивних програм, що спрямовані на забезпечення суспільства від ряду деструктивних факторів і впливають на правосвідомість з раннього віку.

Крім цього, завжди актуальними залишаються загальні методи правового регулювання в адміністративному праві – переконання та примус, котрі, шляхом встановлення додаткових обов'язків, заборон чи в спосіб проведення системної роз'яснювальної роботи та заходів допомагають досягти бажаного позитивного результату.

3.2. Напрямки вдосконалення адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності Національної поліції України

На сьогоднішній день, питання системного вдосконалення адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності Національної поліції України, є досить актуальним питанням, з огляду на зміну вектору розвитку системи правопорядку з каральної на заохочувальну та впорядкувальні системи впливу.

Цілком зрозумілим, у результаті аналізу попередньо окреслених матеріалів підрозділів дисертаційного дослідження, що однаково широко необхідно розглядати питання як адміністративно-правового механізму превентивної діяльності так і функційної його характеристики – адміністративно-правового регулювання. Саме тому, потребує уточнення питання щодо напрямків удосконалення.

В. Кукоба та інші дослідники, звертають увагу на те, що будь-який розвиток фактично означає незворотну та чітко спрямовану, закономірну зміна матерії і свідомості в певному напрямі, що означає незворотну трансформацію певного об'єкта – рух уперед [98, с.75], що дозволяє інтерпретувати відповідну категорію на предмет дисертаційного дослідження та ствердити, що напрями в питанні розвитку, є фрагментарними векторами просування певного процесу до більш досконалої форми. Водночас, питання конкретних напрямів у контексті розвитку адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності Національної поліції України, враховуючи попередні напрацювання вітчизняних і зарубіжних дослідників все ще потребує деталізації та аналізу.

Так, статтею 1 Закону України «Про Національну поліцію» визначається, що поліція є одним із центральних органів, що протидіє злочинності, охороняє права і свободи людини, підтримує публічну безпеку і порядок [165]. Відповідно, логічним є зазначення про необхідність спрямування векторів розвитку адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності

Національної поліції України, таким чином, щоб вони корелювались із її завданнями.

Слід також звернути увагу на важливості адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності Національної поліції України, оскільки вона пов'язується із такими фундаментальними цінностями як національна безпека, що в контексті тлумачення статті 12 Закону України «Про Національну безпеку України» відносить до складу сектору безпеки і оборони, поряд із Міністерством оборони України, Збройними Силами України також і Міністерство внутрішніх справ України, Національну гвардію України, Національну поліцію України [164]. Зазначаємо, що в такий спосіб, діяльність Національної поліції України, зокрема й превентивна діяльність, котра визначається одним із основних напрямів роботи для всіх, без виключення органів правопорядку виходить на якісно новий рівень, що безпосередньо потребує своєчасного забезпечення її розвитку за всіма можливими напрямками.

А. Жбанчик, також звертає увагу на те, що в основі успішної діяльності Національної поліції лежить превентивна діяльність, тобто діяльність, спрямована на запобігання правопорушенням. Адже завжди легше запобігти, ніж усунути негативні наслідки протиправного діяння. Ефективне провадження відповідної діяльності позитивно відображається на динаміці криміногенної ситуації в державі, а отже і на стані національної безпеки [55]. На нашу думку, хоч ефективне провадження превенції поліцією й є запорукою укріплення інституту прав і свобод людини і громадянина, превентивна діяльність, однозначно не може бути визнана «легшою», що зумовлюється низкою комплексних заходів, методів і способів, які необхідно здійснювати системно, своєчасно та спираючись на значний пласт інформаційно-аналітичних матеріалів.

Я. Посохова, акцентує також увагу на тому, що основним призначенням поліції є захист життя, здоров'я, прав і свобод громадян, а одним з основних напрямків її діяльності виступає попередження і припинення злочинів та адміністративних правопорушень, тому на сучасному етапі для працівників

поліції дуже важлива їхня професійна готовність і здатність діяти у різних умовах оперативної обстановки. Така спеціальна функція поліцейських як здатність здійснювати превентивну (профілактичну) поліцейську діяльність потребує від особистості працівника поліції неабияких знань, умінь, навичок та всебічну розвиненість. Аналіз превентивних функцій працівників поліції показав, що даний вид діяльності в значній мірі визначається її психологічним змістом [145]. Що на нашу думку додатково обґрунтовує складність здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України, оскільки в процесі фактичного припинення вчинюваного правопорушення – переважно застосовується примус, котрий обмежується рамками законодавства та межами повноважень посадової особи в конкретній ситуації, у той час як метод переконання, що превалює в процесі здійснення превентивних повноважень, потребує неабиякого креативу, обізнаності в низці соціальних процесів, психологічної, моральної та професійної готовності до здійснення таких заходів.

Наприклад, окремі вчені вважають, що удосконалення превентивної діяльності органів поліції є частиною розвитку правоохоронних органів нашої держави загалом, що зумовлює необхідність оновлення механізму правового регулювання в цілому й адміністративно-правового зокрема, а також поетапного створення системи управління в галузі роботи правоохоронних органів, яка забезпечить становлення України як високорозвиненої європейської держави з високим рівнем життя, соціальної стабільності, культури та демократії, а головним пріоритетом її діяльності буде служіння народу, національним інтересам, взаємодії з населенням країни тощо [237]. Що підтримується нами цілковито, оскільки питання належної організації функціонування системи правопорядку, котра має серед кола своїх повноважень та обов'язків – забезпечення реалізації (чи безпосереднє здійснення) превентивних заходів є першочерговим і таким, що відноситься до предмета адміністративного права, й є елементом адміністративно-правового механізму.

Крім цього, на думку І. Бондаренка, реформування правоохоронних органів, зокрема поліції має здійснюватися згідно з основними напрямками, визначеними концептуальними документами з проблем загальнодержавного реформування, та покликано забезпечити комплексний і поетапний підхід до розвитку цих органів на найближчу та віддалену перспективи. Реальні досягнення у формуванні напрямів оптимізації управлінської діяльності в системі правоохоронних органів (органів поліції) на регіональному рівні можуть бути отримані через структурну реорганізацію механізму управління, зміни функцій, компетенцій і методів діяльності структурних їх підрозділів, удосконалення організаційних основ функціонування механізму цих відомств, ефективної діяльності громадських інститутів у системі поліцейських органів [25]. Що на нашу думку цілком відповідає дійсності, та активній діяльності органів державної влади із затвердження програм розвитку, планів із реалізації низки концепцій, котрі базуються на розумінні основоположних прав і свобод людини і громадянина, котрі є центральним елементом у механізмі забезпечення правопорядку в будь-якій сучасній, демократичній, правовій державі.

Доцільним, на нашу думку, буде акцентування уваги на Стратегії старого розвитку «Україна – 2020» метою якої є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід держави на провідні позиції у світі та реалізація якої передбачена за декількома напрямками або векторами розвитку, одним з яких є вектор безпеки – забезпечення гарантій безпеки держави, бізнесу та громадян, захищеності інвестицій і приватної власності. Особлива увага в системі заходів передбачених відповідною концепцією приділяється безпеці життя та здоров'я людини, що неможливо без ефективною медициною, захищеності соціально вразливих верств населення, безпечного стану довкілля, безпечних харчових продуктів та промислових товарів [166]. Водночас, станом на сьогодні, затверджено Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року (указом Президента України від 30 вересня 2019 року №722/2019, котрі також передбачають низку аналогічних положень, щодо стійкого та централізованого

розвитку системи правопорядку з позиції недопущення вчинення правопорушень, проведення системної роз'яснювальної роботи та інших превентивних заходів.

Зазначимо та підтримаємо позицію М. Діденко про те, що вчені по різному бачать шляхи й напрями удосконалення превентивної діяльності поліції, що обумовлено перш за все широтою відповідної галузі діяльності, а також плюралізмом шляхів, способів і напрямів її удосконалення з огляду на фрагментарну її диспозитивність.

М. Діденко підкреслює, що наприклад, окремі вчені вважають, що удосконалення превентивної діяльності органів поліції є частиною розвитку правоохоронних органів нашої держави загалом, та полягає в необхідності оновлення механізму правового регулювання в цілому й адміністративно-правового зокрема, а також поетапному створенні системи управління в галузі роботи правоохоронних органів, яка забезпечить становлення України як високорозвиненої європейської держави з високим рівнем життя, соціальної стабільності, культури та демократії, а головним пріоритетом її діяльності буде служіння народу, національним інтересам, взаємодії з населенням країни тощо [49].

І. Кравченко здійснювала дослідження превентивної діяльності крізь призму діяльності підрозділів патрульної поліції, котрі серед переліку своїх функцій також мають низку превентивних повноважень. І. Кравченко, підкреслює, що вдосконалення окремих елементів адміністративно-правового механізму превентивної діяльності неможливо в хаотичному порядку й повинно здійснюватися виключно в системному (визначеному в конкретних напрямках) порядку, до кола яких, пропонує віднести: підвищення професійної організації діяльності патрульної поліції; удосконалення нормативно-правової основи діяльності Національної поліції України в цілому та патрульної поліції зокрема; забезпечення якісного відбору і навчання кадрів для патрульної служби [91]. Так, нами також підтримується відповідна позиція та вказується на те, що питання кадрового забезпечення, організаційно-правовий аспект, перш

за все базуються на нормативно-правовій забезпеченості відповідних процесів, що автоматично виділяє відповідний напрям на більш важливий щабель.

Безперечно, на нашу думку, одним із найбільш логічних висновків є те, що кожен напрям удосконалення необхідно сформулювати та обґрунтувати, розробивши при цьому низку заходів, що мають впливати на оптимізацію діяльності за вказаним напрямом. Серед кола відповідних напрямів, однозначно має бути виділено організаційний, нормативно-правовий, інформаційно-аналітичний. Також можливе обґрунтування супутніх і більш досконалих напрямів, на кшталт матеріально-технічного чи цифрового.

Крім цього, якщо обґрунтовувати питання щодо напрямів оптимізації функціонування адміністративно-правового механізму превентивної діяльності, належить суттєву увагу звернути на вже діюче нормативно-правове підґрунтя в відповідній галузі.

Так, Національною стратегією реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року забезпечується низка превентивних заходів до реалізації котрих задіюються не лише підрозділи Національної поліції України, а й супутні служби, в тому числі в сфері юстиції. Основними факторами, що впливають на формування протиправної поведінки дітей, є негативне (криміногенне, протиправне тощо) оточуюче середовище, в якому зростають діти та під впливом якого формується: їх світогляд, моральні цінності та особистості; бажання до самореалізації та утвердження авторитету серед однолітків; недостатній рівень виховання та правової освіти; відсутність розуміння наслідків своїх вчинків, а також відсутність доступних програм організації дозвілля [167]. На нашу думку, такий підхід безпосередньо взаємопов'язується зі здійсненням роз'яснювально-превентивної роботи в поліцейських службах інших країн, що безперечно дозволяє реалізувати превентивну функцію найбільш ефективним способом.

Ще одним суттєвим напрямом у превентивній діяльності Національної поліції України є реалізації принципів і стандартів правоохоронної діяльності (у тому числі превентивного сегменту) відповідно до Концепції запровадження

в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів, визначається заміна застарілої реактивної моделі поведінки при забезпеченні публічної безпеки та порядку в разі проведення масових заходів новою, проактивно орієнтованою [158], що також безпосередньо відноситься до переліку напрямів удосконалення превентивної діяльності Національної поліції України, проте за інституційним, а не загальним підходом, оскільки такий нормативний документ спрямований на оптимізацію всіх напрямів (і організаційного й нормативного та інших) у площині діяльності одного підрозділу поліції чи в межах конкретного напрямку роботи.

В операційному документі (концепції) безпосередньо зазначається, що досягнення поставлених цілей, перш за все уможлиблюється в спосіб урахування керівних принципів (верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищою цінністю та визначається зміст і спрямованість діяльності держави), а також інтеграції практики Європейського суду з прав людини в діяльність кожного поліцейського окремо. Крім цього, серед інших указується, що права і свободи людини і громадянина, а також виконання вимог міжнародних договорів України є обов'язковими елементами сприяння у реалізації всіх без виключення напрямів превентивної діяльності [158]. Що на нашу думку, цілком кореспондується з цілями й ідеями правової державності та забезпечує синергію національного та міжнародного (європейського) законодавств.

Таким чином, на підставі запропонованих позицій учених, а також стратегічних операційних нормативно-правових актів у галузі превентивної діяльності, належить виокремити, такі напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності Національної поліції України, як: організаційний; нормативно-правовий; інформаційно-аналітичний. Що в свою чергу потребує суттєвого опрацювання на фрагментарному рівні з метою поглиблення та розширення розуміння меж

застосування відповідних категорій у контексті дії адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України.

Організаційний напрям вдосконалення адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності Національної поліції України.

Організація роботи як будь який процес у системі менеджменту в органах державної влади загалом і правопорядку зокрема, відіграє чи не найважливішу роль, оскільки в незалежності від широти регламентованого законодавством правового поля, виключно належна організація відповідної діяльності, розподіл кола повноважень, вибір найбільш ефективних інструментів і способів, засобів найбільш результативно впливає на досягнення поставленої мети.

Крім цього, визначення змісту та сутності поняття «організаційне забезпечення» в наукових колах є неоднозначним, так Н. Коваленко стверджує, що воно має щонайменше чотири підходи, одним із яких визначається як складний комплекс стійких, свідомо створених зв'язків та взаємодії елементів виробничо-управлінської системи, які виникають у процесі функціонування та розвитку підприємства [74], що в цілому відображає процес забезпечення діяльності будь-якого комплексного підприємства (органу влади) чи, в загальному – юридичної особи. Крім цього, приналежність даного напрямку до створення зав'язків і «каналів» взаємодії, уможлиблює вихід на більш високий рівень в питаннях досягнення позитивних результатів.

Поряд із цим, М. Єрмошенко досліджуючи динамічний процес розвитку промисловості, підкреслює увагу дослідників на тому, що організаційне забезпечення полягає в створенні всіх необхідних умов для нормального функціонування, забезпечення кадровими, фінансовими, матеріально-технічними та іншими ресурсами, спрямованих на створення умов для здійснення діяльності [54, с. 62]. На нашу думку, чітке перерахування напрямків організаційного забезпечення, перш за все, може суттєво звузити відповідний функціонал, оскільки дана категорія є досить універсальною. Поряд із цим, зазначення таких важливих складових як кадрове, ресурсне та інше забезпечення з приналежністю їх до категорії організаційних,

фрагментарно є логічним, проте деякі напрями (фінансовий і матеріально-технічний), на нашу думку мають самостійні предметно-об'єктні характеристики.

В. Андреева, звертає увагу на те, що її позиція полягає в визначення організаційного забезпечення, як положень, інструкцій, наказів, кваліфікаційних вимог та інших документів, що регламентують організаційну структуру роботи системи і їх взаємодію з комплексом засобів системи [15, с. 78], проте на нашу думку, відповідне визначення чітко дублює розуміння нормативного чи нормативно-правового напрямів удосконалення діяльності будь-якого механізму, що в свою чергу є неприпустимим, адже в сучасних умовах правової державності, нормативна складова – є законодавчим і формальним базисом здійснення певної діяльності, у той час як реалізація фрагментарних завдань й забезпечення щоденного виконання обов'язків у галузі превентивної діяльності – є предметом управлінського (адміністративного) процесу.

Найбільш влучною, на нашу думку, є позиція В. Галуцька, котрий аналізуючи певні аспекти наукової організації праці слідчих національної поліції вважає, що організація роботи органів досудового розслідування передбачає ефективну участь відповідних суб'єктів у захисті особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охороні прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження шляхом: здійснення розгляду заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення; внесення відповідних відомостей про їх вчинення до Єдиного реєстру досудових розслідувань; проведення всебічного, повного та неупередженого досудового розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до відповідної підслідності у порядку, передбаченому КПК України; вжиття своєчасних заходів для забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальними правопорушеннями [38]. Таким чином, перераховуючи конкретні завдання діяльності відповідного підрозділу автор зазначає на фундаментальній особливості організаційного напрямку, що слугує підґрунтям для здійснення

покладених обов'язків і повноважень, без якого здійснення таких повноважень є неможливим, або їх ефективність рівнозначна бездіяльності.

Водночас, щодо самостійності організаційного напрямку серед шляхів удосконалення дії будь-якого правового механізму, у тому числі крізь призму превентивної діяльності зазначають також авторитетні дослідники. Так, підкреслюється, що даний підхід забезпечить підвищення рівня, а також централізовану координацію та управління всіма поліцейськими підрозділами для яких превенція є пріоритетом роботи, що в подальшому забезпечить поліпшення їх функціонування в цьому напрямку [103]. Таким чином, автор підкреслює, що організація, як інструмент накопичення трудових ресурсів, керуючись принципом єдино начальства, з можливістю подальшого розвитку управлінського потенціалу крізь призму постановки конкретних завдань й їх розподілу між всіма відповідними учасниками – є ключовим у питаннях організації роботи.

Ще одним суттєвим елементом і аспектом організаційного напрямку удосконалення відповідної діяльності, як зазначає В. Кікінчук є вдосконалення превентивної діяльності поліції крізь призму поглиблення взаємодії із населенням країни, що приведе у відповідність його діяльність головному призначенню держави – забезпеченню прав і свобод людини та підтримки її статусу, як ключової цінності [71]. Відповідна засада тривалий час регламентована законодавством України, а ефективно її використання, як демонструє досвід провідних світових демократій – уможливить досягнення поставлених завдань та призведе до отримання значних результатів у реалізації повноважень пов'язаних із превентивною діяльністю.

Нормативно-правовий напрям вдосконалення адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності Національної поліції України. Сучасні дослідники, спираючись на положення актів законодавства України неодноразово підкреслювали про те, що посадові особи органів державної влади зобов'язані діяти виключно в межах і у спосіб передбачені законодавством України, що буквально забороняє вчинення будь-яких дій

правоохоронцями в галузі превентивної діяльності, котрі прямо не передбачені законодавством. Саме це, на нашу думку суттєво виділяє важливість виокремлення відповідного напрямку в системі правового регулювання галузі превентивної діяльності.

Нормативно-правове регулювання, лежить в основі функціонування будь-якого правового інституту в сучасному демократичному суспільстві, ці основи встановлюються Конституцією України, де чітко визначається, що Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на її основі і повинні відповідати їй. Норми Конституції України є нормами прямої дії [179; 85], що забезпечує дотримання базових демократичних цінностей, таких як рівноправ'я, верховенство права, право на безпечне життя та інші фундаментальні цінності. Відповідно, досягнення поставлених завдань, можливе лише за умови стійкої та системної дії права в його нормативному розумінні.

Бернадін В. звертає увагу на те, що ефективність будь-якого закону, всієї правової системи суттєво залежить від наявності двох обов'язкових складових: законодавства і практики його застосування, що в свою чергу потребують політичної волі, оскільки відсутність необхідного законодавства ніколи не зробить протидію правопорушенням у сфері обігу підакцизних товарів ефективною, а відсутність якісної практики застосування відповідних норм права перетворює закон на декларацію, тобто нормативно-правовий акт без реального механізму правозастосування [21]. Таким чином, нами також підкреслюється увага на тому, що сучасні методи адміністративно-правового регулювання, у тому числі нормативного характеру, перш за все мають на меті не лише передбачення низки елементів правового статусу суб'єкта здійснення превентивної діяльності, а й забезпечення реальної процедури його реалізації.

Інші вчені, визначають, що нормативно-правове забезпечення національної безпеки – процес створення і підтримки в потрібних межах конструктивних організацій нормативно-функціональних характеристик системи національної безпеки за допомогою впливу нормативно-правових засобів [1], що відповідно

формує уявлення про нормативно-правовий напрям удосконалення адміністративно-правового механізму превентивної діяльності, як про перелік правових перемінних, котрі впливають на процес регулювання відповідної галузі.

В. Крутов, максимально формалістично, в контексті дослідження становлення та розвитку недержавної системи безпеки підприємництва підкреслює, що система нормативно-правового забезпечення національної безпеки становить норми Конституції України, а також сукупність законів та підзаконних нормативних актів, що в свою чергу, концентровано відображає зміст розумінні категорії «нормативно-правове забезпечення». Водночас, автор підкреслює, що відповідна система утворює законодавче поле для функціонування системи національної безпеки і виконання нею свого призначення [97]. Наповнення відповідної категорії саме таким змістовним наповненням, відіграє ключову роль в діяльності будь-якого органу державної влади, адже саме за допомогою регламентації конкретного кола повноважень та визначення меж у способах їх реалізації здійснюється превентивний вплив на суспільство, з метою недопущення вчинення правопорушень.

Значна кількість науковців, у власних дисертаційних дослідженнях, підкреслюють, що найбільш необхідним є поліпшення нормативно-правової бази, зокрема в аспекті визначення на законодавчому рівні поняття превентивної діяльності та превентивних заходів. Це дасть змогу поліцейським ліпше розуміти суть превентивної роботи та її цілей, відповідно до чого вони зможуть точніше формувати лінію своєї поведінки та бачити соціальні орієнтири діяльності. Крім того, доцільно також розширити на законодавчому рівні перелік превентивних заходів включивши до нього інформаційно-аналітичну роботу та діяльність дільничних офіцерів поліції із відповідним описом їх призначення [103]. На нашу думку, поліпшення нормативно-правової бази в частині визначення термінології пов'язаної не лише з загальними засадами превентивної діяльності, а й у контексті здійснення її в більш фрагментарних осередках соціального буття, докорінно вплинуло б на

відповідну систему. Крім цього, одним із найбільш недоопрацьованих заходів, у контексті превентивної діяльності є взаємодія з громадою, котра є достатньо дієвим інструментом у запобіганні правопорушенням та широко використовується закордоном.

Так, нормативно-правовий напрям вдосконалення адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності Національної поліції України полягає в забезпеченні збору інформації, щодо найбільш проблемних ділянок у дії відповідного механізму, розробленні ймовірних шляхів їх оптимізації та врегулювання відповідного процесу в спосіб прийняття нормативно-правових актів різного рівня.

Інформаційно-аналітичний напрям вдосконалення адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності Національної поліції України. Інформація, як будь-яка сучасна швидкоплинна категорія носить в собі значну кількість корисних елементів, оскільки свідчить про загальний стан безпеки в суспільстві, а також на підставі її аналізу, дозволяє впливати на останній. Саме тому, аналітика, як базова категорія в контексті обробки отриманої інформації посідає провідне місце, що дозволяє ледь не прогнозувати злочинні тенденції та розділяючи (фрагментуючи) відповідні елементи на різні категорії та за різними критеріями розширювати можливості суб'єкта впливу в відповідному напрямі.

В. Захарова, наприклад, вважає інформаційно-аналітичну діяльність продуктом інтелектуальних, творчих і загально-цивілізаційних тенденцій, що характеризують розвиток людства направлений на формування пріоритетів стійкого розвитку цивілізації та інформатизації [61], що в свою чергу, в тісному взаємозв'язку з розумінням прав людини як суто соціальної категорії та наявним переліком методів впливу на суспільство з метою недопущення протиправних явищ дозволяє укріпити інститут прав і свобод людини і громадянина, не допустивши при цьому утиснення в правах інших осіб і громадян, діючи на випередження.

Поряд із цим, Р. Коваль інформаційно-аналітичне забезпечення характеризує як механізм створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб та реалізації посадових обов'язків органів державної влади на основі формування та використання інформаційних ресурсів, а його основною метою – створення умов для прийняття ефективних державних управлінських рішень [77], що на нашу думку, найбільш точно та змістовно відображає сутність відповідного напрямку вдосконалення, адже в механізмі запобігання вчиненню правопорушень, ключовим аспектом є поінформованість відповідних суб'єктів про ймовірний сегмент посягання, а також достатня обізнаність в можливих методах впливу на неї найбільш безпечними й результативними способами.

В. Глушкова, поряд із цим аналізуючи структуру інформаційно-аналітичної діяльності стверджує, що вона повинна включати інформаційне забезпечення, інформаційно-аналітичну роботу, створення баз даних, що включає інформаційний пошук, цілі, мотиви, способи та прийоми їх здійснення [53]. Інтерпретуючи відповідну діяльність на превентивний напрям у Національній поліції України, слід підкреслити, що саме собою накопичення інформації про віктимність соціуму, а також кількості вчинюваних правопорушень, їх характер, регіональність, результативність заходів впливу (поліцейських, запобіжних, каральних), дозволяє будувати відповідні перемінні в систему логічного взаємозв'язку, що дає правильне уявлення про ймовірно ефективні заходи впливу для протидії та запобігання таким явищам.

Водночас, супутнім до такого напрямку вдосконалення, деякі вчені вважають науково-методичне забезпечення чи суто інформаційне. Водночас слід зазначити, що суто інформаційне забезпечення не носить користі для організації дієвої та ефективної роботи відповідних підрозділів і напрямку загалом, у той час як аналіз отриманої інформації, у тому числі крізь призму наукових досягнень та методів – забезпечує досягнення поставлених завдань.

Підтвердженням цьому, є наприклад, позиція В. Бахіна та І. Гори котрі стверджують, що науково-методичне забезпечення практики (розглядаючи при

цьому діяльність слідчих підрозділів) містить у собі визначення і створення оптимальних умов її виконання з повноцінним використанням досягнень науки і техніки [17], що безперечно суттєво позитивно впливає на результативність здійснення превентивної діяльності Національною поліцією України та забезпечує вдосконалення такої діяльності в подальшому.

Крім цього, В. Стринжа, ще в 90-х роках минулого століття підкреслила, що необхідність провадження науково-методичного забезпечення полягає у відсутності технічних засобів у практичних підрозділах, організаційних складнощах використання допомоги спеціалістів, низькому рівні підготовки кадрів, завантаженості суб'єктів розслідування й відсутності в них конкретних стимулів для всебічного і повного використання науково-технічних можливостей для збору і дослідження доказової інформації [202, с.30-37]. Відповідна діяльність, будучи пов'язаною з превентивною, аналогічно використовує досягнення науки й техніки в своїй дії, а ефективне залучення відповідних засобів, значно спрощує систему реагування на правопорушення, дає змогу виокремити ті напрями й підкреслити ті важливі елементи, котрі суттєво вплинуть на досягнення бажаного результату.

Цимбалюк В., Олексін Ю., Міщук І.В. та інші зазначають, що суттєва, а в багатьох випадках пріоритетна роль інформаційного забезпечення у процесі здійснення ефективного управління в органах поліції та функціонування усієї правоохоронної системи підтверджується на практиці положеннями численних наказів та розпоряджень Міністерства внутрішніх справ України. У зв'язку із цим для розвитку превентивного напрямку діяльності поліції, в першу чергу, необхідно звернути увагу на проблему вдосконалення нормативно-правової бази яка регулює питання інформаційного забезпечення поліції та інформаційного забезпечення в цілому [168], що на нашу думку є ключовим, оскільки діяльність та будь-які заходи, що реалізуються Національною поліцією України, в тому числі в превентивному напрямі, мають бути чітко врегульовані законодавством України.

Таким чином, для забезпечення реалізації механізму превентивної

діяльності в подальшому, має бути застосовано досягнення вітчизняної науки та досвід передових демократій світу в частині залучення інформаційно-аналітичних практик у процесі превентивної діяльності, особливої уваги потребують сучасні методики визначення тенденцій злочинності, формули вирахування небезпеки в різних секторах і галузях соціального буття, а також усучаснені методи впливу на відповідні обставини (як-от дія підрозділів ювенальної превенції чи використання скандинавської моделі поліцейської діяльності в процесі проведення масових заходів).

Отже, матеріали проаналізовані в підрозділі, дозволяють звернути увагу на те, що напрямами вдосконалення адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності Національної поліції України є ті узагальнені шляхи й методи впливу на дію відповідного механізму, що в сукупності та з урахуванням всіх соціальних факторів, покликані позитивно вплинути на ситуацію в превентивній сфері. До кола таких напрямів, на нашу думку доцільно віднести: організаційний (процес менеджменту трудових ресурсів у правоохороні); нормативно-правовий (визначення основних нормативних актів, а також їх удосконалення на підставі правозастосування); інформаційно-аналітичний (забезпечення системного збору необхідної для ефективної реалізації превентивної діяльності інформації, її системний і логічний аналіз із застосуванням досягнень науки й техніки, що в свою чергу, дозволить докорінно впливати на систему здійснення превентивних заходів і ефективно здійснювати охорону та захист прав і свобод людини і громадянина).

Висновки до розділу 3

Матеріали міжнародно-правового характеру (позиції учених, а також інформаційний і статистичний показники), а також позиції вітчизняних дослідників та положення нормативно-правових актів, уможливили підведення підсумків у відповідному підрозділі дисертаційного дослідження, щодо міжнародного досвіду функціонування адміністративно-правового механізму превентивної діяльності, а також напрямів його удосконалення.

Аналіз міжнародного досвіду правового регулювання превентивної діяльності дозволив виокремити декілька ключових напрямів удосконалення такої роботи, що полягає в необхідності інтеграції соціальних програм, широкого залучення громадськості до превентивної роботи та включення в зазначений процес, усіх ланок соціального виховання (від проведення просвітницьких заходів на дошкільній стадії, включаючи пост-освітній період і використання широкого кола юридичних інструментів до виховання небайдужості цивільного населення до ймовірно вчинюваних правопорушень.

Найбільш ефективним, на нашу думку було б залучення досвіду Великобританії та Франції, що базується на розподілі превентивних функцій серед всіх підрозділів поліції, а також соціуму, а також глибокій інтеграції в суспільство соціальних програм, котрі з одного боку зобов'язують поліцію результативно реагувати на всі можливі чинники й фактори виявлені громадою, а також певну ланку суспільства – бути пильними, відповідальними й законослухняними членами відповідного соціуму.

Водночас, серед кола напрямів удосконалення адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності Національної поліції України належить виокремити такі як організаційний, нормативно-правовий і інформаційно-аналітичний. Такі вектори вдосконалення є науково обґрунтованими та системно впорядкованими, а їх подальше наукове розроблення в контексті дії адміністративно-правового механізму превентивної діяльності, дозволить концентрувати сили і засоби поліції до здійснення відповідної діяльності.

ВИСНОВКИ

Отже, проаналізовані нормативно-правові основи національного та міжнародного права, позиції вітчизняних та зарубіжних дослідників, а також статистична та оглядова інформація, щодо функціонування адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України дозволили обґрунтувати низку системних і ґрунтовних науково-практичних висновків, найбільш визначними серед яких є так:

1. Аналіз поняття та структури адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України дав підстави обґрунтувати позицію про те, що поняття превентивної діяльності Національної поліції України як будь-які дії добровільного або примусового характеру або комплекс таких дій, передбачених чинним законодавством України, вчинені уповноваженими особами поліції перед початком вчинення правопорушення та спрямовані на його попередження.

Поряд із цим, характерною ознакою такого механізму в будь-яких правових реаліях залишається також те, що він безпосередньо здатний і здійснює вплив на суспільну поведінку за вмовчанням. Зокрема, за такою ознакою, його можна характеризувати як норми, що впливають пасивно діючи та норми, які застосовуються для недопущення вчинення правопорушень іншими особами.

Так, до структури відповідного механізму, на нашу думку слід віднести такі елементи як: норми адміністративного права, що регулюють галузь превентивної діяльності; акти застосування права та такі, що визначають статус і зміст діяльності посадових осіб (поліцейських) які відповідно до покладених на них функційних обов'язків здійснюють превентивну діяльність; адміністративно-правові відносини в сфері здійснення превентивної діяльності, що виникають як в загальному розумінні так і ситуативно; наявні адміністративні процедури у сфері превентивної діяльності, котрі забезпечують його реалізацію та досягнення визначених законодавством цілей і мети.

2. Дослідження ролі й місця Національної поліції України в забезпеченні функціонування адміністративно-правового механізму загалом і використання нею, власного сегменту відвідного механізму зокрема є актуальним питанням вітчизняної юриспруденції. У той же час, детальне вивчення відповідного питання, можливе лише за умови забезпечення належного рівня функціонування всіх інституцій поліції, що спрямовані на забезпечення, та власне формують і реалізують превентивний напрям роботи Національної поліції України. До кола органів правопорядку, що найбільш активно здійснюють превентивну діяльність, на нашу відносяться: Державна прикордонна служба України; Національна гвардія України; Державна міграційна служба; Державна фіскальна служба; Державна кримінально-виконавча служба України та, власне, Національна поліція України, котра вживає заходів у більш широкому колі правовідносин.

Наприклад, серед підрозділів поліції, безпосереднє здійснення превентивних функцій покладено на Департамент превентивної діяльності (до структурних елементів якого віднесено, серед інших: підрозділи реагування патрульної поліції, дільничних офіцерів і офіцерів громад, ювенальну превенцію, поліцію діалогу), Департамент патрульної поліції та інші. Таким чином, на нашу думку, організаційно-структурно, функціонально та враховуючи широке коло правовідносин, що регулюються та контролюються Національною поліцією України – чільне місце в системі превентивної діяльності відводиться саме їй.

3. Аналіз наукових підходів до розуміння завдань та функцій адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України дає підстави стверджувати, що поняття завдань, на нашу думку та враховуючи позиції авторитетних учених не може бути розглянуто уособлено від мети, як і остання розглядатись без завдань, оскільки вони є тісно взаємопов'язаними категоріями, котрі уможливають здійснення конкретної діяльності, що спрямована на досягнення фактичного результату.

В свою чергу, крізь призму того, що мета визначається як є організація системного та раціонального функціонування інституту превентивної діяльності в поліції як елемента правоохоронної системи держави, що діє для забезпечення прав і свобод людини і громадянина, у спосіб недопущення порушень законодавства України, завдання характеризуються як базові покрокові елементи її досягнення.

Крім цього, функції адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, як і функції в праві загалом, розглядалися дослідниками досить ґрунтовно, оскільки вони є засадничою категорією в діяльності будь-якого механізму права. На нашу думку, доцільним буде доповнити перелік зазначених ученими функцій адміністративно-правового механізму власним баченням щодо змістовного наповнення окремих елементів відповідного утворення, крізь призму превентивної діяльності Національної поліції України. Тому, базовими, в контексті діяльності адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України є регулятивна функція, а також функції організації та контролю.

4. Окреслення правових засад здійснення превентивної діяльності Національної поліції України та з'ясування місце серед них адміністративного законодавства дають підстави ствердити, що правовими засадами функціонування відповідного інституту є конкретні акти законодавства, що набули чинності в установленому законодавством України порядку та дотичні до них норми, що впливають на здійснення такої діяльності.

На нашу думку правові основи слід поділяти на три рівні: конституційний; законодавчий; рівень підзаконних нормативно-правових і організаційно-розпорядчих актів. До останнього, котрий найбільш фрагментарно демонструє дію адміністративно-правового механізму превентивної діяльності, відносяться накази Міністерства внутрішніх справ України, наприклад: «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення», «Про затвердження положення про

Департамент превентивної діяльності Національної поліції України», «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції», «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України» та інші.

Зазначені нормативно-правові акти, забезпечують засади функціонування основних підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України, визначають коло їх функцій, мету діяльності, основних повноважень і зобов'язань, а також чітко сформульованих завдань, щодо недопущення вчинення правопорушень та організації роботи відповідних структурних підрозділів.

5. Таким чином, окреслення змісту та сутності поняття напрямів реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України дало підстави для формування декількох позицій, щодо їх структурного наповнення. Так, напрямами реалізації відповідного механізму є галузі (сфери) правовідносин, котрі формують окремі сегменти соціально-владного взаємозв'язку під час реалізації (здійснення) превентивної діяльності Національної поліції України.

Встановлення змісту та сутності відповідного явища, а також його значення для функціонування інституту превентивної діяльності загалом, а також дії відповідного адміністративно-правового механізму зокрема, видалось можливим завдяки аналізу категорій «адміністративно-правовий механізм», «адміністративно-правове регулювання» та декількох інших, що характеризувались ученими як дотичні до дії адміністративного права в загальній системі права України.

Тому, автором обґрунтовується позиція про те, що серед напрямів реалізації адміністративно-правового механізму превентивної діяльності наявні такі як: організаційний, нормативно-забезпечувальний, правореалізаційний (адміністративно-процедурний). Крім цього, окремим дискусійним питанням постає можливість долучення до визначеного переліку дослідницько-

аналітичного напрямку, котрий в свою чергу може відноситись до організаційного за змістом і сутністю.

6. З'ясування сутності та видів форм адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України дають підстави ствердити, що форми адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, притаманні процесу втілення теоретичних правових конструкцій у життя та можуть: виражатись як система способів, засобів і конкретних дій підрозділів превентивної діяльності щодо здійснення запобігальної діяльності в сфері правоохорони; втілює як правові так і не правові (організаційні) інструменти для забезпечення дії інституту превентивної діяльності не лише в системі підрозділів Національної поліції України, й серед органів правопорядку також; виражатись у широкому колі правовідносин у формі організації, впорядкування та правозастосування; бути регламентовані не лише Законами України, а й підзаконними нормативно-правовими актами та організаційно-розпорядчими документами різних органів правопорядку.

Тобто, форми адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України втілюють всі запропоновані законодавчим базисом інструменти для демонстрації та здійснення зовнішнього виразу змісту й сутності превентивної (запобігальної, попереджувальної) роботи Національної поліції України.

7. Досліджені наукові позиції щодо визначення змісту та сутності поняття методів, їх загальної характеристики, оцінки поглядів дослідників щодо формування структури методів, а також порядку їх практичного втілення дають підстави підвести підсумки про те, що методи слугують інструментом втілення в життя основних теоретичних положень адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України котрі використовуються суб'єктами такої діяльності в спосіб заподіяння впливу на об'єкти та перемінні обставини з метою недопущення вчинення правопорушень

в локальному розумінні та порушень прав і свобод людини і громадянина (з огляду на принципи правової державності) загалом.

Крім цього, структура методів, на нашу думку має досить неоднозначне тлумачення, оскільки різними дослідниками визначається по-різному. Нами обґрунтовується позиція поділу методів на внутрішні (спрямовані на забезпечення реалізації повноважень суб'єктами превентивної діяльності) та зовнішні (що є безпосередніми інструментами впливу на соціально-владні відносини та виступають додатковим регулятором і гарантом правопорядку).

8. Вивчення та узагальнення зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності поліції та можливості його використання в Україні продемонстрували, що найбільш дієвим і ефективним із точки зору класичної превентивної діяльності є використання досвіду Грузії щодо проведення роз'яснювально-превентивної роботи, котра в свою чергу без високої ймовірності суттєвого обмеження прав і свобод людини і громадянина, змістовно впливатиме на об'єкти превентивної діяльності засобами як правового виховання, так можливо й фрагментарного поліцейського примусу чи переконання.

Крім цього, актуальним для України залишається питання використання аналогічного грузинському – досвіду Великобританії та Франції, де широко використовуються соціальні програми не лише в контексті загального запобігання злочинності та проявам девіантної поведінки, а й у галузевому контексті – запобігання злочинності неповнолітніх чи домашньому насильству.

9. В результаті визначення напрямків вдосконалення адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності Національної поліції України було встановлено, що напрямками, в даному контексті є консолідовані за об'єктним принципом вектори розвитку дії відповідного механізму. Крім того, до кола основних напрямків, на нашу думку слід віднести: організаційний, нормативно-правовий і інформаційно-аналітичний, що дозволить оптимізувати діяльність зазначених підрозділів і шляхом спрощення попередньо

регламентованих у законодавстві України процедур, ґрунтовно укріпити інститут прав і свобод людини і громадина.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Абрамов В. И. Безопасность. *Государственное управление в сфере национальной безопасности* : словарь-справочник / [сост.: Г. П. Сытник, В. И. Абрамов, В. Ф. Смолянюк и др.] ; под общ. ред. Г. П. Сытника. Киев : НАДУ, 2012. 349 с.
2. Административное право Украины : учебник / под общ. ред. С. В. Кивалова. Харьков : Одиссей, 2004. 880 с.
3. Административное право Украины : учебник для студентов высш. уч. заведений юрид. спец. / [Ю. П. Битяк, В. В. Богуцкий, В. Н. Гаращук и др.] ; под ред. проф. Ю. П. Битяка. Харьков : Право, 2003. 576 с.
4. Адміністративна діяльність міліції : підручник / [О. О. Бандурка та ін.] ; заг. ред. О. М. Бандурка. Харків : Нац. ун-т внутр. справ, 2004. 448 с.
5. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навч. посіб. / [О. І. Безпалова, О.В. Джафарова, С.М. Князєв та ін.; передм. О. М. Бандурки] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; МВС України ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. 242 с.
6. Адміністративне право України : підручник / [Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, О. В. Дьяченко та ін.] ; за ред. Ю. П. Битяка. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 544 с.
7. Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоець. Київ : Істина, 2010. 480 с.
8. Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоець. [2-ге вид., змін., і допов.]. Київ : Істина, 2012. 528 с.
9. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. / відп. ред. В. Б. Авер'янов. Київ : Юрид. думка, 2007. Т. 1 : Загальна частина. 591 с.

10. Адміністративне право. Загальна частина : навч. посіб. / С. М. Алфьоров, С. В. Ващенко, М. М. Долгополова, А. П. Купін. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 216 с.
11. Академічний тлумачний словник української мови : [сайт]. URL: <http://sum.in.ua/>
12. Алексеев С. С. Механизм правового регулирования в социалистическом государстве. М. : Юрид. лит., 1966. 187 с.
13. Алексеев С. С. Общая теория социалистического права : курс лекций : в 4 вып. Свердловск : Сред.-Урал. кн. изд-во, 1963. Вып. 1. Введение. Сущность социалистического права. 265 с.
14. Алексеев С. С. Теория права : учеб. пособ. М. : БЕК. 1995. 320 с.
15. Андреева В. И. Организационное обеспечение работы с кадровой документацией. *Справочник кадровика*. 2009. № 3. С. 77–85.
16. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления : курс лекций. М. : Юрид. лит., 1997. 400 с.
17. Бахін В. П., Гора І. В. Науково-методичне забезпечення слідчої практики: поняття, сутність, значення. *Вісник університету внутрішніх справ*. 1999. № 9. С. 129–134.
18. Безпалова О. І. Адміністративно-правовий механізм реалізації правоохоронної функції держави : монографія. Харків : НікаНова, 2014. 544 с.
19. Безпалова О. І. Правові засади реалізації державної політики у правоохоронній сфері. *Право і Безпека*. 2012. № 3. С. 87–92.
20. Бейгул А. Г. Історичні передумови формування правових засад діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Вип. 3 (24). С. 3–6. URL: http://www.pjv.nuoua.od.ua/v3_2018/3.pdf
21. Бернадін В. А. Нормативно-правове забезпечення протидії правопорушенням у сфері обігу підакцизних товарів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2017. Вип. 46, т. 1. С. 105–108. URL:

<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/34344>
<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/34344>

22. Бесчастний В. М., Тимченко О. В. Імідж як складова успіху правоохоронця: до постановки проблеми. *Віче*. 2014. № 2. С. 4–8.

23. Бобровник С. В. Дозвіл правовий. *Енциклопедія сучасної України* : [сайт]. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=20508

24. Бондаренко В. А. Поняття і зміст правового припису органу Національної поліції. *Соціально-правові студії*. 2020. Вип. 2 (8). С. 21–28. Doi: 10.32518/2617-4162-2020-2-21-28.

25. Бондаренко І. В. Органи внутрішніх справ в системах правоохоронних органів України, Російської Федерації та інших зарубіжних країн: теоретичні аспекти : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2004. 253 с.

26. Борисенко М. О. Ознаки та принципи правозастосовної діяльності: теоретичний аспект. *Вісник Академії адвокатури України*. 2015. Т. 12, № 3 (34). С. 23–27.

27. Бортняк В. А. Механізм стягнення податкового боргу (адміністративно-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Ірпінь, 2008. 18 с.

28. Бугайчук К. Л. Публічне адміністрування в органах Національної поліції України : монографія. Харків : Панов, 2019. 575 с.

29. Булатін Д. О. Адміністративно-правові засади здійснення превентивної діяльності поліцією: порівняння досвіду України та країн ЄС : дис. ... д-ра філос. : 081. Харків, 2020. 247 с.

30. Булатін Д. О. Поняття «превенція» і «превентивна діяльність» в адміністративно-правовому аспекті. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2018. Вип. 1. С. 15–22.

31. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.

32. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і

голов. ред. В. Т. Бусел]. Київ : Ірпінь : Перун, 2003. 1440 с.

33. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел]. Київ ; Ірпінь : Перун, 2004. 1440 с.

34. Венгеров А. Б. Теория государства и права : учебник для юрид. вузов. М. : Новый Юрист, 1998. 624 с.

35. Взаємодія поліції та суспільства на засадах партнерства в діяльності підрозділів превентивної діяльності : метод. рек. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 20 с.

36. Виконавча влада і адміністративне право / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ : Ін-Юре, 2002. 668 с.

37. Витченко А. М. Метод правового регулювання соціалістических общественных отношений. Саратов : Саратов. ун-т, 1974. 161 с.

38. Галунько В. М. Певні аспекти наукової організації праці слідчих національної поліції. *Право і суспільство*. 2017. № 1 (2). С. 137–139. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/1_2017/part_2/32.pdf

39. Георгиев Г. Хр. Эффективността на законодателство – същност, критерий и условия. *Правна мисъл*. 1971. № 2. С. 18–21.

40. Гойман В. И. Действие права (методологический анализ) : дисс. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. М., 1992. 487 с.

41. Голубов С. В. Метод переконання в діяльності державтоінспекції МВС України. *Форум права*. 2012. № 4. С. 237–242. URL: <http://arhive.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2012-4/12gcgdmu.pdf>

42. Григорьев А. С. Механизм индивидуального правового регулювання общественных отношений. М. : Юрлитинформ, 2012. 144 с.

43. Грицай І. О. Принципи, функції, форми та методи адміністративно-правового регулювання діяльності неурядових правозахисних організацій. *Право і суспільство*. 2012. № 1. С. 192–197.

44. Дембіцька С. Л. Державний та адміністративний примус: загальнотеоретичні поняття та ознаки. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : Юридичні науки. 2016. № 845. С. 250–256.

45. Демків Р. Я. Правове регулювання як юридичне явище: окремі аспекти розуміння. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2015. № 34 (1). С. 19–23.

46. Державне управління в Україні : навч. посіб. / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ : СОМІ, 1999. 266 с.

47. Детюк А. М. Поняття та структура механізму адміністративно-правового регулювання державного замовлення у сфері освіти. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 5. С. 189–192.

48. Деякі питання діяльності патрульної служби Міністерства внутрішніх справ у сфері безпеки дорожнього руху : постанова Кабінету Міністрів України від 08 лип. 2015 р. № 476. *Урядовий кур'єр*. 2015. 10 липня (№ 123). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/476-2015-%D0%BF#Text>

49. Діденко М.. Адміністративно-правові засади впровадження принципів публічної служби в діяльності органів внутрішніх справ України. *Державне управління та місцеве самоврядування* : зб. наук. праць. 2009. Вип.1 (1). С. 1–11.

50. Діденко С. В. Поняття та елементи механізму адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2015. Т. 16. С. 463–469.

51. Довідник працівника поліції превентивної діяльності : навч. посіб. / кол. авт. ; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, засл. юрист України А. Є. Фоменко. Дніпро : ДДУВС, 2018. 180 с.

52. Дудар С. К. Теоретичні проблеми визначення юридичного терміну «законодавство» у вітчизняній юридичній науці. *Право і суспільство*. 2014. № 2. С. 3–9.

53. Енциклопедія кібернетики / відп. ред. В. М. Глушков. Київ : УРЕ, 1973. Т. 2. М – Я. 576 с.

54. Єрмошенко М. М. Розвиток промисловості на інвестиційно-інноваційних засадах. Розділ 2.1. *Організаційно-економічні аспекти*

інноваційного оновлення національної економіки : кол. наук. монографія / [М. М. Ермошенко, С. А. Єрохін, В. М. Шандра, О. І. Гуменюк та ін.] ; за ред. М. М. Ермошенка, С. А. Єрохіна ; Нац. акад. управл. Київ, 2008. С. 60–77.

55. Жбанчик А. В. До питання про сутність і значення превентивної діяльності Національної поліції України. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (ДДУВС, 15 берез. 2019 р.). Дніпро, 2019. С. 232–233. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/3388/1/80.pdf>

56. Железняк Н. А. Правові та організаційні форми діяльності Міністерства юстиції України у здійсненні державної правової політики (теоретичні та практичні питання) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2005. 21 с.

57. Жидецька В. В. Проблемні питання в оскарженні нормативно-правових актів. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 4. С. 99–106.

58. Завадський Й. С. Менеджмент: Management : підручник. Київ : Українсько-фінський ін-т менеджменту і бізнесу, 1997. Т. 1. 543 с.

59. Загальна теорія держави і права : підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. освіти / [М. В. Цвік та ін.] ; за ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2002. 432 с.

60. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології : теорія і практика : у 3 кн. Київ : Ін Юре, 2007. Кн. 1. Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. 424 с.

61. Захарова В. І., Філіпова В. Я. Основи інформаційно-аналітичної діяльності : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 336 с.

62. Зеркин Д. П., Игнатов В. Г. Основы теории государственного управления : курс лекций. Ростов-на-Дону : Феникс, 2000. 448 с.

63. Иванец Г. И., Червонюк В. И. Глобализация, государство, право. *Государство и право*. 2003. № 8. С. 87–94.

64. Іващенко О. М. Адміністративно-правове регулювання корпоративних

прав держави : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2008. 18 с.

65. Ієрусалімова І. О. Механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2006. 205 с.

66. Калайда А. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності поліції. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11. С. 115–120. Doi: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.11.19>

67. Калянов Д. П. Поліція країн ЄС та використання її досвіду в адміністративній діяльності органів внутрішніх справ України: теорія і практика : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2010. 455 с.

68. Калуш І. С. Організаційно-правові основи застосування антидемпінгових мит в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Ірпінь, 2007. 18 с.

69. Капуловський А. В. Нормативно-правові засади надання адміністративних послуг: їх еволюція та сучасний стан. *Державне управління: теорія та практика*. 2013. № 2. С. 246–254.

70. Карпінець Ю. О. Досвід зарубіжних країн щодо запобігання злочинності неповнолітніх(на прикладі США та Швейцарії). *Актуальні сучасні проблеми кримінального права та кримінології у світі реформування кримінальної юстиції* : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. / МВС України ; ХНУВС ; Кримінологічна асоціація України. Харків, 2014. Т. II. С. 173–174.

71. Кікінчук В. В. Щодо шляхів удосконалення діяльності підрозділів Національної поліції. *Підготовка охоронців правопорядку в Харкові (1917–2017 рр.)* : зб. наук. ст. і тез доп. на наук.-практ. конф. до 100-річчя підготовки охоронців правопорядку в Харкові (м. Харків, 25 листоп. 2017 р.) / МВС України ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. С. 145–146.

72. Кісіль З. Р., Кісіль Р. В. Адміністративне право : навч. посіб. [3-те вид.]. Київ : Алерта ; ЦУЛ, 2011. 696 с.

73. Кобрусєва Є. А. Структура адміністративно-правового механізму

забезпечення права на мирні зібрання в Україні. *Право та державне управління*. 2020. № 1, т. 1. С. 262–269. DOI: <https://doi.org/10.32840/pdu.2020.1-1.40>

74. Коваленко Н. В. Організаційне забезпечення управління розвитком підприємств: цілі, принципи, функції та завдання. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія : Економіка і управління. 2019. Т. 30 (69), № 4. С. 59–77. Doi: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/69-4-13>

75. Ковалів М. В. Переконавання та примус як загальні методи впливу в органах виконавчої влади. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія : Юридична. 2015. № 1. С. 211–219.

76. Ковалів М. В. Основи управління в органах внутрішніх справ України : навч.-практ. посіб. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2010. 340 с.

77. Коваль Р. А. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади. *Теорія та практика державного управління* : зб. наук. праць. Харків, 2006. № 1 (113). С. 223–226.

78. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07 груд. 1984 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/80731-10>.

79. Козачок Н. В. Способи та методи правового регулювання трудових відносин: співвідношення понять. *Юридична наука і практика*. 2011. № 2. С. 85–89.

80. Козлов Ю. М., Фролов Е. С. Научная организация управления и право. М. : МГУ, 1986. 248 с.

81. Колодяжний М. Г. Досвід Великої Британії у використанні громадськості щодо запобігання злочинності. *Форум права*. 2013. № 3. С. 317–323. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/FP_index.htm_2013_3_53.pdf.

82. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 1999. 736 с.

83. Кондратьєв Р. Соціальне управління: поняття, реалізація в галузях права (теоретичний аспект). *Вісник УАДУ при Президентові України*. 2001.

№ 2. С. 85–89.

84. Кононець В. П. Конспект лекцій з дисципліни «Організація служби дільничних офіцерів поліції». Дніпро : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2016. 197 с. URL: https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/osdop_z_23_5.1.pdf

85. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

86. Коркунов Н. М. Лекции по общей теории права. СПб. : Юридический центр Пресс, 2004. 570 с.

87. Королюк І. М. Ювенальна превенція як один із основних напрямків діяльності. *Національної поліції. Національна академія внутрішніх справ* : [сайт]. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/3360/1/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BB%D1%8E%D0%BA%20%D0%86.%D0%9C..pdf>

88. Короткий словник юридичних термінів. URL: <http://terjust.gov.ua/%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B>

89. Корсун С. І. Механізм адміністративно-правового регулювання запобігання фінансуванню тероризму. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Юриспруденція. 2010. Вып. 6–2 (1). С. 116–118.

90. Котелевець А. В. Особливості правозастосовчої діяльності органів прокуратури у сфері екології. *Право України*. 1998. № 12. С. 65–67.

91. Кравченко І. С. Актуальні проблеми діяльності патрульної служби Національної поліції України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2016. Вип. 39, т. 1. С. 139–142.

92. Кравчук М. В. Теорія держави і права. Проблеми теорії держави і права : навч. посіб. [3-тє вид. змін. та допов.]. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. 247 с.

93. Крегул Ю. І. Поняття і види форм державного управління. *Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики* / за заг.

ред. В. Б. Авер'янова. Київ, 2003. С. 276–280.

94. Криволапчук В. О. Сучасний погляд на методи адміністративного права. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія : Юридична. 2014. Вип. 4. С. 184–192.

95. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

96. Кримінально-виконавче право України : підручник / [В. В. Голіна, А. Х. Степанюк, О. В. Лисодєд та ін.] ; за ред. В. В. Голіної і А. Х. Степанюка. Харків : Право, 2011. 328 с.

97. Крутов В. В. Становлення та розвиток недержавної системи безпеки підприємництва : монографія. Київ : Фенікс, 2008. 496 с.

98. Кукоба В. П. Організаційне проектування виробничих підприємств : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Київ, 2009. 485 с.

99. Куліш А. М. Організаційно-правове забезпечення статусу працівників податкової міліції України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2003. 177 с.

100. Курдова В. В. Еколого-правове регулювання карантину рослин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2009. 18 с.

101. Лазарев Б. М. Государственное управление на этапе перестройки / [пер. с франц. В. Шовкун]. М. : Юрид. лит., 1988. 320 с.

102. Лазур Я. В. Поняття, сутність та елементи адміністративно-правового механізму забезпечення прав і свобод громадян у державному управлінні. *Форум права*. 2009. № 3. С. 392–398.

103. Лакійчук Я. О. Адміністративно-правове забезпечення превентивної діяльності поліції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2019. 219 с.

104. Лафта Дж. К. Менеджмент : учебник. М. : ПБОЮЛ Григорян А. Ф., 2002. 264 с.

105. Лебедева Н. Реформування підрозділу дільничних офіцерів поліції за проектом «Поліцейський офіцер громади» в Україні». *Підприємництво*,

господарство і право. 2020. № 9. С. 137–140. Doi: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.9.24>

106. Лемеш Д. Л. Адміністративно-правовий статус працівників поліції в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2016. 202 с.

107. Лепех Л. Л. Соціальна та юридична ефективність механізму правового регулювання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2019. 234 с.

108. Лескова И. В. Социокультурная идентичность и правовое воспитание личности. *Государство и право*. 2007. № 4. С. 91–98.

109. Лившиц Р. З. Теория права : учебник. [2-е изд.]. М. : БЕК, 2001. 224 с.

110. Личность и уважение к закону: социологический аспект / отв. ред. В. Н. Кудрявцев [и др.]. М. : Наука, 1979. 285 с.

111. Лук'янець Д. Про співвідношення методу адміністративного права та методів адміністративно-правового регулювання. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна*. Серія : Право. 2010. № 845. С. 288–291.

112. Лукашева Е. А. Эффективность юридических механизмов защиты прав человека: политический, экономический, социально-психологический аспекты. *Конституция Российской Федерации и совершенствование механизмов защиты прав человека*. М., 1994. С. 5–37.

113. Мазепа М. Адміністративно-правові засади правоохоронної діяльності Державної служби охорони при МВС України. Харків, 2012. 263 с.

114. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 376 с.

115. Малько А. В., Шудников К. В. Цели и средства в праве и правовой политике : монография. Саратов : Саратов. гос. акад. права, 2003. 296 с.

116. Мамонова Г. В., Рябчук О. Г. Напрями підвищення фіскальної ефективності оподаткування доходів населення. *Формування ринкових відносин в Україні: соціально-трудова проблема*. 2012. № 1 (128). С. 177–182.

117. Марцеляк О. В. Контрольно-наглядові органи в конституційноправовому механізмі забезпечення основних прав і свобод

громадян України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Харків, 1997. 22 с.

118. Марченко М. Н. Проблемы теории государства и права : учебник. М. : ТК Велби ; Проспект, 2006. 768 с.

119. Матвійчук А. Визначення адміністративноправового регулювання у сфері забезпечення регуляторної політики. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 11. С. 121–124.

120. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента / [пер. с англ.]. М. : Дело, 1998. 800 с.

121. Миронюк С. А. Моделі соціальної та сервісної функції поліції країн західної Європи та їх адаптації в Україні. *Право і суспільство*. 2019. № 2. С. 153–159. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2019/2_2019/part_1/28.pdf

122. Моргунов О. А. Поняття та механізм адміністративно-правового регулювання публічного адміністрування сфер фізичної культури і спорту. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 3. С. 274–277.

123. Мосьондз С. О. Методи адміністративно-правового регулювання інноваційної діяльності в контексті здійснення державної політики у сфері науки в Україні. *Вісник Запорізького національного університету*. 2011. № 4. С. 122–126.

124. Муза О. В. Адміністративно-правовий механізм захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 6. С. 32—36.

125. Муравйов К. В. До проблеми визначення поняття правові засади реалізації державної політики у сфері виконання кримінальних покарань. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2014. Вип. 29, ч. 2, т. 3. С. 154–157.

126. Назаров В. В., Омеляненко Г. М. Кримінальний процес України : навч. посіб. Київ : Атіка, 2008. 584 с.

127. Нашинець-Наумова А. Ю. Методи адміністративно-правового регулювання діяльності корпорацій в Україні. *Юридичний вісник. Повітряне і*

космічне право. 2012. № 2 (23). С. 56–59. Doi: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.23.6490>

128. Негодченко О. В. *Забезпечення прав і свобод людини органами внутрішніх справ: організаційно-правові засади* : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2004. 36 с.

129. Нерсисянц В. С. *Общая теория права и государства* : учебник для вузов. М. : Норма-Инфра, 2012. 560 с

130. Нижник Н. Р., Машков О. А. *Системний підхід в організації державного управління* : навч. посіб. Київ : УАДУ, 1998. 160 с.

131. *Новый энциклопедический словарь*. М. : РИПОЛ КЛАССИК : Большая Российская энциклопедия,, 2007. 1456 с.

132. *О полиции* : Закон Грузии от 04 окт. 2013 г. № 1444-Іс. *Законодательный вестник Грузии* : [сайт]. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/download/2047533/1/ru/pdf>.

133. *Общая теория права и государства* : учебник / под ред. В. В. Лазарева. [2-е изд., перераб. и доп.]. М. : Юристь, 1996. 472 с.

134. Олейко А. М., Співак М. В. *Адміністративно-правовий механізм забезпечення прав і свобод людини в діяльності національної поліції. Адміністративно-правове забезпечення діяльності МВС України, НП України та інших суб'єктів публічної адміністрації* : матеріали XIV наук.-практ. семінару. Київ, 2019. С. 153–159

135. Оніщенко Н. М. *Правова система: проблеми теорії* : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. 352 с.

136. Осауленко О. І. *Конституційні основи формування змісту та системи правового регулювання статусу засуджених до позбавлення волі та їх втілення в законодавстві України (загальнотеоретичні питання)* : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Київ, 1997. 204 с.

137. Остапенко О. І. *Наукові уявлення про механізм адміністративно-правового регулювання*. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія : Юридична. 2010. № 2. С. 142–149.

138. Петков С. В. Предмет адміністративного права – константа в процесі трансформації суспільно-політичних відносин. *Публічне право*. 2016, № 1. С. 35–42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2016_1_6

139. Пирожкова Ю. В. Адміністративно-правове регулювання у сфері автомобілебудування в Україні: організаційно-правовий аспект : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2008. 205 с.

140. Пирожкова Ю. В. Адміністративно-правове регулювання у сфері автомобілебудування в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Ірпінь, 2007. 20 с.

141. Подорожна Т. С. Правовий порядок: теоретико-методологічні засади конституціоналізації : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 536 с.

142. Поліцейський офіцер громади буде в кожній ОТГ України, – начальник управління превентивної діяльності поліції Волині. *Волинські новини* : [сайт]. URL: <https://www.volynnews.com/news/all/politseyskyu-ofitser-hromady-bude-v-kozhniy-othukrayiny-nachalnyk/>

143. Поляк С. П. Правові основи діяльності оперативних підрозділів кримінальної поліції Національної поліції України з протидії втягненню неповнолітніх у злочинну діяльність. *Форум права*. 2017. № 2. С. 87–94.

144. Популярна юридична енциклопедія / [В. Г. Гіжевський, В. В. Головченко, А. М. Колодій та ін.]. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 528 с.

145. Посохова Я. С. Превентивна діяльність поліцейських: психологічні особливості здійснення. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : зб. наук. пр. / МВС України ; Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Каф. спец. фіз. підготовки ф-ту № 2. Харків, 2018. С. 106–109.

146. Предместніков О. Особливості організаційних і матеріально-технічних форм діяльності органів юстиції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 12. С. 146–151.

147. Прилипко С. М., Ярошенко О. М. Трудове право України : підручник. Харків : Вапнярчук Н. М., 2008. 664 с.

148. Припис правовий. *Юридична енциклопедія* : в 6 т. / [редкол.: Ю. С.

Шемшученко (голова) та ін.] ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ, 2003. Т. 5. П–С. С. 130–131.

149. Пришляк М. І. Механізм адміністративно-правового забезпечення медичного обстеження наречених в Україні: поняття та загальний аналіз складових елементів. *Держава та регіони*. Серія : Право. 2017. Вип. 3. С. 46–52.

150. Про Державну кримінально-виконавчу службу України : Закон України від 23 черв. 2005 р. № 2713-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 30. Ст. 409. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2713-15#Text>

151. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 3 квіт. 2003 р. № 661-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 27. Ст. 208. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>

152. Про Державну фіскальну службу України : постанова Кабінету Міністрів України від 21 трав. 2014 р. № 236. *Урядовий кур'єр*. 2014. 8 липня (№ 120). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-п#Text>

153. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 28 лип. 2017 р. № 650. *Офіційний вісник України*. 2017. № 70. Ст. 2136. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text>

154. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 27 квіт. 2020 р. № 357. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#Text>

155. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 19 груд. 2017 р. № 1044. *Офіційний вісник України*. 2018. № 45. Ст. 1589. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18/conv#n2>

156. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06 листоп. 2015 р. № 1376. *Офіційний вісник України*. 2015. № 99. Ст. 3405. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15#Text>

157. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07 листоп. 2015 р. № 1395. *Офіційний вісник України*. 2015. № 88. Ст. 2964. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1408-15#Text>

158. Про затвердження Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 23 серп. 2018 р. № 706. *ЛІГА:ЗАКОН* : [сайт]. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MVS873.html.

159. Про затвердження Положення про Департамент патрульної поліції Національної поліції України : наказ Національної поліції України від 06 листоп. 2015 р. № 73. URL: http://patrol.police.gov.ua/wp-content/uploads/2016/03/Polozhennya_DPP_zi_zminamy_vid_31_10_16.pdf

160. Про затвердження Положення про Департамент превентивної діяльності Національної поліції України : наказ Національної поліції України від 27 листоп. 2015 р. № 123 ; в редакції наказу № 377 від 18 квіт. 2019 р. *Єдиний загальнодержавний ресурс публічних законодавчих та нормативно-правових актів, які регламентують діяльність поліції* : [сайт]. URL: [http://tranzit.ltd.ua/nakaz/files/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7%20%D0%9D%D0%9F%20123%20-%2027112015%20%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%94%D0%9F%D0%94%20\(%D0%B7%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B8%20377%20-%2018042019\).pdf](http://tranzit.ltd.ua/nakaz/files/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7%20%D0%9D%D0%9F%20123%20-%2027112015%20%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%94%D0%9F%D0%94%20(%D0%B7%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B8%20377%20-%2018042019).pdf)

161. Про затвердження Положення про Державну міграційну службу України : постанова Кабінету Міністрів України від 20 серп. 2014 р. № 360. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/360-2014-%D0%BF>.

162. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 08 лют. 2019 р. № 100. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text>

163. Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 10 серп. 2016 р. № 773. *Офіційний вісник України*. 2016. № 77. Ст. 2582. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1223-16>

164. Про Національну безпеку України : Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241.

165. Про Національну поліцію України : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

166. Про Стратегію сталого розвитку «Україна - 2020» : указ Президента України від 12 січ. 2015 р. № 5/2015. *Офіційний вісник України*. 2015. № 4. Ст. 67.

167. Про схвалення Національної стратегії реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 08 груд. 2018 р. № 1027-р. *Офіційний вісник України*. 2019. № 2. Ст. 58.

168. Проблеми та перспективи удосконалення законодавства щодо інформаційного забезпечення правоохоронних органів / [В. І. Цимбалюк, Ю. П. Олексін, І. В. Міщук, О. М. Петровський, В. В. Сахнюк]. *Достижения современных ученых*. Серия : Юриспруденция. 2017. С. 127–137. URL: <https://www.sworld.com.ua/simpoz9/30.pdf>

169. Проблемы общей теории права и государства : учебник для вузов / под общ. ред. академика РАН, д-ра юрид. наук, проф. В. С. Нерсисянца. М. : НОРМА, 2006. 832 с.

170. Проблемы теории государства и права : учебник / под ред. С. С. Алексеева. М. : Юрид. лит., 1987. 448 с.

171. Проневич О. С. Проактивна діяльність поліції (міліції) як складова сучасної парадигми охорони правопорядку. *Форум права* : електрон. наук. фах. вид. 2011. № 3. С. 639–643.

172. Протасов В. Н. Что и как регулирует право : учеб. пособ. М. : Юрист, 1995. 95 с.

173. Профілактична (превентивна) діяльність патрульної поліції : навч. посіб. / [уклад.: О. І. Ульянов, О. Т. Ніколаєв, О. Ю. Конєв, Є. Ф. Бахчеван]. Одеса : ОДУВС, 2017. 117 с.

174. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посіб. [9-е вид., зі змін.] Львів : Край, 2007. 188 с.

175. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посіб. Київ : Атіка, 2001. 176 с.

176. Рабінович П. М. Система права – об'єктивна основа систематизації законодавства (гносеологічний аспект). *Систематизація законодавства в Україні: проблеми теорії і практики* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 1999. С. 79–82.

177. Разводовський В. Й. Особливості нормативно-правового регулювання державно-управлінських відносин у транспортній сфері. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. 2003. Вип. 23. С. 167–174.

178. Ровинський Ю. О. Поняття та види державного примусу. *Держава і право* : зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. 2010. Вип. 49. С. 35–41.

179. Романов М. Сучасний стан нормативного забезпечення реалізації конституційного права громадян збиратися мирно, без зброї, проводити мітинги, походи і демонстрації. *Честь і закон*. 2021. Т. 4, № 79. С. 54–60. doi: <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2021/4/79/251507>

180. Ромашов Р. А. Теория государства и права : учеб. пособ. СПб. : Питер, 2006. 254 с.

181. Ропак Н. Категория цели: проблемы исследования. М. : Мысль, 1980. 127 с.

182. Руденко В. В. Правове регулювання фінансування місцевого самоврядування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2010. 20 с.

183. Рустамова М. І. Система права і система законодавства: проблеми співвідношення : кваліфікаційна робота освітнього ступеня магістр за освітньо-професійною програмою «Правознавство». Київ, 2020. 104 с. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/handle/NAU/47210>

184. Рябченко Я. С. Деякі теоретичні і практичні аспекти розгляду і вирішення справ з оскарження нормативно-правових актів в адміністративному судочинстві України. *Журнал східноєвропейського права*. 2014. № 9. С. 92–97.

185. Самойлова О. В. Міграційна політика України як елемент регіональної стабільності. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія : Державне управління. 2019. Т. 30 (69), № 2. С. 117–123. URL: http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/2_2019/24.pdf

186. Сафронов С. О. Поняття превенції злочинів та її співвідношення з однорідними поняттями. *Ваша домашня електронна бібліотека* : [сайт]. URL: http://elib.org.ua/theoryoflaw/ua_readme.php

187. Сердюк А. М. Щодо визначення поняття і змісту основних завдань та функцій патрульної поліції України в сучасних умовах: адміністративно-правові аспекти. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. № 3. С. 45–49.

188. Середа В. В., Кісіль З. Р., Кісіль Р.-В. В. Адміністративне право : навч. посіб. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2015. 519 с.

189. Середницька І. А. Механізм адміністративно-правового запобігання та протидії корупції. *Стан та перспективи розвитку адміністративного права України* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 10 листоп. 2017 р.) / ОДУВС. Одеса, 2017. С. 108–111.

190. Система советского законодательства / [И. С. Самощенко, И. Ф. Казьмин, Р. М. Романов и др.] ; под ред. И. С. Самощенко. М. : Юрид. лит., 1980. 326 с.
191. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник / [пер. з рос.]. Харків : Консум, 2001. 656 с.
192. Скороход І. В. Адміністративно-правове регулювання податкової діяльності в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2019. 383 с.
193. Слабунова Ю. В. Поняття та види форм адміністративно-правового забезпечення прав громадян органами прокуратури. *Право і суспільство*. 2013. №. 4. С. 100–106.
194. Словник української мови : в 11 т. / [ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін.] ; АН Української РСР ; Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. Київ : Наукова думка, 1973. Т. 3. З. 744 с.
195. Слюсаренко О. В. Адміністративно-правове регулювання режиму земель оборони : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2004. 18 с.
196. Советский энциклопедический словарь / гл. ред. А. М. Прохоров. [3-е изд.]. М. : Сов. энциклопедия, 1984. 1600 с.
197. Справа за конституційним зверненням Київської міської ради професійних спілок щодо офіційного тлумачення частини третьої статті 21 Кодексу законів про працю України (справа про тлумачення терміну "законодавство") : рішення Конституційного Суду України від 09 лип. 1998 р. № 12/рп-98. *Офіційний вісник України*. 1998. № 32. Ст. 1209. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-98#Text>
198. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство / за заг. ред. О. А. Банчука. Київ : Москаленко О. М., 2013. 588 с.
199. Стеблянюк А. В. Адміністративно-правові засади взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів : дис. ... д-ра філос. : 081. Суми, 2021. 265 с.
200. Стеценко С. Г. Адміністративне право України : навч. посіб. Київ : Атіка, 2007. 624 с.

201. Стрельцов Є. Л. Основне завдання законодавства – регулювання чи регламентування регулювання суспільних відносин: деякі міркування. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2016. № 9. С. 8–15. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/6694/Osnovne-zavdannia-zakonodavstva.pdf;jsessionid=D6E8544D44CC157DD12168AF056E1DDD?sequence=1>

202. Стринжа В. К., Бахин В. П., Карпов Н. С. Проблемы полноты использования научно-технических возможностей в расследовании. *Криминалистика и судебная экспертиза*. Киев, 1989. Вып. 38. С. 30–37.

203. Сулацький В. С. Адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності національної поліції України: до визначення структури. *Актуальні проблеми імплементації наукових досягнень у практичну діяльність* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 19–20 січ. 2022 р.) / Науково-дослідний інститут публічного права. Київ, 2022. С. 22–24.

204. Сулацький В. С. Досвід адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності поліції в Чехії та можливості його використання в Україні. *Виклики сучасності та наукові підходи до їх вирішення* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 12–13 серп. 2020 р.) / Науково-дослідний інститут публічного права. Київ, 2020. С. 41–43.

205. Сулацький В. С. Завдання та функції адміністративно-правового механізму діяльності національної поліції України. *KELM*. 2020. № 8 (36). Vol 2. С. 204–208. URL: <http://kelmczasopisma.com/ru/jornal/36>

206. Сулацький В. С. Національна поліція України як суб'єкт превентивної діяльності. *Актуальні питання науки і практики та шляхи їх вирішення* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 21–22 квіт. 2021 р.) / Науково-дослідний інститут публічного права. Київ, 2021. С. 40–43.

207. Сулацький В. С. Особливості завдань адміністративно-правового механізму превентивної діяльності національної поліції України: загальноправовий підхід. *Перспективні напрямки розвитку юридичної науки у*

XXI сторіччя : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 17–18 лют. 2021 р.) / Науково-дослідний інститут публічного права. Київ, 2021. С. 29–32.

208. Сулацький В. С. Поняття та сутність методів адміністративно-правового механізму превентивної діяльності національної поліції України. *Сучасні проблеми юридичної науки в Україні* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 17–18 берез. 2020 р.) / Науково-дослідний інститут публічного права. Київ, 2020. С. 55–57.

209. Сулацький В. С. Сутність та види форм адміністративно-правового механізму превентивної діяльності національної поліції України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2022. Вип. 1. С. 130–134.

210. Суходубова І. В. Стабільність і динамізм законодавства: поняття, співвідношення, засоби забезпечення : монографія. Харків : Право, 2016. 228 с.

211. Тарахонич Т. І. Механізм дії права, механізм правового регулювання, механізм реалізації права: особливості взаємодії. *Держава і право* : зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. 2010. Вип. 50. С. 12–18.

212. Тарахонич Т. І. Правові форми діяльності держави як засіб функціонування механізму правового регулювання. *Правова держава*. 2015. Вип. 26. С. 83–93.

213. Теория государства и права : курс лекций / под ред. Н. И. Матузова, А. В. Малько. [2-е изд., перераб. и доп.]. М. : Юристъ, 2001. 776 с.

214. Теория государства и права : учебник / [С. С. Алексеев, С. И. Архипов и др.] ; под ред. В. М. Корельского, В. Д. Перевалова. М. : Инфра-М-Норма, 1997. 570 с.

215. Теория государства и права : учебник / под ред. В. В. Лазарева. М. : Право и закон, 2001. 576 с.

216. Теория государства и права. Государственный экзамен / Н. Н. Крестовская, Ю. Н. Оборотов, А. Ф. Крыжановский, Г. Г. Матвеева. [5-е изд.]. Харьков : Одиссей, 2009. 256 с.

217. Теория юридического процесса / под общ. ред. проф. В. М. Горшенева. Харьков : Изд-во при Харьк. гос. ун-те «Вища школа», 1983. 196 с.

218. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. Київ : НАВС ; Освіта України, 2017. 320 с.

219. Теорія управління в органах внутрішніх справ : навч. посіб. / за ред. В. А. Ліпкана. Київ : КНТ, 2007. 884 с.

220. Тиндик Н. П. Діяльність органів внутрішніх справ щодо забезпечення міграційного процесу в Україні : монографія. Львів : ЛьвДУВС, 2009. 580 с.

221. Ткаля О. В. Переконавання як сучасний метод адміністративно-правового впливу. *Право і суспільство*. 2018. № 2. С. 162–167.

222. Тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. Л. П. Коврига, Т. В. Ковальова, В. Д. Пономаренко] ; за ред. д-ра філолог. наук, проф. В. С. Калашника. Харків : Белкар-книга, 2005. 800 с.

223. Тодыка Ю. М. Конституция Украины – Основной Закон государства и общества : учеб. пособ. Харьков : Факт, 2001. 382 с.

224. Український Радянський енциклопедичний словник. Київ, 1967. Т. 2. 854 с.

225. УМІФ. Український лінгвістичний портал. Український мовно-інформаційний фонд НАН України : [сайт]. URL: <http://www.ulif.org.ua/UMIF>

226. Цвірюк Д. В. Роль адміністративного законодавства у правовому регулюванні відносин, пов'язаних з персональними даними. *Форум права*. 2014. № 1. С. 516–521.

227. Цивільне право України (традиції та новації) : монографія / авт. кол.; за заг. ред. Є. О. Харитонов, Т. С. Ківалової, О. І. Харитонової ; наук. ред. Н. Ю. Голубєва. Одеса : Фенікс, 2010. 700 с.

228. Червонюк В. И. Теория государства и права : учеб. пособ. М. : Инфра-М, 2003. 256 с.

229. Четвериков В. С. Административное право : учебник. М. : Эксмо, 2010. 608 с.

230. Чомахашвілі О. Ш. Адміністративно-правове регулювання охорони прав на промислові зразки в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук :

12.00.07. Ірпінь, 2008. 19 с.

231. Чорна А. М. Адміністративно-правовий механізм забезпечення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері оподаткування : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2018. 427 с.

232. Чумак В. В. Діяльність Збройних Сил Латвії, Литви та Естонії: досвід для України. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2019. № 4 (87). С. 162–169.

233. Чумак В. В. Інноваційні підходи до роз'яснювально-превентивної діяльності поліції Грузії та країн Балтії: досвід для України. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка*. 2019. № 1 (85). С. 193–200.

234. Чумак В. В. Організаційно-правові засади діяльності КНАВ Латвії та ДБР України: порівняльний аналіз. *Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави* : матеріали XI міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (25 берез. 2019 р.). Одеса, 2019. С. 60–61. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9347/Orhanizatsiino%20pravovi%20zasady%20diialnosti%20KNAB_Chumak_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y

235. Шатерніков М. І. Теоретичні підходи до визначення поняття «правові засади діяльності господарських судів». *Європейські перспективи*. 2015. Вип. 6. С. 108–112.

236. Шевченко Е. Системність закріплення адміністративно-правових засад діяльності адміністративних судів як чинник ефективності діяльності цього органу держави. *Вісник Запорізького національного університету*. Серія : Юридичні науки. 2010. № 4. С. 165–170.

237. Шкарупа К. В. Особливості превентивної діяльності Національної поліції України. *Bulletin of the penitentiary association of Ukraine*. 2019. № 3 (9). С. 155–161. DOI: 10.34015/2523-4552.2019.3.12

238. Шматова Ю. О. Механізм адміністративно-правового забезпечення прав людини в умовах надзвичайних ситуацій : дис. ... канд. юрид. наук :

12.00.07. Київ, 2012. 224 с.

239. Шулатова І. С. Поняття і сутність Державної фіскальної служби України. *Форум права*. 2014. № 3. С. 447–455. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/187223712.pdf>

240. Шундииков К. В. Правовые механизмы: основы теории. *Государство и право*. 2006. № 12. С. 12–21.

241. Шутак І. Д., Онищук І. І. Юридична техніка : навч. посіб. Івано-Франківськ, 2013. 496 с.

242. Юнін О. С. Робота підрозділів поліції з населенням під час забезпечення охорони громадського порядку. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2015. № 1. С. 46–52.

243. Юридична енциклопедія : в 6 т. / [редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін.]. Київ : Укр. енцикл., 1999. Т. 2. Д – Й. 744 с.

244. Якимчук М. К. Проблеми управління в органах прокуратури України: теорія і практика : монографія / НАН України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корещького. Київ, 2001. 439 с.

245. Callahan E. S., Dworkin T. M. Who Blows the Whistle to the Media, and Why: Organizational Characteristics of Media Whistleblowers. *American Business Law Journal*. 1994. № 32 (2). P. 151–184.

246. Le 5 Plan de mobilisation et de lutte contre toutes les violences faites aux femmes 2017–2019. URL: <https://www.cipdr.gouv.fr/wp-content/uploads/2018/01/5ème-plan-de-mobilisation-et-de-lutte-contre-toutesles-violences-faites-aux-femmes-2017-2019-1.pdf>

247. Measures to combat smuggling and corruption in the customs clearance of commercial goods in Ukraine / [A. Kulish et al.] *Amazonia Investiga*. 2020. Vol. 9. P. 99–110. URL: <https://www.amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1442/1351>

248. Public-Private Partnerships and Community Safety: Guide to Action. Montreal : International Centre for the Prevention of Crime, 2011. 156 p.

249. Solntseva K. V. “Organization of policing in Ukraine and the USA: structure” [“Orhanizatsiia politseiskoi diialnosti v Ukraini ta SSHA: struktura”]. *Pravo i Bezpeka*. 2016. №. 1. P. 69–73.

250. Sulatskyi V. Actors of prevention and the place of the National Police of Ukraine among them. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2021. №. 8. P. 65–70. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/8/11.pdf>

251. Sulatskyi V. The concept and structure of the administrative and legal mechanism of preventive activity of the National Police of Ukraine. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2021. № 3. P. 196–200. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/3/32.pdf>

252. Sulatskyi V. Concept and system of methods of the administrative and legal mechanism for preventive action by the National Police of Ukraine. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2022. № 2. P. 92–96. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2022/2/14.pdf>

253. Wyvekens A., Crawford A. The evolving story of crime prevention in France. *Crime Prevention Policies in Comparative Perspective*. Willan Publishing, 2009. Pp. 110–129. URL: <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-00458730/document>

ДОДАТКИ

Додаток А

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ
ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Сулацький В.С. Завдання та функції адміністративно-правового механізму діяльності національної поліції України. *KELM*. 2020. №8 (36). Vol 2. С. 204–208. URL: <http://kelmczasopisma.com/ru/jornal/36>
2. Sulatskyi, Vladyslav. The concept and structure of the administrative and legal mechanism of preventive activity of the National Police of Ukraine. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2021. № 3, pp. 196 – 200. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/3/32.pdf>
3. Sulatskyi, Vladyslav. Actors of prevention and the place of the National Police of Ukraine among them. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2021. No. 8, pp. 65–70. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/8/11.pdf>
4. Сулацький В.С. Сутність та види форм адміністративно-правового механізму превентивної діяльності національної поліції України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2022. Випуск 1. С. 130–134. URL: <http://nvppp.in.ua/vip/2022/1/21.pdf>
5. Sulatskyi, V. Concept and system of methods of the administrative and legal mechanism for preventive action by the National Police of Ukraine. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2022. №2. P. 92–96. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2022/2/14.pdf>
6. Сулацький В.С. Поняття та сутність методів адміністративно-правового механізму превентивної діяльності національної поліції України. Сучасні проблеми юридичної науки в Україні: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 17–18 березня 2020 р. – Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2020. С. 55–57.
7. Сулацький В.С. Досвід адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності поліції в Чехії та можливості його використання в

Україні. Виклики сучасності та наукові підходи до їх вирішення: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 12–13 серпня 2020 р. – Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2020. С. 41–43.

8. Сулацький В.С. Особливості завдань адміністративно-правового механізму превентивної діяльності національної поліції України: загальноправовий підхід. Перспективні напрямки розвитку юридичної науки у XXI сторіччі: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 17–18 лютого 2021 р. – Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2021. С. 29–32.

9. Сулацький В.С. Національна поліція України як суб'єкт превентивної діяльності. Актуальні питання науки і практики та шляхи їх вирішення: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 21–22 квітня 2021 р. – Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2021. С. 40–43.

10. Сулацький В.С. Адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності національної поліції України: до визначення структури. Актуальні проблеми імплементації наукових досягнень у практичну діяльність: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 19–20 січня 2022 р. – Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2022. С. 22–24.

АКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ В ЗАКОНОДАВЧУ, ПРАКТИЧНУ, НАУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

**ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЗАКОНОДАВСТВА**

04053, Київ, пров. Несторівський, 4, тел. 235 96 01, факс. 235 96 05, e-mail: zak_norm@rada.gov.ua

№ 22/705-1-15

«12» січня 2012 р.

АКТ
впровадження у практичну діяльність
Інституту законодавства Верховної Ради України
результатів дисертаційного дослідження здобувача вищої освіти ступеня
доктора філософії Сулацького Владислава Сергійовича на тему
«Адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності
Національної поліції України»

Повідомляємо спеціалізованій вченій раді Національної академії внутрішніх справ, що наукові положення, розроблені здобувачем вищої освіти ступеня доктора філософії Сулацьким Владиславом Сергійовичем на тему «Адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності Національної поліції України», які стосуються дослідження основних проблемних питань функціонування адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України, можуть бути використані Інститутом законодавства Верховної Ради України при підготовці відповідних законопроектів щодо регулювання цього інституту.

Заслужують на увагу розроблені Сулацьким Владиславом Сергійовичем зміни та доповнення до чинного національного законодавства, зокрема, встановлено, що напрямками вдосконалення адміністративно-правового регулювання превентивної діяльності Національної поліції України контексті є консолідовані за об'єктним принципом вектори розвитку дії відповідного механізму. Крім того, до кола основних напрямків, на думку автора, слід віднести: організаційний, нормативно-правовий і інформаційно-аналітичний, що дозволить оптимізувати діяльність зазначених підрозділів і шляхом спрощення попередньо регламентованих у законодавстві України процедур, ґрунтовно укріпити інститут прав і свобод людини і громадянина.

Для забезпечення реалізації механізму превентивної діяльності в

подальшому має бути застосовано досягнення вітчизняної науки та досвід передових демократій світу в частині залучення інформаційно-аналітичних практик у процесі превентивної діяльності, особливої уваги потребують сучасні методики визначення тенденцій злочинності, формули вирахування небезпеки в різних секторах і галузях соціального буття, а також усучаснені методи впливу на відповідні обставини.

Наведені вище висновки та рекомендації Сулацького Владислава Сергійовича взяті до уваги Інститутом законодавства Верховної Ради України і будуть враховуватись при підготовці експертно-аналітичних матеріалів для відповідних Комітетів Верховної Ради України, з метою удосконалення адміністративного законодавства України.

В.о. Керівника

Леся САВЧЕНКО

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник начальника Департаменту
превентивної діяльності Національної
поліції України

доктор юридичних наук, доцент,
полковник поліції

Андрій КОВАЛЕНКО

2022 року

АКТ

Про впровадження у практичну діяльність
Департаменту превентивної діяльності
Національної поліції України результатів
дисертаційного дослідження В.С. Сулацького
на тему: «Адміністративно-правовий
механізм превентивної діяльності
Національної поліції України»

Уклала комісія у складі:

Голови:

заступника начальника управління-
начальника відділу моніторингу та
контролю УОДПРПП Департаменту
превентивної діяльності Національної
поліції України полковника поліції
Семенова Юрія

членів комісії:

начальника відділу превентивної роботи
УОДПРПП Департаменту превентивної
діяльності Національної поліції України
підполковника поліції Андрія Швиденка

заступника начальника відділу
моніторингу та контролю УОДПРПП
Департаменту превентивної діяльності
Національної поліції України капітана
поліції Ярослава Бабенка

Комісія відповідно до Положення про організацію проведення НДР і ДКР у системі МВС України, затвердженого наказом МВС України «Про організацію наукової діяльності в системі МВС України» від 15.05.2007 № 154 склала цей акт, щодо розгляду матеріалів дисертаційного дослідження здобувача наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» Національної академії внутрішніх справ Сулацького Владислава Сергійовича на

тему: «Адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності Національної поліції України».

Вказана наукова праця може застосовуватися у практичній діяльності підрозділів превентивної діяльності органів Національної поліції під час проведення занять в системі службової підготовки, а також при проведенні семінарів, нарад. Відповідні матеріали було використано під час підготовки листів-роз'яснень до територіальних органів поліції Національної поліції України, оскільки вона має як необхідний теоретичний та методологічний рівень, так і практичну цінність, що сприяють вдосконаленню превентивної діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України.

Голова комісії:

Юрій Семенов

Члени комісії:

Андрій Швиденко

Ярослав Бабенко

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор Національної
академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

Сергій ЧЕРНЯВСЬКИЙ

28 січня 2022 р.

А К Т

**про впровадження результатів дисертації здобувача наукового ступеня
доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»
Національної академії внутрішніх справ Сулацького Владислава
Сергійовича на тему «Адміністративно-правовий механізм превентивної
діяльності Національної поліції України» у науково-дослідну роботу
Національної академії внутрішніх справ**

Комісія у складі: завідувача кафедри публічного управління та адміністрування, доктора юридичних наук, доцента Пастуха Ігоря Дмитровича (голова комісії); завідувача кафедри поліцейського права, кандидата юридичних наук, доцента Кулікова Володимира Анатолійовича; в.о. начальника відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності, кандидата юридичних наук Горбенко Дар'ї Андріївни, склала цей акт про те що результати дисертації здобувача наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» Національної академії внутрішніх справ Сулацького Владислава Сергійовича на тему «Адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності Національної поліції України», мають необхідний теоретичний, методологічний рівень і практичну значимість та використовуються у науково-дослідній роботі відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності, кафедр поліцейського права та публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ під час проведення загальнотеоретичних та галузевих досліджень з питань удосконалення функціонування адміністративно-правового механізму превентивної діяльності та методів адміністративно-правового забезпечення превентивної діяльності Національної поліції України.

Використання результатів дисертації сприятиме активізації та підвищенню ефективності наукової діяльності працівників, викладачів, докторантів, аспірантів та ад'юнктів кафедр поліцейського права і публічного управління та адміністрування та відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, а саме:

– Сулацький В.С. Суб'єкти превентивної діяльності та місце Національної поліції України серед них. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 8. С. 65-70.

– Сулацький В.С. Поняття та структура адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 3. С. 196-200.

– Сулацький В.С. Поняття та система методів адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2022. № 2. С. 128-132.

– Vladyslav Sulatskyi. Tasks and functions of the administrative and legal mechanism of the activity of the National police of Ukraine. *KELM*. 2020. № 8 (36). P. 204-208. (Республіка Польща).

ВИСНОВОК

Матеріали дисертації здобувача наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» Національної академії внутрішніх справ Сулацького Владислава Сергійовича на тему «Адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності Національної поліції України» вважати впровадженими в науково-дослідну роботу Національної академії внутрішніх справ під час проведення загальнотеоретичних і галузевих досліджень, спрямованих на вирішення теоретико-методологічних проблем науки адміністративного права.

Голова комісії:

Ігор ПАСТУХ

Члени комісії:

Володимир КУЛІКОВ

Дар'я ГОРБЕНКО

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

Станіслав ГУСАРЄВ

27 січня 2022 року

АКТ

про впровадження результатів дисертації здобувача наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» Національної академії внутрішніх справ Сулацького Владислава Сергійовича на тему «Адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності Національної поліції України» в освітній процес Національної академії внутрішніх справ

Комісія в складі: завідувача кафедри публічного управління та адміністрування, доктора юридичних наук, доцента Пастуха Ігоря Дмитровича (голова комісії); завідувача кафедри поліцейського права, кандидата юридичних наук, доцента Кулікова Володимира Анатолійовича; в.о. начальника відділу докторантури та ад'юнктури, доктора юридичних наук, професора Дрозда Олексія Юрійовича, склала цей акт про те, що результати дисертації здобувача наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» Національної академії внутрішніх справ Сулацького Владислава Сергійовича на тему «Адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності Національної поліції України» впроваджено в освітній процес академії, зокрема:

1. Матеріали дисертації здобувача застосовуються в освітньому процесі під час підготовки та проведення лекцій, семінарських і практичних занять зі здобувачами вищої освіти з навчальних дисциплін: «Адміністративна діяльність», «Адміністративне право», «Актуальні проблеми адміністративного права і процесу».

2. Результати дисертаційного дослідження Сулацького Владислава Сергійовича відображені в наукових статтях і науково-практичних конференціях для здобувачів вищої освіти, де в якості джерел для підготовки навчальних матеріалів рекомендовано такі публікації:

– Сулацький В.С. Суб'єкти превентивної діяльності та місце Національної поліції України серед них. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 8. С. 65-70.

– Сулацький В.С. Поняття та структура адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 3. С. 196-200.

– Сулацький В.С. Поняття та система методів адміністративно-правового механізму превентивної діяльності Національної поліції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2022. № 2. С. 128-132.

– Vladyslav Sulatskyi. Tasks and functions of the administrative and legal mechanism of the activity of the National police of Ukraine. *KELM*. 2020. № 8 (36). P. 204-208. (Республіка Польща).

3. Зазначені праці підтверджують належний навчально-методичний рівень, актуальність обраної тематики, фахову підготовку дисертації здобувача наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» Національної академії внутрішніх справ Сулацького Владислава Сергійовича на тему «Адміністративно-правовий механізм превентивної діяльності Національної поліції України», а також практичну значущість роботи й можливість використання результатів дослідження під час викладання зазначених вище навчальних дисциплін.

Голова комісії:

Ігор ПАСТУХ

Члени комісії:

Володимир КУЛІКОВ

Олексій ДРОЗД